MART-2025

KENT GÜNDEMİ ARAŞTIRMALARI

İstanbul Planlama Ajansı

Kentte Kadın ve Çocuk Güvenliği:
Mekânsal Dinamikler, Algılar ve Öneriler

Yıldız Cam, A. H. A. A., Fikriye Alıcı, Hava Gül Özcan, Eser Mumcuoğlu, Seher Güzide, Buket K.Fener Ateş, Pınar Akıncı, Necla Özbiber, Leeqa Azemi, Ruha Dabul, Fatma Şentürk, Aynur İsi, Selma Kara Yalçın, Beyza Akdoğan, Sebahat K., Hatice Çevik, Dilek Şen, Makbule Sungur, Hatice Ç., Şadiye Aydın, Ezgi Nur Bağca, Servet Nur Şahin, Sibel Güler, Su Dilem Yazıcı, Semra Mızrak, Selen Naycı, Behiye Taşkın, Fatma Kocaklı, Aysun Yenigün, Fatma İnce, Zilan Yenigün, Serpil Girgin, Sedanur Akalın, Sevgi Erbay, Fatma Köklü, Meryem D., Gülizar Ateş, Ummuhan Korkut, Hale El Şıh İsmail, Bircan Bircan, Melisa Çırgı, Feride Hiranur Demir, Pınar Zorlu, Latife Kaya, Emine Gürbüz, İsmi Bilinmiyor, Hüsne Tehci, Semiha Tehci, Ferdane Tehci, Günnaz Cancı, Meryem Samou, Shaxnoz L., Şehrinin O., Hazal A., Gamze Alır, Ş.K., Derya Kozan, Gülnaz Adal, Sevda Sevindik, Ayşe Çelik, Burcu Seymen, Fatma Elif Kutlu, T.F., Goncagül Duman, Semra Demirelli, Fatma Türk, Simge Kodalak, Yezda Akgül, Fatma Çakırbeyli, Gonca Özdemir, Arzu Açıkgöz, Ayşe Merve Sağ, Derya Buçan, Mehtap Yerbağ, Aynur Özbay, Şehriban Kurt, İsmi Bilinmiyor, Günay Sena S., Melike Alhan, Serpil Karan, Leyla Çakmak, Eda Kuş, Songül G., Songül Gönük, Rahime Ç., Emine D., Selma Tarcan, Hale Akbaş Poyraz, Meral Serter, Filiz Aras, Sevinç Alemdar, Dudu Göğebakan, Necmiye Aladağ, Sevim Aladağ, Türkan Soylu, Yeşim Türkmen, Elif Akyüz, Burçin Benek, Hüsniye Yalçın, A.Y., Leyla Üren, Aynur Basman, Elif Bozkurt, Esra Bağcı, Negül Adak, Şelale Mirzalı, Aybeniz Top, Güllü Özcan, Hülya Ulumaskan, Ayşe Gökten, Şükriye Karadeniz, Aslıhan Göktaş, Özlem Bayrak, İnci Başaran, Aysel Çetin, Asiye Yıldırım, Elif Bal, Nilay Ç., Reyhan Sağ, Esma Söğütçü, Sudenaz U., Asiye Günay, Müzeyyen Güneş, Fahriye Asena, Eskikanbur, Elif Gözen, Bahriye Kalaycı, Şirin Elmas Hanilçi, Tuğba Yavaş, M.G., Ayşe Koçak, Yasemin Yorulmaz, Tuba Adım, Duygu Şahin, Damla Nur Kavraz, Mine Özcan, Sevgi Gezer, Yasemin Uludağ Çetin, Evin Demirtaş, A.C., Ebru Küçüktaşdemir, Necla Kaçar, Hasibe Tosun, Canan Cerit, Fatma Biricik, Hatice Tosun, Aysel Canbolat, E.D., Şenay Gerçek, Güldane Gerçek, Gaye Gerçek, Şaizer Gebeşoğlu, Semanur Arslan, Aysel Koçak, Emine D., Melek Karabudak, Rojin Kabaiş, Dilek Dikmen, Burçin Sevgi T., Irmak Yaşar, Sevgi Gülden Yalçıner, Kübra Güler, Manal Kıyılı, Nimet Araz, Gülçin Kaya, Sevim Kaya, Ayşegül Sefer, Huriye Özkan, Nuran Sevigen, Cavidan Aydın, Nazife Çördük, Gülcan Usal, Güler Muslu, Emine Demir, Edanur Demir, Medine Demir, Azra Demir, Gülcan U., Gülşah Gezer, Berivan Önala, Sıla Yeniçeri, Bedriye Işık, Sonay Öztürk Aslan, Fatma Özdemir, Ayşenur Halil, İkbal Uzuner, Zehra Gün, Gülfer Öter, Sibel Aygan, Aylin Palas, Zehra K., Gülsiye Ortakcı, Satı Aktan, Sıla M., Hazal Gencer, Zeliha Kılavuz, Özge Hançer Girgiç, Esin Karabıyık, Dilek A., Devrim Emir, Berrin Yılmaz, Nuran Karayiğit, Ebru Öcal, Selda Eller, Esra Boğurcu, Dilan Yıldırım, Ruhan Akkaya, Fadimana Ok, K.A., Ebru G., Pelin Karaca, Esma Akgüllü, G.Ç., İsmi Bilinmiyor, Aysel Yıldız, Zebiniso Dayıyavora, Döne Bozdemir, Çiğdem Eskidemirci, Fadim Temirhanoğulları, Hacer Ozan, Hatice Rençber, Havva Kılıç, Maia A., Elif Ceren Arslan Hamiyet Çetin Görmezer, Narin Güran, Feriye Gözüala, Sehle Gündüz, Hatice Gül, Dursine Canbazoğlu, Gülizar Çolak, Tuğba Koç, Nebahat Yükçü, Nurcan Burak, Naciye Y., Meve Daşcan, Ayşe Dürüst, Ebru Duvar, Emine Sezer, Cemre Şİmşek, Nira Şimşek, Ceylin Şimşek, Senem Kıvrık, Derya Demir, Eylem Sevilen, Elif Dim, Gülizar Çolak, Gülizar Altuntaş, Elif Durmaz, A.Ö., Nuhbe Yılmaz, Sezen Sarısaray, Duru Pakarda, Öznur Akkaya, Zülbiye Bahadır, Sinem Çinğiloğlu, Kıymet Çetinkaya, Sedef Çınar, Serpil Gül, Hilmiye Tuğba Esgin, Vesile Akgün, Pınar Bayrak, Arife Öz, Fatma Demir, Sultan Tosun, S.K., Leyla Çetiner, Müge Elbeli, Aynur Çilli, Hanife Y., Nuray Dabaz, Gülhan Baytok, Sözen Tutci, Cansu Tarak, Nurten Yapıcıoğlu, Fatma Ö., Elif Avcı, Fatma Metin, Saliha K., Esma Biçer, Erva Raziye Asar, Merve K., Seher İşler, Songül Budak, Cansu Aslan, Rukiye Yıldırım, Safiye Bıçak, Doğa Keklik, İklim Altınsoy, Pera Balabıyık, Sevgi Koçer, Yüsra Binnaz Çimtay, Hatice Usalan, Hatice Çelik, Antika Ayer, Selen Akpolat, Nurcan Tekdemir, Ümmü Döğer, Semiha Türk, Gizem Nazife Türk, Fatma Kahraman, Hilal Kar, Şükran Eba, Leyla Erat, Gülsüm Mertoğlu, Ayten Çağıran, Fatma Nur Bezen, Seher Aktekin, Aylin Ekşi, Merve Şahin, Hacer Çağla Çetinalp, Victoria Vera Blyth, Merve Karabaş, Semiha Koca, Hilal Nur Koca, Lale Polat, Gülşen Çalışkan, Sedef Güler, Saniye Arslan, Hediye Kocatürk, Nur El Süleyman, Esma Şimşek, Şule Özlem Ural, Serap Doğan, Zeynep Kılıç, Aslı Kılıç, Sevilay Yılmaz, İsmi Bilinmiyor, Başak Tekin, Ceylan Demir, Zahra Nojioua, Nagihan Can, Fatma Can, Kader Yıldırım, Cennet Akdağlı, Zinnetnur Ayar, Hangül Ciğerli, Şadiye Özerli, Rümeysa Meriç Özcan, Nazlı Akdoğan, İrem Er, Hanife Yılmaz, Nazegül Orhan, Meryem Karakoçak, Selen Bilgin, Bahar Kaban, Aylin Pekin, Sevim Duman, Nisanur Öztürk, Zeynep Özdemir, Hasret Öztürk, Zemzem Özdemir, İptihel Baba, İnaye Hellak, Hatice E., Saadet Çay, Duygu Şirin, Merve Kuvara, Emine Kuvara, B.S.İ., Buse Erkin, Dilara Günana, B.S., Gülay Akça, Edanur K., Hayriye Derin, Saadet Yürektürk, Ashfaq Ahmad Qureshi, Hivda Temel, Minenur Ala, Gülcan Güneş, Gözde Yılmaz, Esra Y., Emine Derviş, Tülay Tolu, Buse Demirkıran, Nazlı Tepedir, A.K., Leyla Akyol, Aysel Aslan, N.A., İlknur Çetin, Fatma D., Betül Kurt, F.C., Yaren Küçük, Sultan Akgül, Selin Yalın, Sahure Dudu Bahçeci, Meltem Zengin, Yonca Kazan Çoşkun, Asya Can, Emine Boynueğri, Buse Ateş Suna, Nursel Yılmaz, Türkan Abay, Kübra Kanat, Sevgi Eren Koç, Ayşe Tek, Esma İşik, Petek Aksak, Semanur Çakır, Gaye Kayan, Yıldız Yılmaz, Selda D., Besra Kırmızı, Selma Çiftçi, Sevda Meşe, Gülseren Yıldırım, Tuğçe A., Naciye Cengiz, Neşe G., Emine Öztürk, Sibel Kavılı, Serap Yıldız, Esra Uşak, Hüsna Falay, İrem Falay, Seyide Cirit, Gülhan Esen, Esra Yılmaz, Kadriye Böçkün, Asude Helen Böçkün, Ömür Arslan, Hamide Urkapu, Songül Kurt, Duygu Can, Zahide Yurtkal, Canan Kabil, Naile Y., Melek Saltan, Havva Sönmez, Salıma Omarova, Zeynep Bedir, Feray Balkan, İlayda Alkan, Ayşe İnceyol, Rukiye Angi, Mervegül Bayer, Ayşe Dilek, Hande Ciğeroğlu, Sabiha Çimen, Leyla Demir, Elif Saydam, Özlem Çankaya, Hatun Ekrem Aslan, Tuba Ateşçi, Sevilay Karlı, Emine Ülkü Araz, Nasim Gol Karımı, Dilan Özdemir, Yasemin Ünlü, Zeliha Güney, Miney Güney,

Pınar Bulunmaz, Banu Uzun, Suna Gül, Saliha Gizem, İpek Akgül, Arzu G., Gülhan Korkmaz, Beste Ayşegül Yeşilyurt, Rojvelat Kızmaz, Sebahat G., Selma Abacı, Özlem Şımarık, Zozan Yayaşit, Burcu Demir, Hatice Alay, Muradiye Terzi, N.T., Zeynep Bilici Pehlivanlıoğlu, Sevda Timur, Katie Erorbay, Semra Kocaman, Adile Oymak, Bahar Kanyılmaz, Zeynep Ece Aksay, Seher Kındaç, Yüksel Çağlar, İsmi Bilinmiyor, Ayşegül Çınar, Şafiye Buraklar, Muradiye A., Shakhnoza Kurbonova, Safinaz Ayten, Linda Yılmaz, Dilek Uzelli, Behiye Ediz, Vatfa Ecevit, Nazlı Elmas, Fahriye Kaya, Melike Akpınar, Nesrin Ünal, Ayşegül Oğuz, Hicret Can, Burcu Gezersoy, Kader İrgören, Şengül Yeşilkaya, Petek Akçağır, Melek Nur Özgener, Özge Gülenyüz, Şule Karamercan, Ulviye Eskici, Pervin Bal, Serap Biçer, Gülseven D., Meleknur Özgener, Tülay Dağaşan, Arzu Çınar, Gülgün Aytekin, Ayşe Gezer, Gözde Nur Doğan, Hediye Koyuncu, Büşra Polat, Derya Demir, Zeynep Gül Kuşçu, Yeliz Yolcuoğlu, Dudu Uslu, Zehra Barbak, Sultan Başer, Gözde Karamuş, Gözde Karamus, Burcu Erdanlı, Havva Şenol, Cemile Şenol, Emine Tanış, Burcu Ayda, Medine Polat, Nursena Kozan, Fazile Ç., M.A., Mine Nur Esen, İrem Sağlam, Sibel Kayman, Ayşe Duman, Melike Arbaş, Ayşe Öner, Irina Dvizova, Dayana Dvizova, A.N.K., Halime Kaya, Figen Bezmez, Kezban G., Yaşar Ş., İpek L., Gülcan Yeşilmen, Ajda Yatar, Hürü Babat, Şadumane Temuçin, Aleyna Dayıoğlu, Kezban Göksu, Sevgi Taşkan, Devrim Güler, Doğa Etyemez, Çiğdem Dıvrak, Zekiye Ertuğrul, Ayşe Acar, Fidda Uzun, İsmi Bilinmiyor, Ayan Mohomed Dhoba, Eslem Zehra Kızıltuna, Hasibe Soykuk, Pınar Bektaş, Sevilay Nayman, Nebihe Muhammed Taha, Işıl Deniz Palabıyıklar, Ayşe Doğan, Lina Tubol, Filiz Çilingir, Selin Akçay, Ümran A., Zeynep Özdemir, Nuriye Öztürk, Neşe Keçkin, Fadime Korkusuz, Şerife Buğdaycı, Serap Akdağ, Sedanur Güven, Hatice Demir, Gülay Özen, Bedriye Kılıç, Seda Ergül, Ayşe Cebeci, Züleyha Acar, Beyzanur Kaya, Münevver Ayan, Banesha Mamisheva, Nevrigül Alan, Beyza Nur Kaya, Dilan Türk, Bahriye Ş., Zübeyde Tıraş, Vildan Kıraç, Sakhıb N., Nihal Babayiğit, Fulya Aslan, Elena Samsanova, Güneş Yaşaroğlu, Tansu Akcan, Elvin Özütaştan, Semra Durak, Hatice Abdullah, Ayfer Akbay, Medine Yavuz, Cemile Güllü, Z. G., Açelya Yıldırım, Medine Yavuz, Zehra Gümüş, Sezen Alkan, Anastasia Emelianova, Kübra Çoban, Hatice Öğüt, Damira Kozhogulova, Berno Adiova, Fatma Özer, Sehliye Özel, Adılova Barno, Sehliye Ö., Peri Dağlar, Fatoş Çetin, Nadire Gözelçolak, Gülseren Gökdemir, Nurgül Demir, Ayşe Altan, İsmi Bilinmiyor, Leyla Koca, Damla Dakın, Esma Deniz Dellal Erkutlu, Edanur Çoban, Sıddıka Aysay, Safiye Vardar, Ezgi Gülizar, Damla Dakım, Gizem Özdemirci, Kader Dal, Emine Başbuğ, Çiğdem Demir, Emine Yüsel, Yeliz Keleş, Büşra Akpınar, Bahar Keskin, Rebia Gül Arı, Yağmur Yalçınkaya, Elif Yalçınkaya, Özlem Yürük, Kızhanım Dündar, Özlem Küçükyılmaz, Nazife Çetinkök, Meliha Uludağ, Mislina Ölmez, Sadet Ölmez, Zeynep Sevcenko, Zeliha Akbulut, Şerife Başaran, Naile Sarı, Yasemin Cemre İçlikan, Ayşe Çetin, Fatma Taştan, Uygun İncirli, Binnaz Demir, İklime Başkaya, Hacer Büyükkülekçi, Safa Razzuk, Yıldız Çınar, Hindirin Aydoğan, Hacer Karaçor, Meryem Çap, Sümeyye Yavlak, İsmi Bilinmiyor, Yasemin Ünlü, İvanna C., Nuket Gezererkaya, Merve Acar, Efsane T., Deniz Suna, Ebru K., Havva Altınöz, Gizem Kılınç, Fouza Lounici, Melek Yavuz, Züleyha Adıgüzel, Fatma Duygu Özkan, Gülfidan Öztürk, Damla Evren, Gamze Akar, Rahşan Dursun, Derya Pas, Arzu Toker, Ayla O., Eilf Bayat, Havva Gökçi, Derin S., Esma Kalenderli, Selda Karaca, Nazlı Duman, İsmi Bilinmiyor, Fatma Sağlık, Gülten Ataklı, Sultan Zencirci, Gönül Er, Merve Girişmek, Ayyüce Dilşat Çalışkan, Melek Baştürk, Suzan Çalık, Tuğçe Boylu, Kader Akşan, Marilyn Carino Esen, Büşra Alper, Serpil Temiz, Semra Elmas, Zehra Aysel Çatal, Zübeyde Timur, Hatice Timur, Cavide Sevgi Arapoğlu, Dilan Yaman, Toprak Ç.A.B., Fatma Danacı, Zeliha Ay, Kübra Ö., Fatma Aktaş, Hedra A., Fatma Sema Çalışkan, Aysel Ekici, Nazlı Şahin, Salime Şahin, Yeşim Demir, Gamze Durmuş, Evgeniva Timoshenko, Beyaz Urhan, Esra Asena Temir, Güler Gökgöz, Döndü Ünal, Döndü Satılmış Ünal, Aynur Babacan, Nuriye Arslan, Karbeyaz Çimen, Fidan Bahçecioğlu, Nergis Ç., D.K., Malgorzata Bogumila Olejniczak, Esra Asena Temir, Sevinç Akdoğan, Zeliha Y., Larysa Sancaklı, Gözde Vural, Zeliha Yağmur, Şengül Keleş, Özlem Yıldız, Saide Gören, Elena David, Sultan Erdoğan, Ayfer Odabaş, Ebru Tekeli, Beyhan Gökçe, Gülkamar Hanimova, Leyla Geldiyazova, Laçin Geldiyazova, Ayşe Sevim Akarçay, Bilge Kaya, Maya K., Sevgi Ağı, Sinem Albeni, Dudu Yılmaz, Zakine Doğan, Belen Nesil Coşğun, Bilge Köse, Zeliha Usalan, Şükran Dalmış, Sabah Azezi, Melek Bağce, Asuman Dertlioğlu, Ö.B., Hatice Tekin, Nermin Yılmaz, Mohri Ereshova, Semiha Karaman, Semiha K., İpek Çiçek, Çilem Büşra Yılmaz, Mürüvvet Çoban, Miray Aksel Ülgar, Hasret Çakır, Nimet Taşkın, Ezgi Güngör, Fatma Uğur, Nazlı A., Esra A., Semiha Bağ, Ece Yılmaz, Yeliz Alacalı, Vezire Ertürk, Basra Denizli, Dürdane Kaya, Jiyan B., Saliha Tuncel, Tatiana Aksu, Nisa Nur Ö., Ceylan Sümer, Sevim Çetin, Güllü Eren, Dilek Özdemir, Nisanur Ö., Songül Şaşırmaz, Gülay Taşçı, Burcu Cöddü, Songül Çakmak, G. T., Türkiye A., Zeynep Başaran, Emine Ercandoğdu, Saibe Akdağ, Fincan Kaya, Hanife Burma, Derya Şengül, Fatma Sevinç, Tuba Algül, Özlem Çetin, Adanur Arslan, Edanur Aslan, Dilek Kayacan, Özge Şahin, İptahal Baba, İnayet Hellah, Fatma S., Zeliha Temel, Sultan Kaya, Huri Yoğun, Hülya Halıcı, Ada Uzkul, Şerife Yıldız, Sümeyye ErginYeşim Sönmez, Recibe Koluman, Ebru Güneş, Buket Yorgancı, Zekiye Demiralay, S. G., Yeşim Akbaş, Serpil Köşebent, Emine Ay, Serap Aydoğan, Zehra Kalmaz, Emine Tunç, Gina Mercimek, Ebru Yıldız, Ebru Gürpe, Roza Göçmen, Ece Kahraman, Zeynep Fırat, Remziye Fırat, Canan Bozkurt, Rabia Temel, Danys Dinabongho Ibouanga, Umıda Tulyaganova, Sultan Sarıboğa, Cemile Karataş, Oya Van Yan Qi, Beril Yağmur Rüzgar, Zehra Çatal, Ayşenur Böcü, Yasemin Özer, Muzafer Özer, Arzu Tutal, Aysel Genç, Gaye Güven, Dagmara Veronica Erol, Miray Atmaca, D. R., Tülay Erşahin, Tuba Atılgan, Buse Çelik, Yeliz Gültaş, Aslı Angi...

Kaynak: Anıt Sayaç (Mart 2025 - Mart 2023)

Yayın Yönetimi ve İdari Koordinasyon
İstanbul Planlama Ajansı

İçerik Sorumluları
Özge Tekçe Demirkol, Selin Töriyen

Hazırlayan
Ezgi Kundakcı, Fatma Nur Tanyeri, Özge Tekçe Demirkol, Selin Töriyen, Seren Özkaya

Katkı Sunanlar
Prof. Dr. Fatoş Erkman (Boğaziçi Üniversitesi, Emekli Akademisyen), **Prof. Dr. Serpil Çakır** (İstanbul Üniversitesi), **Dr. Ceren Lordoğlu** (MSGSÜ), **Av. Aslı Karataş** (SEBUKA), **Leyla Soydinç** (Mor Çatı), **Av. Yeşim Aydın** (UCİM), **Esin İzel Uysal** (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu), **Av. Ayşegül Ağur** ve **Dilek Aydın** (ÇAÇAv)

Redaksiyon
Ali Servet Etkin

Tasarım Konsepti ve Yayın Kimliği
Kader Şahin

Mart 2025

ISBN: 978-625-6762-66-4
İstanbul Büyükşehir Belediye iştiraki Kültür A.Ş. yayınıdır.

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ 1

GİRİŞ 4

YÖNTEM 5

GÜVENLİ KENTLER YARATMAK:
FİZİKSEL VE TOPLUMSAL YAPININ GÜVENLİKLE İLİŞKİSİ 6

KÜRESELDE VE YERELDE KADIN VE ÇOCUK GÜVENLİĞİ 14

- Uluslararası Organizasyon ve Belgelerde Kadın ve Çocuk Güvenliği 16
- Türkiye'de Yasal Düzenlemeler ve Politikalar 17
  - Kadın Güvenliğini Sağlamak 17
  - Çocuk Güvenliğini Sağlamak 26

KÜRESELDE VE YERELDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET 29

- Verilerle Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Cinayetleri 29
- Verilerle Çocuğa Yönelik Şiddet 33
- Şiddetin Görünürlüğü: Siyaset, Medya ve Dijital Mecralar 36

İSTANBUL'DA KADIN VE ÇOCUK GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN
ARAŞTIRMA BULGULARI 42

- Mekâna ve Koşullara Göre Değişen Güvenlik Algısı 42
- Bireysel Stratejiler, Temel Talepler ve Destek Mekanizmalarına Yönelim 46
- Çocuk Güvenliğine Dair Algılar, Kaygılar ve Beklentiler 52

GENEL DEĞERLENDİRME 55

YÖNETİCİ ÖZETİ

Özgürce var olma hakkının koruma altına alındığı ve kamusal alanların herkes tarafından ayrımcılığa maruz kalmadan kullanılabildiği kentleri güvenli olarak tanımlamak mümkündür. Kentte güvende hissetme hali, toplumsal, ekonomik ve mekânsal faktörlerle şekillenen çok boyutlu bir olgudur. Bu bağlamda toplumsal eşitsizliklerin kent güvenliği deneyimi üzerindeki etkisi, güvenli kentlerin inşasında toplumun kırılgan kesimlerinin dikkate alınmasını zorunlu kılmaktadır. *"Kentte Kadın ve Çocuk Güvenliği: Mekânsal Dinamikler, Algılar ve Öneriler"* başlıklı bu araştırma, belirtilen çerçevede kamu kurumları ve uluslararası organizasyonların Türkiye ve İstanbul'da kadın güvenliğine dair paylaştığı verileri, uluslararası sözleşmeleri, Türkiye'deki yasal düzenlemeleri ve politikaları ele alarak güvenlik olgusunu fiziksel ve toplumsal belirleyicileriyle incelemiştir. Buna ek olarak, uzmanlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla yapılan görüşmeler ile gerçekleştirilen anket çalışmasından elde edilen bulgular doğrultusunda, İstanbul'da yaşayan kadınların ve çocukların kentteki güvenlik algısını kapsamlı bir şekilde analiz etmiştir.

Kent mekanının deneyimlenme biçiminin kadınlar ve erkekler için farklı olması, farklı bir ifadeyle toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin kent deneyimini doğrudan şekillendirmesi, özellikle kadınlar ve çocuklar açısından güvenlik algısını şiddetle ilişkili hale getirmektedir. Bu bağlamda, ulusal ve uluslararası düzeyde de güvensizlik algısı çoğunlukla şiddet üzerinden tartışılırken, Türkiye'de bu konu daha çok kadına yönelik şiddetle mücadele çerçevesinde ele alınmaktadır.

Artan şiddet vakaları, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yapısal bir sorun olduğunu gözler önüne sermiş ve devletleri bu soruna karşı insan hakları temelinde daha kapsamlı önlemler almaya zorlamıştır. Bu kapsamda uluslararası belgelerin temelini oluşturan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (1948), kadın ve çocuk haklarını insan haklarının ayrılmaz bir parçası olarak kabul ederken, kadınlar için toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde ayrımcılığı reddetmiştir. Aynı zamanda eğitim, sağlık, ekonomik ve sosyal yaşama eşit katılımı vurgulamıştır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ardından kadın ve çocuk haklarının korunmasını sağlamaya yönelik bağlayıcı ve yol gösterici nitelikte birçok uluslararası sözleşme daha kabul edilmiştir.

Türkiye'de kadın güvenliğine yönelik yasal düzenlemeler ve politikalar da uluslararası sözleşmelerin etkisiyle şekillenmiş ve geliştirilmiştir. Buna göre, Cumhuriyetin kuruluşundan 1980'e kadar olan dönemin kadın ve çocuğa yönelik şiddetle mücadele konusunda hukuki temellerin atıldığı bir sürece işaret ettiği görülmektedir. Diğer yandan konuya ilişkin en önemli gelişmelerden biri, 2011 yılında Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan ve kadına yönelik şiddeti önlemeye, şiddete maruz bırakılan kadınları korumaya ve failleri cezalandırmaya yönelik uluslararası düzeyde bağlayıcı ilkelere sahip ilk ve en kapsamlı sözleşme olan İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanmasıdır. Sözleşmeyle birlikte hayata geçirilen 6284 sayılı Kanun ile şiddet yalnızca aile içi kapsamda ele alınmaktan çıkarılarak tüm kadınları koruyacak şekilde genişletilmiş ve şiddet mağdurlarına yönelik tedbir kararlarının kapsamı büyütülmüştür. Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'ne ev sahipliği yapan ve ilk imza atan ülke konumundayken 20 Mart 2021 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile sözleşmeden çekilmiştir. Çıkış kararı, sözleşmenin toplumsal cinsiyet kavramına vurgu yaparak aile yapısını tehdit ettiği ve toplumsal değerlerle örtüşmediği ifadeleriyle gerekçelendirilmiştir. Bu karar, kadına yönelik şiddetle mücadelede devletin sorumlulukları konusunda önemli tartışmalara yol açmıştır. Nitekim sözleşmenin feshedilmesinden sonra hazırlanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planında, şiddet sorununun toplumsallıktan bireyselliğe indirgendiği, kadına yönelik şiddet kavramının aile içi şiddet gibi farklı terimlerle ifade edildiği, şiddetle mücadelenin öneminin aile ve çocuklar üzerindeki etkileri ve toplumsal maliyet üzerinden açıklandığı görülmektedir.

Tahminlere göre dünyada her yıl 100 bine yakın kadın, cinsiyet temelli nedenlerle erkekler tarafından öldürülmekte ve kadın cinayetleri dünyada her yıl işlenen cinayetlerin **%17'sini** oluşturmaktadır. Türkiye'ye bakıldığında kadın cinayetlerine ilişkin resmi verilerin kamuoyuyla düzenli ve kapsamlı bir şekilde paylaşılmadığı görülmektedir. Bu nedenle, ancak farklı kurum ve kuruluşlar tarafından derlenen verilere dayalı değerlendirmeler yapılabilmektedir. OECD raporuna göre Türkiye'de her **10 kadından 3'ü** en az bir defa partner şiddetine maruz kalmaktadır. Bu oran Türkiye'yi OECD ülkeleri arasında yapılan sıralamada **birinci sıraya yerleştirmektedir**. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun, Anıt Sayaç'tan[1] derlediği verilere göre **2020-2024 yılları arasında Türkiye genelinde en az 2.104 kadın öldürülmüştür**. %17'si İstanbul'da gerçekleşen bu cinayetlerin. %41,2'si eş/nişanlı/partner; %16,4'ü aile/akraba üyeleri; %8,9'u eski eş/nişanlı/partneri tarafından işlenmiştir. Yanı sıra Adalet Bakanlığı tarafından açıklanan Cumhuriyet Başsavcılıklarında Dosya Açılma Endekslerine göre ise **Türkiye'de çocuklara yönelik cinsel istismar 2015 yılından bu yana iki kat yükselmiştir**. Sosyopolitik Saha Araştırmaları Merkezi'nin Basına Yansıyan Kadına Şiddet Vakaları İncelemesi verilerine göre, 2024'te Türkiye'de **0-17 yaş aralığındaki çocukların maruz bırakıldığı şiddet türlerinin oranları incelendiğinde %34,8 çocuk istismarı, %26,7 cinayet, %17,6 şüpheli ölüm, %10,2 taciz vakası** yaşandığı görülmektedir.

Veriler, kadın ve çocuklara yönelik şiddetin toplumsal yapının derinlerine işlemiş eşitsizlik temelli bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, **28 Ocak - 7 Şubat 2025 tarihleri arasında İstanbul'un 39 ilçesinde yaşayan 600 kadın** ile gerçekleştirilen anket çalışmasında, kadın ve çocukların güvenlik algısını değerlendirmeye yönelik önemli bulgular elde edilmiştir. Araştırmanın öne çıkan sonuçları aşağıdaki gibidir:

- Katılımcıların **%74,5'i İstanbul'u güvenli bir şehir olarak görmüyor**. Araştırmaya katılan her **10 kadından 3'ü** ise günlük hayatlarında kendilerini güvende hissetmiyor.
- Gündüz dışarıda yürürken güvende hissetmediğini ifade eden kadınların oranı **%43,2** iken, **akşam için bu oran %75,2'ye çıkıyor**. Görüşme yapılan kadınların **%90'ı** akşam geç saatlerde dışarıya nadiren çıkıyor veya hiç çıkmıyor.
- Toplu taşıma araçlarında güvende hissetmeyen kadınların oranı **%55,2** iken kendi mahallelerindeki park, meydan gibi kamusal alanlarda güvende hissetmeyen kadınların oranı **%40,2'dir**. Buna karşılık, araştırmaya katılan **kadınların yarısından fazlası (%55,5)** okul, hastane gibi güvenlik önlemlerinin bulunduğu kamusal alanlarda kendilerini daha güvende hissediyor.
- Sosyal medya kullanan kadınların **%43,7'si**, bu platformlarda kendilerini güvende hissetmiyor.
- Katılımcıların **%41,7'si** güvenlik kaygıları nedeniyle gündelik hayatta yapmak istediği halde yapamadığı aktiviteler olduğunu ifade ediyor.
- Kadınların büyük çoğunluğu kentsel mekanda rahatça gezemediğini, tedirgin hissetmesi nedeniyle toplu taşımayı geç saatlerde kullanamadığını, rahatça dışarı çıkamadığını, istediği şekilde giyinemediğini ve kalabalıklarda tedirgin olmadan yer alamadığını belirtiyor.
- Kadınların **%71,2'si** güvenliklerini tehdit eden bir durumla karşılaştıklarında **doğrudan resmi destek mekanizmalarına yönelmek yerine öncelikle** hane üyeleri, aile büyükleri veya arkadaşları başta olmak üzere **kendi çevrelerine danışıyor**.
- Görüşülen **her 10 kadından 3'ü** hayatlarında en az bir kez **fiziksel şiddet**, **sözlü veya cinsel taciz, ısrarlı takip vb. bir durum** yaşadığını belirtiyor. **18-29 yaş aralığındaki kadınların neredeyse yarısı (%45,2)** en az bir kez benzer bir durumla karşılaştığını ifade ediyor.
- Fiziksel şiddet, sözlü veya cinsel taciz, ısrarlı takip gibi durumlara maruz bırakılan kadınların %69,1'i, başvuruların sonuçsuz kalacağı kaygısı ve ilgili kurumlara duyulan sınırlı güven nedeniyle kolluk kuvvetlerine veya savcılığa başvurmadığını belirtiyor. Bu oran, 18-29 yaş aralığında %76,9'a yükseliyor.

- Toplumsal normlar, mağdur suçlayıcı yaklaşımlar, şiddet döngüsünden çıkamayacağına inanma ve çocuklarını koruma kaygısı gibi nedenler yetkili birimlere ulaşmayı önemli ölçüde sınırlıyor.
- Resmi mercilere başvurduğunu belirten **kadınların %56'sı yaptıkları başvuruların sonuçsuz kaldığını ve kendileriyle yeterince ilgilenilmediğin**i aktarıyor.
- Görüşülen kadınlar güvenlik endişeleri nedeniyle geç saatlerde veya tek başına dışarı çıkmamaya çalışmak, biber gazı taşımak, savunma sporları öğrenmek, kalabalık alanları seçmek, belirli güzergâhları kullanmak, kıyafet tercihlerini güvenlik kaygısına göre şekillendirmek ve konum paylaşmak gibi çeşitli bireysel önlemler alıyor.
- Katılımcıların **%86,9'u, caydırıcılığı artıracak daha ağır yaptırımların** güvenliği sağlamada kritik bir rol oynadığını düşünüyor.
- Kadınların **%84,4'ü** çocuğunun geleceğiyle ilgili kaygı duyduğunu ifade ediyor.
- Araştırmaya katılan **kadınların %75.4'ü** çocuğunun mahallede güvenle oyun oynayamadığını düşünüyor.
- Görüşülen **her 4 kadından 1'i** çocuklarının okullarında veya mahallelerinde zorbalık veya şiddet içeren bir durumla karşılaştığını belirtiyor.
- Kadınların **%85,5'i çocukların güvenliğini sağlamaya yönelik hizmetleri yetersiz buluyor**.

GİRİŞ

İnsan hakları, bireylerin doğuştan sahip olduğu evrensel haklar olarak tanımlanmasına rağmen, bu hakların uygulanabilirliği ülkeler arasında farklılık göstermekte ve bazı durumlarda kısmi ya da tamamen ihlal edilmektedir. Bu ihlallerin en yaygın biçimlerinden biri, kadınların ekonomik, kültürel, siyasal ve toplumsal alanlarda erkeklerle eşit haklara sahip olmasını savunan kadın haklarının göz ardı edilmesi ve toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin sürdürülmesidir.

Tarih boyunca kadınların birçok alanda karşılaştıkları eşitsizlik ile mücadele etmek zorunda kaldığı bilinmektedir. Bu mücadele bugün de kadınlar tarafından hem bireysel hakların korunması hem de kent yaşamında var olabilmek adına sürdürülmektedir. Bu bağlamda kentsel mekanda kadınların hayata katılımını kısıtlayan en önemli faktörlerden biri güvenlik sorunudur. Ulusal ve uluslararası düzeyde kadın ve çocukların kentteki güvenlik algısı genellikle şiddet olgusu üzerinden ele alınmaktadır. Ancak deneyimler göstermektedir ki, şiddete maruz kalma ihtimali dahi kadınları kamusal alandan çekilmeye zorlayarak gündelik yaşamdan uzaklaştırıcı bir etki yaratmaktadır. Bu nedenle, kadınların özgürce ve eşit şekilde kent yaşamına katılımını sağlayan güvenli kentlerin inşa edilmesi, aynı zamanda herkes için adil ve kapsayıcı bir kentsel yapı oluşturmanın da temel koşullarından biridir.

Kadına yönelik şiddet, fiziksel, psikolojik, ekonomik veya cinsel şiddet biçiminde ortaya çıkabilmekte ve kadınların yaşam hakkını, güvenliğini ve temel insan haklarını doğrudan tehdit etmektedir. Şiddet aynı zamanda aile içinden kamusal alana yayılan önemli bir toplumsal sorundur. Kadınlara yönelik ayrımcılık ve şiddet, birçok ülkede özel alan olarak nitelendirilen aile içinde ve dini ya da kültürel geleneklerin gölgesinde gizlenmekte ve failler, eylemlerinin cezasız kalmasının verdiği rahatlıktan faydalanmaktadır. Öte yandan kamusal alanda kadına yönelik şiddet, daha görünür olmakta ve kadınların kamusal mekânlarda güvenli bir şekilde var olabilmesini doğrudan etkilemektedir. Bugün, toplumsal cinsiyet eşitliğinin en önemli göstergelerinden biri, kadınların kent yaşamına özgürce ve güvenli bir biçimde katılım sağlayabilmesiyken birçok kent kadınlar için güvensiz alanlar barındırmaktadır. Erkek egemen kent tasarımları ve güvenlik önlemlerinin yetersizliği, kadınların kent hayatına eşit şekilde katılımını engellemekte ve kadınların kamusal alandaki hareketliliğini kısıtlamaktadır.

Kentler, aynı zamanda çocukların büyüdüğü, sosyal ilişkiler kurduğu ve gelişimlerini sürdürdüğü yaşam alanlarıdır. Kentleşme, çocuklara çeşitli fırsatlar sunarken, aynı zamanda sosyal ve fiziksel riskler barındırarak onları şiddetin farklı türlerine daha açık hale getirebilmektedir. Bu bağlamda, tıpkı kadınlar gibi çocuklar da kent yaşamında sıkça güvenlik sorunları ve şiddetle karşı karşıya kalmakta, kamusal alanlardaki güvensizlik çocukların sosyal yaşama katılımını ve özgür hareket edebilme haklarını kısıtlamaktadır. Bunun yanı sıra aile içinde ve dijital ortamda da maruz kaldıkları fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet, çocukların sağlıklı gelişimini tehdit etmekte ve uzun vadeli travmalara yol açmaktadır. Bu nedenle çocuğa yönelik şiddetin de toplumsal bir mesele olarak ele alınması ve çocukların güvenliğini sağlayacak önlemlerin hayata geçirilmesi kritik öneme sahiptir.

Kadına ve çocuğa yönelik şiddet, Türkiye'de de toplumsal yapının derinlerine işleyen insan hakları ve sosyal adalet açısından ciddi bir sorun olmaya devam etmektedir. Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadelede hukuki düzenlemeler, uluslararası sözleşmeler ve sivil toplum kuruluşlarının çabaları önemli bir rol oynasa da, kültürel normlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve cezasızlık algısı, bu sorunun köklü bir şekilde çözülmesini zorlaştırmaktadır. Benzer şekilde, çocuklara yönelik şiddet geniş bir alanda etkisini göstermekte ve çocukların güvenli bir ortamda büyüme hakkını tehdit etmektedir.

YÖNTEM

Araştırmada, İstanbul'da yaşayan kadınların ve çocukların kentte kendilerini güvende hissetme algısı, bu algının fiziksel ve toplumsal belirleyicileri ve şiddetle ilişkisi kapsamlı bir çerçevede ele alınmıştır. Bu kapsamda, öncelikle kamu kurumları ve uluslararası organizasyonların Türkiye'de ve İstanbul'da kadın güvenliğine yönelik paylaştıkları veriler, uluslararası sözleşmeler, Türkiye'deki yasal düzenlemeler ve politikalar analiz edilmiş; siyasi söylemlerin ve medyanın şiddet üzerindeki rolü irdelenmiştir. Böylece kadın ve çocukların kent güvenliğini şekillendiren unsurlar kesişimsel bir yaklaşımla ele alınarak araştırmanın arka planı oluşturulmuştur.

Destekleyici veriler ve araştırmaların ardından, **28 Ocak - 7 Şubat 2025** tarihleri arasında **İstanbul'un 39 ilçesinde ikamet eden 600 kadınla** anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde CATI (Bilgisayar Destekli Telefon Anketi) yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kadınların kentte güvende hissetme algısına ilişkin sorular tüm katılımcılara sorulurken, çocuk güvenliğine yönelik sorular yalnızca 0-15 yaş aralığında çocuğu olduğunu belirten 200 kadına yöneltilmiştir. Bu nedenle, çocukların kent güvenliğine dair araştırma bulguları, daha sınırlı bir veri setine dayanmaktadır.

Bununla birlikte, kadın ve çocuk hakları alanında çalışan **3 uzman ve 5 sivil toplum kuruluşu ve inisiyatif** ile görüşmeler gerçekleştirilerek konuya dair niteliksel veriler derlenmiş ve araştırmaya dahil edilmiştir.

Anket çalışması kapsamında görüşülen kadınların %19,2'si 18-29 yaş aralığında, %23,8'i 30-39 yaş aralığında, %18'i 40-49 yaş aralığında, %20,3'ü 50-59 yaş aralığında, %18,7'si ise 60 yaş ve üzerindedir. Bununla birlikte %43,3'ü ilköğretim ve altı, %24'ü lise, %32,7'si üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir. Kadınların %30,6'sı bekarken, %69,3'ü evlidir. Bekar kadınların %6'sı eşlerinin vefat ettiğini, %8,6'sı ise boşandığını belirtmiştir.

Görüşmecilerin sosyoekonomik statüleri (SES) üst (A,B), orta (C+, C), ve alt (D ve E) düzeylerde olmak üzere kategorilendirilmiştir. Buna göre kadınların %26,2'sinin A ve B, %50,2'sinin C+ ve C, %23,3'ünün ise D ve E sosyoekonomik statüde olduğu belirlenmiştir. Kadınların %65'i çalışmadığını belirtirken, %28,5'i tam zamanlı, %6,5'i ise yarı zamanlı çalıştığını ifade etmiştir.

GÜVENLİ KENTLER YARATMAK: FİZİKSEL VE TOPLUMSAL YAPININ GÜVENLİKLE İLİŞKİSİ

Güvenli kentler, bireylerin kamusal mekânlarda ve gündelik yaşamda herhangi kaygı duymadan özgürce hareket edebildiği, ayrımcılığa uğramadan bu alanlardan faydalanabildiği yerler olarak tanımlanmaktadır. Güvenlik ve emniyet duygusu, bireylerin yaşam kalitesinin temel unsurlarından biri iken kamusal mekânda tehlike deneyimi veya korkusu, zihinsel ve fiziksel stres yaratarak bireylerin iyilik hâlini olumsuz etkilemektedir. Özellikle ırkçılık, cinsiyetçilik, engellilik temelli ayrımcılık, homofobi, yaş ayrımcılığı vb. yaklaşımların bireylerin kamusal mekândan dışlanmasına veya güvensizlik hissetmesine neden olduğu bilinmektedir.[1]

Kamusal mekânlarda karşılaşılan eşitsizlikler, bireylerin kent deneyimlerini doğrudan şekillendirmekte, kimliklerine bağlı olarak mekânda nasıl var olabileceklerini belirlemektedir. Bununla birlikte merkezi ve yerel yönetimlerin politikaları, sosyoekonomik durum, toplumsal normlar, kentsel altyapı, kamusal mekânların erişilebilirliği ve fiziksel uygunluk gibi pek çok unsur şehirde ve kamusal alanlarda güvende olma durumunu etkilemektedir. Bu nedenle, güvenli kentlerin inşası, özellikle kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere kırılgan grupların ihtiyaçlarını gözeten bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Güvenlik algısı, özellikle kadınlar ve kız çocukları için, doğrudan maruz kalınan veya maruz kalma ihtimali olan şiddetle yakından ilişkilidir. Bu nedenle, güvenliği sağlama çabaları, yalnızca koruyucu tedbirlerle değil, aynı zamanda şiddetin önlenmesine yönelik yapısal dönüşümlerle de ele alınmalıdır.

Günümüzde birçok devlet, kentsel güvenliğin sağlanmasını kolluk kuvvetlerinin sorumluluğuna bırakmaktadır. Bu doğrultuda uygulanan güvenlik politikalarının da ağırlıklı olarak şiddet ve tacizin cezalandırılmasına odaklandığını söylemek mümkündür. Ancak bu yaklaşım, şiddet ve tacizi gerçekleşmeden önlemeye yönelik bakış açısından yoksun olması ve şiddete yönelik cezaların erkekler lehine eşitsiz bir şekilde uygulanması nedeniyle kadınlar için çoğunlukla adil olmayan sonuçlar doğurmaktadır. Bunun dışında, güvenliği artırmayı hedefl eyen çoğu politika yaklaşımının da, kadınlar, çocuklar başta olmak üzere kırılgan grupları tümüyle eşit biçimde kapsadığını söylemek zordur. Daha genel bir ifadeyle bu politikalar, toplumun farklı kesimleri için aynı düzeyde etkili değildir.

Bu kapsamda, güvenliği sağlayacak kentsel politikalar için öncelikle konunun hem merkezi hem de yerel yönetimlerin öncelikli gündemlerinden biri hâline gelmesi gerekmektedir.[2] Geliştirilecek politikaların en başında, herkesin adil biçimde yararlanmasını önceliklendirme ve yaş, toplumsal cinsiyet, ırk, din, dil, etnik köken, ekonomik durum ve engellilik gibi bireylerin farklılaşan ihtiyaçları ön planda tutma yaklaşımına dayandırılmasına ihtiyaç vardır. Bununla birlikte politikaların geliştirilmesi, uygulanması ve izlenmesi dahil tüm aşamalarında bütüncül bir yaklaşım benimsenmesi önemlidir. Katılımcı yönetim anlayışı ile toplumsal farkındalığın artırılması da bu sürecin tamamlayıcı unsurları arasında yer almaktadır.

---

[1] Metropolis. (2018). Safety and Public Space: Mapping Metropolitan Gender Policies. Erişim adresi: https://www.metropolis.org/sites/default/files/resources/Mapping_metropolitan_gender_policies_0.pdf Erişim Tarihi: 06.02.2025

[2] Jagori, (2017). Building Safe and Inclusive Cities for Women: A Practical Guide. Erişim adresi: https://www.stopstreetharassment.org/wp-content/uploads/2011/04/5-13-add-building-safe-inclusive-cities-forwomen.pdf Erişim Tarihi: 06.02.2025

> **Bir yaşam alanı dizayn edilirken özellikle eşitsizliğe maruz kalan kesimlerin ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalı. Ancak sosyal alanlardan, yerleşim alanlarına kadar pek çok yerde özellikle kadınların ve çocukların ihtiyaçlarının dikkate alınmadığını görüyoruz.**
>
> Esin İzel Uysal
> **Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu**

> **Erkek şiddetini belirli gelir seviyesi, bölge ya da etnik kökene atfetmek çok tehlikeli. Bizler hem Mor Çatı deneyimleri hem de kadınlık deneyimlerimizden biliyoruz ki şiddet hepimizin hayatlarında var. Gelir, eğitim seviyesi ya da etnik kökeni fark etmeksizin erkekler kadınlar üzerinde güç ve kontrol göstermek için şiddet uyguluyorlar, iktidarlarını sürdürmek için bunu tercih ediyorlar. Erkek şiddeti bir cinsiyet eşitsizliği sorunu. Şiddet uygulayan erkekleri belirli bir zümre olarak tarif ettiğimizde şiddetin kökenini kaybediyoruz. Sanılanın aksine eğitimli, nüfuzlu, gelir düzeyi yüksek erkekler de etnik kökeni fark etmeksizin şiddet uyguluyor. Aynı şekilde bütün kadınlar da erkek şiddetine maruz kalıyor. Eğitimli olmak ya da gelir sahibi olmak bizi şiddetten azade bir konuma getirmiyor. Ancak elbette kadınlar olarak farklı özelliklerimiz; göçmenlik hali, azınlık olmak, yoksul olmak, eğitim imkanlarına erişememiş olmak, engelli olmak, yaşlı olmak, trans olmak gibi durumlar bizi o şiddetin karşısında daha karmaşık ve zorlu bir pozisyona sokabiliyor. Şiddete maruz kaldığımızda kaynaklara nasıl ve ne kadar erişebildiğimiz elbette bu şiddetten uzaklaşabilme deneyimlerimizi belirliyor.**
>
> Leyla Soydinç
> **Mor Çatı**

Uygulanan politikaların yanı sıra mekanın kendisinin güvensiz, dışlayıcı ve ayrıştırıcı bir plana sahip olması da o alanı riskli kılmaktadır. Bu kapsamda güvenli kentler yaratılmasında ve güvenlik algısının yönetilmesinde mekanın tasarımı da önemli bir yere sahiptir.

Tekinsiz ve izole alanların yoğun olduğu tasarımlar, iyi aydınlatılmamış sokaklar, parklar, metro istasyonları ve diğer alanlar, kamusal mekanların bakımının düzenli sağlanmıyor olması kamusal mekanları güvensiz yerlere dönüştürerek şiddete açık alanlar haline getirirken; görünürlüğü vurgulayan ve kamusal mekanların çeşitli kullanımlarını teşvik eden toplumsal cinsiyet eşitliği duyarlı planlama ve tasarım kadınların ve çocukların sosyal yaşamda güvenliğini artırmaktadır.[3] Cinsiyet duyarlı yaklaşım, toplumun tüm kesimlerinin, şehirlerin sunduğu fırsatlara erişebilmesini sağlamakta ve daha geniş sosyal, ekonomik ve çevresel faydalar yaratmaktadır.[4] Bu kapsamda, güvenli kentler yaratabilmek için kentsel planlama ve tasarımda cinsiyet duyarlı bir yaklaşım benimsenmesi elzemdir.

---

[3] Jagori, (2017). Building Safe and Inclusive Cities for Women: A Practical Guide. Erişim adresi: https://www.stopstreetharassment.org/wp-content/uploads/2011/04/5-13-add-building-safe-inclusive-cities-forwomen.pdf Erişim Tarihi: 06.02.2025

[4] ARUP. (2022). Cities Alive Designing cities that work for women. Erişim adresi: https://www.arup.com/insights/cities-alive-designing-cities-that-work-for-women/ Erişim Tarihi: 06.02.2025

> **Kadınların kentteki güven algısını; aydınlatma, ulaşım araçları, kamusal alanlardaki kalabalık düzeyi, polis ve güvenlik görevlilerinin varlığı gibi fiziksel faktörlerin yanı sıra, toplumsal normlar, hukuki destek mekanizmaları ve sosyal dayanışma ağları gibi yapısal unsurlar şekillendiriyor. Kadınlar en çok izole, yeterince aydınlatılmamış ve denetimsiz alanlarda güvensizlik hisseder. Toplu taşıma araçlarında, özellikle gece saatlerinde ve kalabalık olmayan duraklarda, taciz ve saldırıya uğrama kaygısı yüksektir.**
>
> Av. Aslı Karataş
> **Sebuka**

> **Kadınlar da çok doğal olarak, günün her saati kentin herhangi bir yerinde bulunabilmek ve kentin imkanlarından yararlanabilmek istiyorlar. Kentin toplumsal cinsiyet eşitliği gözetilmeden kurgulanması kadınlar için kamusal alanlarda var olmayı güçleştiriyor. Örneğin ışıklandırılmayan sokaklar, caddeler dahi kadınların hayatını etkiliyor.**
>
> Esin İzel Uysal
> **Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu**

> **Çocukların bulunduğu sosyal ortamlar genellikle evleri, okulları, semtleri vb. ile sınırlı olarak daha dar bir alan içerisinde bulunuyor. Dolayısı ile çocukların bir suça maruz kalması da bu alanlar içerisinde gerçekleşiyor sıklıkla. Bu nedenle en çok vakit geçirdikleri / vakit geçirmek zorunda kaldıkları yerler de en güvensiz hissettikleri yerler olabiliyor.**
>
> Av. Ayşegül Ağur ve Dilek Aydın
> **ÇAÇAv**

Kent yaşamında çocuk dediğimiz zaman, onu çevreleyen mekanların da aklımıza gelmesi gerekiyor. Çocuk hakları ve gelişimi bağlamında baktığımızda insanın temel ihtiyaçlarından olan güvenlik ve kendini ortaya koyma üzerinde fiziksel çevrenin önemi tartışılamaz. Çünkü mekân eğitir; kısaca mekanın nasıl biçimlendirildiği, aile ve öğretmenlerle birlikte davranış normlarının, çevre ile ilişki biçiminin belirlenmesinde etkin eğitici rol üstlenir.

Çocukların en çok vakit geçirdiği yerlerden biri olan okul, kentin bir küçük yansımasıdır. Okullar, çocuğun yaşamının hem süre olarak hem de yaşam dönemi olarak çok önemli devrelerini içinde geçirdiği yapılardır. Bu yapılarda bulunduğumuz süreler içinde hem içinde bulunduğumuz dönemi hem de yaşamımızın daha sonraki dönemlerini şekillendiriyoruz. Bunun için de okulların inşasında; yapısal çevre ile insan davranışı etkileşimi, özellikle insan-genç-çocuk psikolojisi gözetilerek tasarlanan mekanların ortaya konması çok önemlidir.

İnsanların güvende hissetmesi ve mutlu olabilmesi için kentsel mekanların, binaların, iç mekanların yalnızca gerekli hareketlere, somut davranışlara olanak tanıması yeterli değildir. Yapısal çevre sunumlarının insanın temel psikolojik ihtiyaçlarına da cevap verebilmesi önemlidir. Sokaklar ve meydanlar, açık ve kapalı kamusal alanlar da sosyal yaşamda paylaşımın parçası olarak değerlendirilmelidir.

Yapısal çevre, insanların coğrafi çevrelerine uyum içinde ve davranışsal ihtiyaçlarını bağımsızca gerçekleştirebilmek için kendi kontrolleri altında ölçülebilir somut öğelerle oluşturdukları çevredir. Yapısal çevre; Maslow'un insan ihtiyaçları hiyerarşisi kapsamındaki fizyolojik ihtiyaçları barınma fonksiyonuyla, güvenlik ihtiyacını fiziksel ve psikolojik güvenliği sağlamasıyla, ait olma ve saygı görme ihtiyacını yapısal çevrenin imajıyla, kendini gerçekleştirme ihtiyacını seçim serbestliği sunma olanağı ile bilişsel gelişme ihtiyacını bilgiye ulaşımı kolaylaştırma imkanı ile ve estetik ihtiyacını formel güzellikler sunarak karşılar.[5] Dolayısıyla kişisel alan, bölgesellik, mekânın kişiselleştirilmesi veya bulunulan mekânlarda güvenli hissetme, tedirginlik halinin ortadan kalkması gibi mekânsal ve kişisel davranış prensiplerinin de yapısal çevre sunumları tarafından karşılanabilmesi gerekir.

Özetle, kent yaşamında çocuğa hem fiziksel anlamda hem de sosyal ve psikolojik açılardan güvenli ve geliştirici olanakların sağlanması gerekmektedir. Ulaşım kolaylığı olan, güvenle, temiz hava soluyarak oyun oynayabileceği, doğa içinde var olabileceği ortamların var olması çocukların en temel haklarıdır. Ev, okul ve oyun mekânlarının birbirine yakın, erişilir olması çocuğun her türlü gelişimi ve sağlığı açısından gereklidir.

İstanbul gibi büyük kentlerde bu koşulları sağlamak için devlet ve diğer kamu kuruluşları çalışmalarında öncelik vermelidir. Bugün dünyada, Türkiye'de ve İstanbul'da çocuk olsun yetişkin olsun her türlü güvenlikten konuşabilmenin ancak 'barış kültürünü' hedefl emekle mümkün olacağı açıktır ve her türlü eğitim aşamasında bu amaca göre hareket etmek gerekmektedir.

Prof. Dr. Fatoş Erkman

Şehirler güvenli hale getirilmediğinde, toplumun kırılgan kesimleri için güvensizlikle birlikte şiddet tehdidi de artmakta, bu durum ise toplumsal yaşama tam katılımı zorlaştırmaktadır. Özellikle kadınlar ve kız çocukları için güvenlik algısı, doğrudan maruz kalınan ya da maruz kalma ihtimali bulunan şiddetle bağlantılı olduğundan literatürde de güvensizlik meselesi çoğunlukla şiddet ekseninde ele alınmaktadır. Kadınların ve çocukların toplu taşıma, sokaklar, pazar yerleri, parklar gibi kamusal alanlarda farklı boyutlarda şiddetle ve ciddi ihlallerle karşı karşı-

[5] Bilen, S., Akço, S., & Akbulut, B. (2014, May 3). Eğitimde Barış Kültürü ve Mekân Kurgusu İlişkisi Çalıştay Sonuçları.

ya kalması bu algıyı pekiştirmektedir. Bu tablodan hareketle kamusal alanlarda farklı şiddet biçimlerine maruz bırakılan kadınlar ve çocukların kentsel mekânda güvenliğinin sağlanması konusunun, önemli bir kriz alanı olarak öne çıktığını söylemek mümkündür.[6]

> **Kentte güvende olmak için başta kamusal alanlarda güvende hissetmek, risk ya da tehlike altındayken desteklere erişebileceğini bilmek, gerektiğinde de erişebiliyor olmak geliyor. Kadınlar hem kamusal alanda hem de evlerin içinde şiddete maruz kalıyorlar. Bu nedenle, kamusal alanlarda da evlerin içinde de şiddete maruz kaldıkları için elbette kendilerini güvende hissetmiyorlar. Kamusal alanlarda da halihazırda şiddete maruz kaldığı kişilerle karşılaşma ihtimali ve riski onları korkutuyor. Mekanizmaların şiddet karşısında koruyucu ve önleyici anlamda sorunlarının farkındalar. Buna ek olarak tabii ki tanıdıkları ve şiddet gördükleri erkekler dışında, kamusal alanlarda gündelik hayatlarını sürdürürken, sosyalleşirken, çalışırken her zaman sözlü, fiziksel tacize, cinsel saldırıya uğrama riski altındalar. Bu da kamusal alanlarda kadınlar olarak hiçbir zaman tam anlamıyla güvende hissetmememize yol açıyor.**
>
> Leyla Soydinç
> **Mor Çatı**

Şiddetle karşılaşma ihtimali dahi, özellikle kız çocuklarının eğitimde eşit fırsatlara erişimini zorlaştırmakta, kadınların istihdama katılımını engelleyerek ekonomik bağımsızlıklarını tehdit eden bir unsur haline gelmektedir. Bu durum, kentlerin güvenilirliğine dair deneyimlerin yanı sıra algıların da kadınların ve kız çocuklarının kent hakkından adil şekilde faydalanmasının önünde bir engel oluşturduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, hak temelli yaklaşımlar, kadınların korkusuzca kent yaşamına erişim hakkını savunmakta ve kentte güvende hissetme hakkına sahip olduklarını vurgulamaktadır.[7]

> **Kadınlar, eşitsizliğin sonuçlarını hayatın her alanında yaşıyorlar. Evde, işte, okulda, sosyal hayatta ya da sokaklarda. Dolayısıyla bütün hayatlarını bu eşitsizliği göz önünde bulundurarak veya bunun farkında olarak kurgulamak durumunda kalıyorlar. Vakit geçirdikleri sosyal alanlar, ev-iş-okul mesafeleri, kullandıkları toplu taşıma güzergahı hepsi önemli.**
>
> Esin İzel Uysal
> **Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu**

[6] UN Women. (2017). Safe Cities and Safe Public Spaces: Global results report. Erişim adresi: https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2017/10/safe-cities-and-safe-public-spaces-global-results-report Erişim Tarihi: 06.02.2025

[7] Jagori, (2017). Building Safe and Inclusive Cities for Women: A Practical Guide. Erişim adresi: https://www.stopstreetharassment.org/wp-content/uploads/2011/04/5-13-add-building-safe-inclusive-cities-forwomen.pdf Erişim Tarihi: 06.02.2025

> **Kadınlar, güvenlik riski ya da tehdidi durumunda karşılaşılan kötü uygulamalar nedeniyle mekanizmalara güven duymuyorlar. Bu da güvenlik algısını belirliyor, kadınların kendilerini sürekli tehlike altında ve kaygılı hissetmelerine neden oluyor.**
>
> Leyla Soydinç
> **Mor Çatı**

Pek çok kadın kentsel mekanda var olabilmek adına kendini koruma stratejileri geliştirse de güvenliğin sağlanması, öncelikli olarak merkezi hükümet ve yerel yönetimlerin sorumluluğundadır.[8]

> **Kadınlar bireysel olarak güvenliklerini artırmak için belirli güzergahları tercih etmek, yanlarında savunma amaçlı araçlar taşımak, sosyal medyada konum paylaşımı yapmak gibi stratejiler geliştiriyor. Kolektif mücadeleler kapsamında kadın dayanışma ağları kuruluyor, feminist gece yürüyüşleri ve toplu taşıma güvenliği kampanyaları gibi etkinlikler düzenleniyor. Çantamda ne var videolarında biber gazına rastlamamız mümkün.**
>
> Av. Aslı Karataş
> **Sebuka**

Kentsel mekânda "daha güvenli olanı seçme" yaklaşımı, farklı ihtiyaçları ve zorlukları da beraberinde getirmektedir. Örneğin daha güvenli ulaşım seçenekleri içerisinde görece daha çok tercih edilen taksiler veya paylaşımlı yolculuklar daha yüksek maliyetler yaratmaktadır. Bu ek masrafl arı karşılayacak gelire sahip olunmaması durumunda görece daha güvensiz ulaşım seçenekleri kullanmak zorunda kalınmaktadır.[9] Bu sebeple, birçok kadının kentsel mekanda özgürce hareket etme hakkı doğrudan veya dolaylı olarak engellenmektedir. Bu durum iş, eğitim, sosyal yaşam gibi farklı alanları olumsuz etkilemektedir.[10]

---

[8] Metropolis. (2018). Safety and Public Space: Mapping Metropolitan Gender Policies. Erişim adresi: https://www.metropolis.org/sites/default/files/resources/Mapping_metropolitan_gender_policies_0.pdf Erişim Tarihi: 06.02.2025

[9] ARUP. (2022). Cities Alive Designing cities that work for women. Erişim adresi: https://www.arup.com/insights/cities-alive-designing-cities-that-work-for-women/ Erişim Tarihi: 06.02.2025

[10] UN Women. (2017). Safe Cities and Safe Public Spaces: Global results report. Erişim adresi: https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2017/10/safe-cities-and-safe-public-spaces-global-results-report Erişim Tarihi: 06.02.2025

Kadınların kentteki deneyimlerinin erkeklerinkinden farklılık gösterdiği pek çok feminist araştırmacı ve düşünür tarafından uzun zamandır altı çizilen bir saptamadır.[11] Bir kez bu bilgiye sahip olduktan sonra toplumsal cinsiyet ilişkilerinin mekân üzerinden nasıl çeşitlenip başkalaştığı, mekân ve yaşam arasındaki karşılıklı kurucu, dinamik ilişki de görünür hale gelir.[12] 1980'li yıllardan bu zamana feminist coğrafyacıların araştırmalarında öne çıkan konulardan biri kadınların kentteki güvenliğidir.[13] Yıllar içinde araştırma yöntemleri ve metodolojisi açısından konuların ele alınışında da farklılıklar görülür. Bugün artık kadınların güvenlikle ilgili yaşadıkları sorunları kesişimsel bir yaklaşımla değerlendirmek, farklı kadınlık ve kadın olma yolundaki deneyimlerin sadece sınıfl a değil, sosyal eşitsizlik, güç ilişkileri, ilişkisellik, sosyal bağlam, karmaşıklık ve sosyal adalet gibi farklı kavramlarla da birlikte düşünmek çok daha mümkündür. Böylece çoklu kadınlık halleri de görünür olur.

Bugün kadınların kamusal alandaki mevcudiyeti gerek içinde bulunduğumuz coğrafyada gerekse de dünyanın farklı yerlerinde geçmişe oranla daha yaygın olmakla birlikte kadınların kentte yaşadıkları sınırlılıklar ve kent yaşamını, politikalarını biçimlendirmede söz sahibi olabilmeleriyle ilgili değişmeyenler de var. Kentsel mekânı kullanabilmeyle ilgili sınırlılıkların önemli bir kısmı güvende olmama, güvende hissetmemeyle bağlantılıdır. Bu iki ifadenin peşine düştüğümüzde birbirinden farklılık gösteren nedenleri olduğunu görürüz.

Türkiye'de her geçen yıl kadın cinayetlerinin, kadına yönelik erkek şiddet ve saldırılarının artarak sürdüğü bir dönemdeyiz. 2023 yılında resmi olmayan verilere göre kadın cinayetlerinde katillerin %64.3'ünün öldürülen kadının kocası ya da sevgilisi olduğunu, cinayetlerin %70'inin evde gerçekleştirildiğini öğreniyoruz.[14] Yasaların gereken ölçüde uygulanmadığı, cezasızlığın arttığı, devletin bu konudaki sorumluluğunu yeterince yerine getirmediği bir zamanda kadınların güvende olduğunu iddia etmek de mümkün değil. İstanbul Sözleşmesi gibi kadınların ve kız çocuklarının güvenliğini sağlayan önemli bir sözleşmeden çekilerek, kadın hareketinin kazanımlarıyla gelinen noktadan geriye gidildiği görülmektedir. Şiddetin çok boyutluluğu düşünüldüğünde kamusal alan-özel alan ayrımının keskinliğine ilişkin feminist eleştiriyi yeniden düşünmek önemlidir. Çünkü bu tartışmayı hatırlayarak erkek şiddetinin kadınların güvende hissetmemesinde ne denli geçirgen olduğunu görmek de mümkün olur. Nancy Fraser, kamusal alan-özel alan ayrımının yapay olduğunu ve bu alanların birbirine bağlılığının göz ardı edildiğini ileri sürer.[15] Toplum bu ayrımı sürdürerek, özel yaşamın (ev içi emek ve bakım emeği gibi) kamusal alanı (ücretli emek ve siyasi faaliyet gibi) destekleme ve sürdürme yollarını görmezden gelmektedir. Yani kadını ve kadın emeğini görünmez kılmaktadır. Şimdi bu ayrımın yapaylığını erkek şiddetinin mekanla olan ilişkisi üzerinden düşünelim. Kadına yönelik şiddet verileri kadınların daha fazla en yakınlarının şiddet ve saldırısına; evde, özel alanlarında maruz kaldıklarına işaret ediyor. Oysa kadınlar kentin kamusal alanında da güvende hissetmiyorlar. Bu durumun Türkiye benzeri coğrafyalarda kamusal alandaki erkek taciz ve saldırısıyla ilgisi kurulabilir, ancak kentsel kamusal alanda kadına yönelik çok düşük suç oranlarının olduğu ülkelerde de kadınlar erkek şiddetinden kaynaklı güvende hissetmiyorlar. Araştırmalar bunun kadınların yaşadığı ev içi şiddetin bir tür yansıması olduğuna işaret ediyor.[16] Bu bilgi bize kamusal-özel alan arasındaki keskin ayrımın geçirgenliğinin erkek şiddeti karşısında kadınların duyduğu yaygın korkuyla da bağını kurmamızda yardımcı olur.

---

[11] Rose, G. (1993). Feminism and Geography. Cambridge. Blackwell.
[12] Massey, D. (1994). Space, Place, and Gender. (NED-New edition). University of Minnesota Press. http://www.jstor.org/stable/10.5749/j.cttttw2z
[13] Johnson, L. C. (2009). Feminism/Feminist Geography. Kitchin, R. ve Thrift, N (der.). International Encyclopedia of Hu man Geography. içinde (s.44-58). Amsterdam. Elsevier. Peake, L. J. (2020). Gender and the City. Kobayashi, A. (Der.). International Encyclopedia of Human Geography içinde, (2. Basım). Vol. 5. Elsevier. 281–292. https://dx.doi.org/10.1016/B978-0-08-102295-5.10186-6
[14] Bianet. (2024, January 4). Erkekler 2023'te en az 333 kadını öldürdü. Bianet. Erişim Adresi: https://bianet.org/haber/erkekler-2023te-en-az-333-kadini-oldurdu-290675 Erişim Tarihi: 24.02.2025
[15] Fraser, N. (2004). Kamusal alanı yeniden düşünmek: Gerçekte var olan demokrasinin eleştirisine bir katkı. M. Özbek (der.). Kamusal Alan içinde. (s.103-132). İstanbul: Hil Yayınları.
[16] Koskela, H. (1997). Bold Walk and Breakings: Women's spatial confidence versus fear of violence, Gender, Place and Culture. 4(3). 301-320.

Peki güvende hissetmemek kadınların her zaman kendi deneyimleriyle bağlantılı olarak mı gelişir? Nitel yöntemlerle yapılan araştırmalar bunu doğrulamıyor. Kız çocuklarının yalnız dışarı çıkmaya başladığı zamanlarda eve dönme zamanı olarak "hava kararmadan" diye tembihlenmesi, bir yakının başına gelmiş olan erkek saldırısının bilgisi, kadın kurbanların ağırlıkta olduğu gerilim filmleri, kadın cinayetlerine ilişkin haberlerin yapılma şekli, kadın katillerinin oransız cezalar alarak salınmaları gibi nedenler kadınların güvende hissetmemeleri için sıralanabileceklerden bazılarıdır. Kadınların duyduğu korkuyu Lelie Kern şöyle ifade eder: "Pek çoğumuz içinse, mesaj serum gibi gelir, sistemimizde o kadar yavaş birikir ki farkına vardığımızda çoktan tamamen kanımıza karışmıştır. Artık doğaldır, aklıselimdir, içkindir".[17]

Aynı mekânın günün farklı saatlerine ve erkeklerin yoğunluğuna göre kadınlar için güvende hissettirip, hissettirmemesinin en iyin örneklerden biri parklardır. Kimi çalışmalarda kadınların ev dışında çoğunlukla da hemcinsleriyle birlikte zaman geçirmek için bulunduğu yerlerden biri olan parklar gündüz, erkek nüfus yoğunluğu olmadığı zamanlarda özellikle kadınların birlikte sosyalleşmelerinde güvende ve rahat hissettirirken,[18] gece eve yakın önünden geçilecek erkek kalabalığına sahip bir park tedirgin edici olabilir.[19]

"Kadınlar için korku ve güvenlik hislerinin mekânsal ayrışması belli yerelliklerde deneyimlenebilir veya tersi olarak 'güvenli' ve 'güvenli olmayan' arasında hiçbir kesin fiziksel mesafe olmayabilir. Daha büyük bir önem arz eden, geniş bir ölçekte bu mekanların nasıl inşa olduğu, neyi temsil ettikleri ve kadınların yaşamlarında kümülatif olarak nasıl bir etki yarattıkları üzerine çalışmaktır."[20]

Bugün kadınlar ve kadın olma yolunda olanlar olarak birbirimizden güç almaya ve güçlenmeye, dayanışmaya ihtiyaç duyduğumuzu, bu güçlenme ve özgürleşme sürecinde mekânın ne kadar belirleyici önemi olduğunu unutmamamız gerektiğini düşünüyorum. Kadınların, kentsel mekânı farklı ölçeklerde güvende hissederek sınırsızca kullanabildiği, özgürleşebildiği, cesaret bulduğu yerler olarak görebilmesi için farklı disiplinlerin birlikte çalışabilmesi, kadınların kentsel politikalarda söz sahibi olabilmesi, erkek şiddetinin çok boyutlu ele alınabilmesi gerekmektedir.

Kadınların kamusal alandaki varlığı mekânsal olarak farklı ölçeklerde karşılaştığı sınırlarla çok yakından ilgilidir. Bu sınırların belirleyicisi ise fiziksel mekanların kendi başlarına korkutuculuğu değil, bu korkuyu yaşamamıza neden olan erkek şiddetidir.

Dr. Ceren Lordoğlu, MSGSÜ

[17] Kern, L. (2020). Feminist şehir. Sümer Aydaş (çev.). İstanbul. Sel Yayıncılık.
[18] Zeybek, H.A. (2011). Bir Aile Mekânında Cinsiyet, Cinsellik ve Güvenlik, C. Özbay, A. Terzioğlu ve Y. Yasin (der.), Neolibera lizm ve Mahremiyet içinde, (s.227-243). İstanbul. Metis Yayınları.
[19] Lordoğlu, C. (2018). İstanbul'da Bekar Kadın Olmak. İstanbul. İletişim.
[20] Pain, R. (1991). Space, Sexual Violence and Social Control. Progress in Human Geography. 15. 415-431.

KÜRESELDE VE YERELDE KADIN VE ÇOCUK GÜVENLİĞİ

Önceki bölümde, kadınlar ve kız çocukları için güvenlik algısının, doğrudan deneyimlenen ya da yaşanma riski bulunan şiddetle güçlü bir bağ içerisinde olduğu ifade edilmişti. Bu kapsamda şiddet olgusunun daha kapsamlı ele alınacağı bu bölüm, farklı kurum ve kuruluşların paylaştığı verilerle desteklenmiştir. Aynı zamanda kadın ve çocuk güvenliği konusunun, uluslararası organizasyon ve belgelerde insan hakları, Türkiye'de ise daha çok kadına yönelik şiddetle mücadele odağında ele alınması nedeniyle, konu iki alt başlık altında detaylandırılmıştır.

Geçmişten bugüne var olan; bireyler ve toplum üzerinde yarattığı olumsuz etkileri ile öne çıkan şiddet olgusu, son yıllarda küresel arenadaki en büyük tartışma konularından biri olmuştur. Fiziksel şiddet, cinsel şiddet, psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, kontrol etme davranışı (ısrarlı takip) temel şiddet türleri arasında yer almaktadır. Şiddetten en çok etkilenen grupların başında ise kadınlar ve çocuklar gelmektedir. Bu bağlamda cinsiyet eşitsizliği ve cinsiyetçi ayrımcılık kadına şiddetin ana nedenleri olarak görülmektedir.[21] Kadınlara yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyet odağındaki ayrımcılık, kadının insan haklarının ihlal edilmesine neden olan ve şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışlar **kadına yönelik şiddet** olarak tanımlanmaktadır. Şiddete maruz bırakılan kişinin, aynı haneyi paylaşmasa da aile veya aileye mensup sayılan diğer kişiler tarafından uğradığı her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olayı ise **ev içi şiddet** olarak tanımlanmaktadır. Öyle ki yapılan araştırmalarda, kadınların ve kız çocuklarının daha çok kendilerine yakın kişiler tarafından şiddet gördükleri, dolayısıyla kadınlar ve kız çocukları için en tehlikeli yerin ev olduğu sonucuna varılmıştır.[22]

Birleşmiş Milletler, kadına yönelik şiddeti, *"kamusal ya da özel alanda meydana gelen, kadınlara fiziksel, cinsel veya zihinsel zarar ya da ıstırap veren ya da verebilecek her türlü toplumsal cinsiyete dayalı şiddet eylemi"* olarak tanımlamaktadır. Yakın partner şiddeti, fiziksel saldırganlık, cinsel zorlama, psikolojik istismar ve kontrol edici davranışlar gibi, fiziksel, cinsel veya psikolojik zarara yol açan partner ya da eski partnerin uyguladığı şiddeti ifade etmektedir. Cinsel şiddet ise, "herhangi bir ortamda, mağdurla olan ilişkisine bakılmaksızın, herhangi bir kişi tarafından zorlama kullanılarak gerçekleştirilen cinselliğe yönelik eylemler, cinsel eylem girişimleri veya diğer cinsel nitelikli eylemler" şeklinde tanımlanmaktadır.

Diğer yandan çocuk hakları kavramı da tıpkı kadın haklarında olduğu gibi demokrasi ve insan hakları kavramlarının yaygınlaşmasıyla birlikte, daha fazla tartışılan bir konu haline gelmiştir. Dünyadaki birçok devlet, yasalar ve uluslararası sözleşmeler aracılığıyla çocuk haklarını güvence altına almak için çeşitli çalışmalar yürütmüştür. Buna karşın çocuklar, son yıllarda küresel ölçekte meydana gelen birçok olumsuz durumdan (doğa olayları, savaş, yoksulluk vb.) en çok etkilenen toplumsal gruplardan biri olmuştur. Yanı sıra, son yıllarda çocuklara yönelik ihmal, istismar ve şiddet vakalarının da arttığı veya daha görünür hale geldiği dikkat çekmektedir.

[21] Coşkun Taştan, Aslıhan Küçüker Yıldız, Kadına Yönelik Ölümcül Şiddet, Polis Akademisi Yayınları, 2021.
[22] UN Women(2024), Femicides in 2023: Global Estimates of Intimate Partner/Family Member Femicides, Erişim Adresi: https://www.unwomen.org/sites/default/files/2024-11/femicides-in-2023-global-estimates-of-intimate-partner-family-member-femicides-en.pdf, Erişim Tarihi:10.02.2025.

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre dünya genelinde:

- Yaklaşık her üç kadından biri hayatları boyunca **fiziksel ve/veya cinsel partner ya da partner dışı cinsel şiddete**,
- 15-49 yaş aralığında bir ilişki içinde olan her üç kadından biri **yakın partnerleri tarafından** bir tür fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruzkalıyor.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından açıklanan veriler[23], **dünya genelinde yaklaşık olarak her üç kadından birinin hayatları boyunca farklı türlerde şiddete maruz kaldığını ortaya** koymaktadır. Bu veri kadına yönelik şiddet konusunun küresel ölçekte ana kriz alanlarından biri olduğuna işaret etmektedir.

OECD'ye göre Türkiye 2024 yılı verilerine göre toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda 146 ülke arasında 127. sırada; Avrupa'da ise son sırada yer alıyor.

Dünya Ekonomik Forumu (OECD) tarafından hazırlanan Toplumsal Cinsiyet Uçurumu 2024 Endeksi'nde[24] Türkiye, **toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda 146 ülke arasında 127. sırada** yer alırken Avrupa'daki **40 ülke arasında son sıradadır**. Endeksin 2006 yılında hayata geçirilen ilk çalışmalarında Türkiye'nin 105. sırada olduğu belirlenirken; 2024 yılında bir önceki yıla göre iyileşme olduğu (2023[25] yılında 146 ülke arasında 129. sırada), ancak 2006 yılına ve OECD ülkelerine kıyasla oldukça gerilerde yer aldığı görülmektedir. Bu durum toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin arttığını ortaya koymaktadır.

UNICEF'in açıkladığı verilere göre dünya genelinde her dört dakikada bir, bir çocuk şiddet eylemi sonucu hayatını kaybetmektedir. Bugün hayatta olan 650 milyon kız çocuğu ve kadın çocukken cinsel şiddete maruz kalmıştır.

Çocuğa yönelik şiddet, çocuk haklarının en ağır ihlallerinden biri olmakla birlikte fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik ve siber şiddet gibi farklı biçimlerde gerçekleştirilebilmektedir. BM Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tarafından açıklanan veriler[26], her dört dakikada bir, dünyanın herhangi bir yerindeki çocuğun şiddet eylemi sonucu öldüğünü; bugün hayatta olan 650 milyon kız çocuğu ve kadının çocukken cinsel şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır. Bu rakamlar, çocuğa yönelik şiddetle küresel ölçekte mücadelenin önemini göstermektedir.

Temelinde çoğunlukla toplumsal cinsiyet eşitsizliği yatan bu sorunların önlenmesi amacıyla BM ve UNICEF gibi uluslararası kuruluşların, toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti azaltma hedefi ni taşıyan çeşitli programlar yürüttüğü bilinmektedir.[27]

[23] Akbulut, Ö. F., & Günaydın, H. (2020). Çocuğa yönelik şiddetin çocuk hakları sözleşmesi bağlamında incelenmesi. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(1), 29-40.
[24] Dünya Ekonomik Forumu. (2024). Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Endeksi 2024. https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2024.pdf
[25] World Economic Forum. (2023). Global Gender Gap Report 2023.
[26] UNICEF. (2024). FAST FACTS: Violence against children widespread, affecting millions globally. Erişim adresi: https://www.unicef.org/press-releases/fast-facts-violence-against-children-widespread-affecting-millions-globally Erişim tarihi: 30.01.2025.
[27] UNICEF Türkiye (2024). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. Erişim adresi: https://www.unicef.org/turkiye/toplumsal-cinsiyet-e%C5%9Fitli%C4%9Fi Erişim tarihi: 30.01.2025.

Uluslararası Organizasyon ve Belgelerde Kadın ve Çocuk Güvenliği

Artan şiddet vakaları, insan hakları ihlalleri konusunu gündeme taşırken devletleri bu soruna karşı daha kapsamlı önlemler almaya zorlamıştır. Bu çerçevede, şiddetin bir insan hakkı ihlali olarak kabul edilmesi yönünde uluslararası girişimler hız kazanmış, çeşitli hukuki ve toplumsal düzenlemeler hayata geçirilmiştir.[28]

Kadın hakları mücadelesinin, 20. yüzyılın başlarından itibaren uluslararası platformlarda önem kazanarak, Birleşmiş Milletler (BM) liderliğinde resmiyet kazandığı görülmektedir. Aynı zamanda uluslararası belgelerin temelini oluşturan Birleşmiş Milletler **İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi**[29] **(1948)**, kadın ve çocuk haklarını insan haklarının ayrılmaz bir parçası olarak kabul etmektedir. Beyanname, kadınlar için toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde ayrımcılığı reddederken eğitim, sağlık, ekonomik ve sosyal yaşama eşit katılımı vurgulamaktadır. Çocuklar için ise fiziksel, zihinsel ve sosyal refahlarını güvence altına almayı hedefl eyen genel bir çerçeve sunmakta, çocukların güvenli yaşam hakkını temel ilke olarak belirlemektedir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile 1946 yılında kurulan Kadının Statüsü Komisyonu toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten sürecin kilometre taşlarını oluşturmaktadır. 1975 yılında BM tarafından düzenlenen ilk Dünya Kadın Konferansı, "Kadın On Yılı"nı başlatarak "eşitlik, kalkınma ve barış" hedefl erinin uygulanması amacını taşıyan bir eylem planına işaret etmiştir. Bu süreçte BM Kadın Kalkınma Fonu (UNIFEM) ve BM Kadının İlerlemesi için Uluslararası Araştırma ve Eğitim Merkezi (INSTRAW) kurularak kadın kalkınmanın temel bir öznesi olarak ele alınmıştır.[30]

Tüm bu gelişmelerin ardından kadın ve çocuk haklarının korunmasını sağlamaya yönelik bağlayıcı ve yol gösterici nitelikte birçok uluslararası sözleşme kabul edilmiştir. Aşağıda detayları verilen bu sözleşmeler, devletlere çeşitli yükümlülükler getirerek kadınların ve çocukların maruz kaldıkları ayrımcılığa ve şiddetle mücadeleye karşı hukuki bir çerçeve sunmuştur.

- **Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi – CEDAW**[31] **(1979)**, kadın haklarını insan haklarının ayrılmaz bir parçası olarak tanımlayarak, ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için devletlere yasal, sosyal ve ekonomik yükümlülükler getirmiştir. Kadınların eğitime, istihdama ve ekonomik kaynaklara eşit erişimini güvence altına alırken, şiddetle mücadele konusunda kapsamlı önlemleri desteklemektedir.
- **Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu**[32] **(1995)**, kadınların güçlendirilmesi için 12 kritik müdahale alanı belirlemiş ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sosyal ve ekonomik kalkınmanın temel unsuru olarak vurgulamıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadeleye özel önem veren bu belge, sivil toplum ve uluslararası iş birliğini güçlendirmeyi hedeflemektedir.
- **Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi**[33] **(İstanbul Sözleşmesi)** 2011 yılında imzalanmış, 2014 yılında ise yürürlüğe girmiştir. Kadına yönelik şiddeti önlemeye, mağdurları korumaya ve failleri cezalandırmaya yönelik uluslararası düzeyde bağlayıcı ilkeleri belirleyen ilk ve en kapsamlı sözleşme olmakla birlikte kadın haklarının korunması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında önemli bir yere sahiptir.

---

[28] Akbulut, Ö. F., & Günaydın, H. (2020). Çocuğa yönelik şiddetin çocuk hakları sözleşmesi bağlamında incelenmesi. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(1), 29-40.
[29] United Nations. (1948). Universal Declaration of Human Rights. Erişim adresi: https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights Erişim tarihi: 15.01.2025.
[30] United Nations. (1975). First World Conference on Women.
[31] United Nations. (1979). Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. Erişim adresi: https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm Erişim tarihi: 15.01.2025.
[32] United Nations. (1995). The Beijing Declaration and Platform for Action. Erişim adresi: https://www.un.org/en/conferences/women/beijing1995 Erişim tarihi: 15.01.2025.
[33] Council of Europe. (2011). Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Erişim adresi: https://rm.coe.int/168008482e Erişim tarihi: 16.01.2025.

- **BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme[34] (ÇHS) (1989)**, her çocuğun yaşama, korunma, gelişim ve katılım hakkını güvence altına alırken, "çocuğun yüksek yararı" ilkesini tüm uygulamaların temelinde konumlandırmaktadır. Bu sözleşme, çocuk güvenliği konusunda uluslararası düzeyde bir standart oluşturmuştur.
- **Çocukların Cinsel Sömürüye ve Cinsel İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi-Lanzarote Sözleşmesi[35] (2007)**, çocukların cinsel istismardan korunmasını hedefl erken önleme, koruma ve kovuşturma ekseninde taraf devletlere bağlayıcı hükümler yüklemiştir.
- **CEDAW ve Pekin Deklarasyonu daha geniş kapsamlı toplumsal dönüşümü hedeflerken** İstanbul Sözleşmesi ve Lanzarote Sözleşmesi belirli alanlarda bağlayıcı hükümleriyle ayrımcılık ve şiddetle mücadelede detaylı rehberlik sunmaktadır.

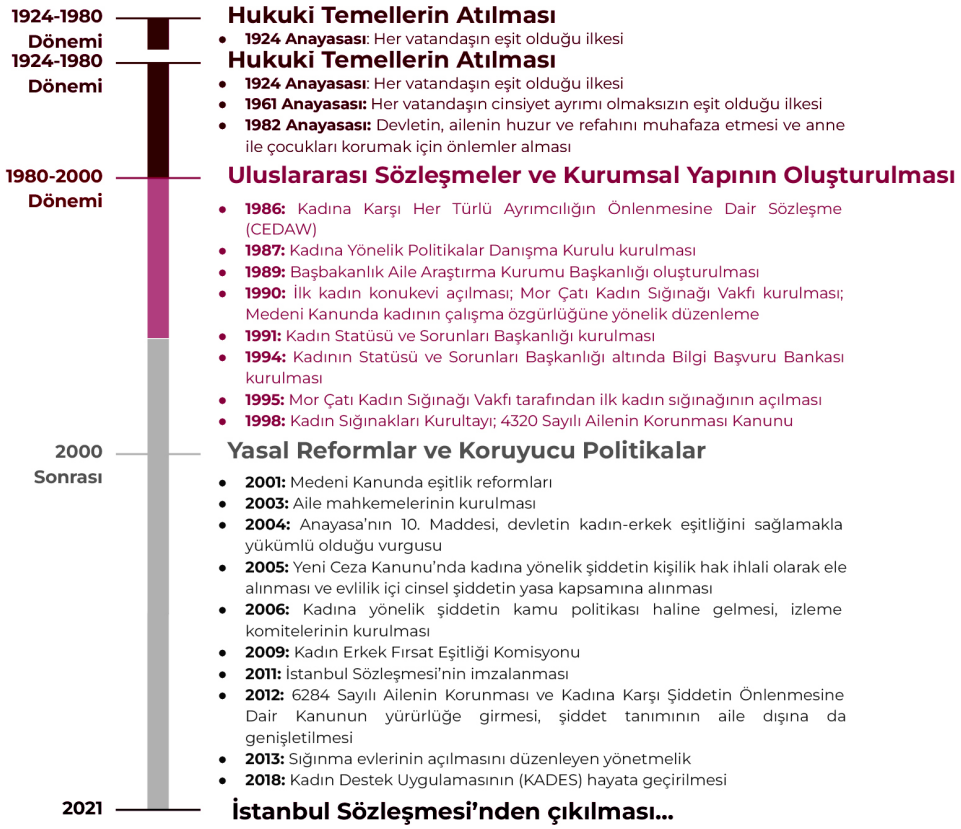
Türkiye'de Yasal Düzenlemeler ve Politikalar

Türkiye'de çoğunlukla şiddetle mücadele odağında ele alınan kadın ve çocuk güvenliği konusuna bu bölümde yasal çerçeve, uygulamalar, uzman görüşleri ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının değerlendirmeleriyle birlikte yer verilmiştir.

Kadın Güvenliğini Sağlamak

Türkiye'de kadın güvenliğine yönelik yasal düzenlemeler ve politikalar, uluslararası sözleşmelerin etkisiyle şekillenmiş ve geliştirilmiştir. Bu düzenlemeler, temel olarak kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi, haklarının korunması ve sosyal destek mekanizmalarının geliştirilmesini hedefl emektedir.

Şekil 1. Yasal düzenleme ve politikalarda kadın güvenliğinin kronolojisi

Kaynak: Araştırma kapsamında hazırlanmıştır.

[34] United Nations. (1989). Convention on the Rights of the Child. Erişim adresi: https://www.unicef.org/media/52626/fi le erişim tarihi: 16.01.2025.
[35] Avrupa Konseyi. (2007). Çocukların Cinsel Suistimal ve Cinsel İstismara karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi.

Kadın ve çocuğa yönelik şiddetle mücadele konusunda kamusal politikaların tarihsel dönüşümü ve gelişimi üç farklı dönem altında incelendiğinde, Cumhuriyetin kuruluşundan 1980'e kadar olan dönemin hukuki temellerin atıldığı bir sürece işaret ettiği görülmektedir. **1924 Anayasası**'nda yer alan **"kanun önünde eşitlik"** ilkesi, **1961 Anayasası**'nda genişletilerek **"cinsiyet ayrımı yapılamayacağı"** şeklinde vurgulanmış; sosyal devlet anlayışının benimsenmesi sonucunda kadınların eğitim, sağlık ve çalışma gibi temel haklara erişimlerini destekleyen düzenlemelerin zeminini oluşturmuştur. Kadın ve çocuk haklarına ilişkin daha somut bir yaklaşımı benimseyen **1982 Anayasası'**nda ise devletin **"ailenin huzur ve refahını koruma"** ve "anne ile çocukların korunması" için gerekli önlemleri alması hükmüne yer verilmiştir. Ancak **bu yaklaşım, kadın hakkını bireysel öznelerden ziyade aile kavramı üzerinden ele alması ve toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi yönünden eksiklikler barındırması yönüyle eleştirilmiştir**.

1980'lerden itibaren kadın dernekleri ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları artmış, yasal reformlarla kadınların eğitim ve istihdam alanlarında fırsat eşitliği sağlanması hedefl enmiştir. 1980-2000 arası, Türkiye'nin kadın ve çocuk hakları alanında uluslararası sözleşmelere taraf olduğu, önemli kurumsal yapıların kurulduğu ve çeşitli yasal düzenlemelerin hayata geçirildiği dönem olarak öne çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama ve kadına yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik uluslararası bir taahhüt olan Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme'nin (CEDAW) 1986 yılında imzalanması ile başlayan süreçte, resmi düzeyde kadını özne olarak ele alan ilk kurumsal yapılanma niteliğindeki Kadına Yönelik Politikalar Danışma Kurulu oluşturulmuştur. Ardından Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı kurularak ailenin korunması ve kadına yönelik sorunların araştırılması bir devlet politikası haline getirilmiştir.

1990'lı yıllar kadınların korunmasına yönelik konukevlerinin açılması ve sivil toplum örgütlenmesinin önemli bir adımı olarak Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın kurulmasına sahne olmuştur. 1995 yılında Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı tarafından Türkiye'de ilk kadın sığınağı açılmış; bu gelişme sivil inisiyatifl erin şiddetle mücadeledeki önemini ortaya koymuş ve rolünü artırmıştır. 1998 yılında çıkarılan 4320 Sayılı Ailenin Korunması Kanunu, aile içi şiddeti önlemeye yönelik somut düzenlemeler getiren ilk yasal düzenleme olmuştur. Bu kanun, şiddete maruz bırakılan kadınların korunması için tedbir kararlarının alınmasını sağlamıştır.

Medeni Kanun'da eşitlik ilkesine yönelik reformların gerçekleşmesi ve Anayasa'da kadın erkek eşitliğinin sağlanması vurgusu ile 2005 yılında kadınların haklarının korunmasında daha aktif bir devlet sorumluluğu doğurmuştur. Buna göre, Türk Ceza Kanunu'nda yapılan değişikliklerle kadına yönelik şiddet, kişilik hak ve özgürlüklerini ihlal olarak tanımlanmış; evlilik içi cinsel şiddet suç kapsamına alınmıştır. 2006 yılında 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kadına yönelik şiddetle mücadele kamu politikası olarak benimsenmiş, bu kapsamda Kadınlara Yönelik Şiddet İzleme Komitesi kurulmuştur. Ailenin Korunması Kanunu'na dair yönetmelikle, aile bireylerinin özgürlüğünün kısıtlanması ve şiddet durumlarında tedbir kararlarının alınması düzenlenmiştir. 2011 yılında Türkiye, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan ve **kadına yönelik şiddeti önlemeye, şiddete maruz bırakılan kadınları korumaya ve failleri cezalandırmaya yönelik uluslararası düzeyde bağlayıcı ilkelere sahip ilk ve en kapsamlı sözleşme olan İstanbul Sözleşmesi'ni** imzalayarak kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi konusunda kapsamlı bir taahhütte bulunmuş; ilk Çocuk İzleme Merkezi (ÇİM) kurulmuştur. Ayrıca, sözleşmenin iç hukuk metnine bir yansıması niteliğinde olan **6284 sayılı Kanun ile şiddet yalnızca aile içi kapsamda ele alınmaktan çıkarılarak tüm kadınları koruyacak şekilde genişletilmiş ve şiddet mağdurlarına yönelik tedbir kararlarının kapsamı büyütülmüştür**. Kanuna göre şiddet; kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik açıdan zarar görmesi veya acı çekmesi ile sonuçlanan veya sonuçlanması olası olan tehdit, baskı, özgürlüğün keyfi engellenmesini kapsayan kamusal, özel alan veya toplumsal alanlarda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik veya sözlü her türlü tutum ve davranışlar olarak tanımlanmıştır.[36] 2013 yılında sığınma evlerinin açılmasını ve işleyişini düzenleyen bir yönetmelik yayımlanmış, şiddete maruz bırakılanlara yönelik destek mekanizmaları kurumsallaştırılmıştır. 2018 yılında kadınların şiddet tehlikesi anında hızlıca yardım alabilmelerini sağlamak amacıyla mobil bir uygulama olarak Kadın Destek Uygulaması (KADES) hayata geçirilmiştir.

[36] Resmî Gazete. (2012), Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Erişim Adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm, Erişim Tarihi:06.02.2025.

> **İstanbul Sözleşmesi, kadına ve çocuğa yönelik şiddetle mücadelede önemli bir uluslararası çerçeve sunuyordu. 6284 Sayılı Kanun'un uygulaması, İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlükten kalkması ile daha az etkin olma riski ile karşı karşıyadır. Öte yandan, İstanbul Sözleşmesi'nin ulusal düzeyde uygulanma şeklini düzenleyen 6284 Sayılı Kanun halen yürürlüktedir ve dolayısı ile sözleşmenin sunduğu çerçeve halen yasal olarak bağlayıcıdır ve başvurduğumuz temel hükümler arasındadır.**
>
> **Buna rağmen 6284 Sayılı Kanun'un uygulamasının belirli bir düzeyde ülkemizde yerleşik bir uygulama alanı olsa da; sözleşmeden ayrılma öncesinde olduğu gibi belirli özel hükümlerin uygulanmasını talep ettiğimizde olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kalmaya devam etmekteyiz. 6284 Sayılı Kanun çok geniş yetkiler ve araçlar düzenleyen bir kanun iken bu kanunun uygulaması sadece birkaç hükme indirilmemelidir. Ne yazık ki mevcut durum bu şekildedir.**
>
> Av. Ayşegül Ağur ve Dilek Aydın
> **ÇAÇAv**

Türkiye, kadına yönelik şiddeti insan hakkı ihlali ve ayrımcılığın bir biçimi olarak tanımlayan Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi[37] (İstanbul Sözleşmesi)'ne ev sahipliği yapan ve ilk imza atan ülke konumundayken **20 Mart 2021 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile sözleşmeden çekilmiştir**. Çıkışın gerekçesi sözleşmenin toplumsal cinsiyet kavramına vurgu yaparak aile yapısını tehdit ettiği ve toplumsal değerlerle örtüşmediği yönündeki eleştirilere dayandırılmıştır.[38] Ancak bu karar, kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarının zayıfl aması, şiddete maruz bırakılan kadınların hukuki koruma ve destek mekanizmalarına erişiminin sınırlanması gibi sorunları da beraberinde getirmiştir.[39]

> **İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme, devletin şiddetle mücadeledeki kararlılığına dair soru işaretleri doğurdu ve kadınların resmi makamlardan destek alma konusundaki güvenini sarstı. Kolluk kuvvetleri ve yargı mensuplarının kadına yönelik şiddet vakalarına yaklaşımında esneklikler gözlemleniyor. Örneğin 6284 Sayılı Kanun kapsamında 6 aya kadar verilebilen koruma kararlarının son zamanlarda 3 ay ile sınırlı tutulduğuna rastlıyoruz. Ayrıca, şiddete uğrayan kadınların koruma kararlarının alınmasında ve uygulanmasında ciddi gecikmeler yaşandığı rapor ediliyor.**
>
> Av. Aslı Karataş
> **Sebuka**

[37] Council of Europe. (2011). Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Erişim adresi: https://rm.coe.int/168008482e Erişim tarihi: 16.01.2025.
[38] Resmî Gazete. (2021), Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi: İstanbul Sözleşmesi'nden Çekilme
[39] UN Women. (2021). Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden Çekilmesi Hakkında Açıklama

> **Son yıllarda artarak devam eden aile odaklı politikalar kadın ve çocuk güvenliği konusundaki temel problem. Eğer siz politik ajandanızın başına aileyi korumayı ve aile yapısının sürekliliğini koyarsanız kadınları şiddetten koruyamazsınız. Kadınlar zaten tam da bu aileler içerisinde, aile yapısı dayatması altında bu şiddete maruz kalıyor. Ayrıca Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesinden çekilmesi de devletin kadınları şiddetten koruma konusunda iradesini geri çektiğinin resmi bir beyanıdır. İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddetin kökeninin cinsiyet eşitsizliği olduğunu ortaya koyan, devlete koruma, soruşturma, kovuşturma ve şiddeti önleme anlamında tüm sorumluluklarını hatırlatan bir garantidir. Bu Sözleşmeden çekilmek kadınların aleyhine tüm bu sorumluluklardan çekilme beyanıdır. Bu nedenle biz de devlete tüm bu alanlarla ilgili sorumluluk ve yükümlülük hatırlattığımız bir hukuki dayanağı yitirmiş olduk. İstanbul Sözleşmesi'nden çekildikten sonra şiddet ya da kötü uygulamalar arttı demek birebir doğru olmaz, ancak bu irade beyanı hem şiddet uygulayan erkeklere cesaret vermiş hem de kötü uygulamaların meşrulaştığı bir zemin yaratmış oldu.**
>
> Leyla Soydinç
> **Mor Çatı**

> **İstanbul Sözleşmesi'nden imza çekilmesinin, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin artmasında önemli bir etkisi var. Bu karar ile, kadınlar şiddet karşısında devletin kendilerini yalnız bıraktığını düşündüler. Bize gelen başvurularda bu dönemde önemli bir artış oldu. Aynı zamanda 6284 sayılı kanunun etkin uygulanmaması, cezasızlık politikaları ve aile odaklı politikalar şiddetin ve kadın cinayetlerinin artmasının nedenleri. İktidar, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için politikalar üretmek yerine her geçen gün bu eşitsizliği derinleştiriyor. Kadınları yalnızca aile içerisinde tanımlıyor. Bu da kadınların aile içerisinde hapsedilmesine ve şiddetin artmasına neden oluyor. Bizim verilerimize göre kadınlar çok büyük oranda evlerinde ve en yakınlarındaki erkekler tarafından öldürülüyor. 2024 yılında öldürülen 394 kadının %42'si evli olduğu erkek tarafından, %57'si de evlerinde öldürüldü örneğin. Bu veriler iktidarın politikalarının sonucu olarak ortaya çıkıyor.**
>
> Esin İzel Uysal
> **Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu**

Alanda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ve inisiyatiflerden alınan görüşler, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının, kadına yönelik şiddetle mücadelede devletin sorumlulukları konusunda önemli tartışmalara yol açtığını ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, çekilme kararı sonrasında 6284 Sayılı Kanun'un uygulanmasında aksaklıkların yaşandığı ve uygulayıcıların tutumlarında esnekliklerin görüldüğü belirtilmektedir. Şiddetin temel nedenini toplumsal cinsiyet eşitsizliği olarak kabul eden bu sözleşmeden çekilmenin, öncelikle bu bakış açısından uzaklaşmaya neden olduğu, yerine ikame edilen aile merkezli politikaların, kadın ve çocukların güvenliği açısından en büyük tehdit olan ev içi şiddeti görmezden geldiği, bu nedenle kadınların ve çocukların erkek şiddetinden korunmasını zorlaştırdığı ve şiddetin devamlılığını beslediği ifade edilmektedir.

Öte yandan, bu kararın kadınların koruma mekanizmalarına duyduğu güveni sarsma ve caydırıcılığı zayıfl atma riski taşıdığı belirtilmektedir. Ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin ulusal ve uluslararası uyum politikalarına zarar verdiği aktarılmaktadır. [40]

Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadele, kadının insan haklarının toplumsal boyutunun ve statüsünün korunması, kadına yönelik ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesinden Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde yer alan Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSGM) sorumludur. KSGM, 1990 yılında 422 sayılı KHK ile Başbakanlığa bağlı olarak kadının statüsünün güçlendirilmesi ve haklarının korunması için kurulmuş; 2004 yılında 5251 sayılı Kanunla yeniden yapılandırılmıştır. 2007 yılından beri KGSM bünyesinde kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planları ve strateji belgeleri hazırlanmaktadır. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı olarak bu zamana kadar **dört ayrı plan** yayımlanmıştır.

İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanmasının akabinde hazırlanan Kadınlara Yönelik İkinci[41] ve Üçüncü[42] Eylem Planları toplumsal cinsiyet eşitliği odağında ve İstanbul Sözleşmesi'nin dört temel ilkesi olarak belirlenen önleme, koruma, failleri kovuşturma veya yargılama, politika geliştirme ilkelerine uygun bir şekilde hazırlanmıştır.

2021 yılında İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilmesinden sonra hazırlanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planında ise diğer planların aksine toplumsal cinsiyet eşitliği sağlama amacı yerini bireyin şiddete karşı sıfır toleransı ve şiddetten arınmış bir toplum tesis edilmesi amaçlarına bırakmış; **şiddet sorunu toplumsallıktan bireyselliğe indirgenmiştir**. Planda **şiddet tanımı toplumsal cinsiyet odağından çıkarılmış; bir insan hakkı ihlali, halk sağlığı sorunu, ayrımcılık biçimi ve küresel bir sorun olarak tanımlanmıştır. Kadına yönelik şiddet kavramı, aile içi şiddet gibi farklı terimlerle ifade edilmiş ve bu yönüyle kavram karmaşasına neden olmuştur. Şiddetle mücadelenin önemi, aile ve çocuklar üzerindeki etkileri ve toplumsal maliyet üzerinden açıklanmıştır**. Yapılan tanımlar arasında "ev içi şiddet" kavramı geçmesine rağmen, planda genelde "aile içi şiddet" terimi tercih edilmiştir. Aile içi şiddet ise "kadınların yanı sıra çocuklar, erkekler ve yaşlılar gibi diğer mağdurları da kapsayan, görmezden gelinemeyecek kadar fazla sayıda aileyi etkileyen bir olgu" olarak tarif edilmiştir. Yine planda şiddete maruz bırakılanlara yönelik manevi destek ve dini rehberlik hizmetlerinin etkinliği artırılmıştır. Plan bu haliyle **daha geleneksel ve muhafazakar olarak nitelendirilmektedir**.[43]

Türkiye'nin kadın ve çocuğa yönelik şiddetle mücadele konusunda geçirdiği ve geçirmekte olduğu süreç, şiddeti önlemenin yalnızca yasal düzenlemeler yapmakla sınırlı olmadığını göstermektedir. Bu doğrultuda, faillerin cezasız kalmasını önleyen, caydırıcı ve etkili hukuki düzenlemelerin varlığı kadar kadınların şiddetten uzak, güvenli bir yaşam sürdürebilmesi için gerekli olan destek mekanizmalarının güçlendirilmesinin de önemi büyüktür. Kadın sığınaklarının sayısının ve niteliğinin artırılması, sığınak sonrası geçiş sürecine yönelik etkili destek mekanizmalarının oluşturulması, psikolojik ve hukuki destek hizmetlerinin erişilebilir hale getirilmesi, mesleki eğitim ve ekonomik güçlendirme programlarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, şiddete maruz bırakılan kadınların korunması ve güçlenmesine yönelik hayati adımlar arasındadır.

---

[40] EŞİK Platformu, "İstanbul Sözleşmesi'nden Çekilmenin Hukuki ve Toplumsal Sonuçları Üzerine Rapor," 2021.

[41] T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2012), Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015), Erişim Adresi: https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani-2012-2015-icin-tiklayiniz.pdf, Erişim Tarihi: 22.01.2025.

[42] T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2016), Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020). Erişim Adresi: https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/dagitimda-olan-yayinlar/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani-2016-2020-icin-tiklayiniz.pdf, Erişim Tarihi:27.01.2025.

[43] Akçabay, F. C. (2023), İstanbul Sözleşmesi'nin ardından. Feminist Yaklaşımlar, Erişim Adresi: https://feministyaklasimlar.org/wp-content/uploads/2023/05/istanbul-sozlesmesinin-ardindan-fy43.pdf, Erişim Tarihi:27.01.2025.

> **Türkiye'de 146 kadar kadın sığınağı var. (Veriler bizimle düzenli şekilde paylaşılmadığından bu rakam farklı kaynaklarda farklı şekillerde yazabiliyor.) Bu sığınakların çoğu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı, bir diğer kısmı ise belediyelere. Bir de Türkiye'de şu an bağımsız yürütülen tek sığınak olan Mor Çatı sığınağı var.**
>
> **Öncelikle Türkiye, Avrupa Konseyince belirlenen her 1000 kişiye bir yatak kapasitesi standardına göre henüz açması gereken sığınak sayısının yarısında. Ancak Türkiye'de sığınaklarla ilgili tek sorun sayı değil, nitelik anlamında da çok büyük problemler var. Örneğin sığınağa kabul kriterleri (12 yaş üzeri oğlan çocuklarının, 60 yaş üstü kadınların sığınaklara alınmaması, göçmen kadınların ve trans kadınların yaşadığı sorunlar vb.), katı sığınak kuralları (kadınların telefonlarına el konulması, çalışma saatlerine uygun olmayan giriş-çıkış saati kuralları vb.), sığınakta yeterli bir sosyal çalışmanın yapılmaması, sığınak sonrası desteklerin ve sosyal politikaların yetersizliği önemli sorun alanlarından.**
>
> **Sığınaklar şiddete maruz kalan ya da kalma riski altında olan kadınların şiddetten veya şiddetin etkilerinden uzaklaşabilecekleri, varsa güvenlik riskini yönetmeye çalışabilecekleri, diğer kadınlarla dayanışma içinde olabilecekleri önemli alanlar. Kadınların misafir oldukları, temel ihtiyaçlarını karşılayıp sonra tekrardan aynı koşullarla hayatlarına dönecekleri yerler değiller. Sığınaklar da dahil kadınların ve çocukların şiddetten uzaklaşmalarını sağlayacak bütün mekanizmalar bu bakış açısıyla kurgulanmalı.**
>
> Leyla Soydinç
> **Mor Çatı**

Bununla birlikte, uygulamadaki eksikliklerin giderilmesi de şiddetle etkili mücadelede önemli adımlardan biridir. **Toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin yaygınlaştırılması**, özellikle uygulayıcılar (kolluk kuvvetleri, yargı mensupları vb.) başta olmak üzere tüm kamu görevlilerinin zorunlu toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleriyle desteklenmesi uygulamadaki aksaklıkların giderilmesi açısından kritik bir gerekliliktir. Aynı zamanda, eğitim müfredatına kadın-erkek eşitliğini temel alan içeriklerin eklenmesi ve bu doğrultuda politikalar geliştirilmesi, toplumsal düzeyde dönüşüm sağlanması için mühimdir. Kadınların ve çocukların kamusal alanda güvenle var olma haklarını koruma altına alan, herkes için erişilebilir ve korunaklı bir şehir planlaması ise şiddetle mücadelede tamamlayıcı bir unsurdur. Kamusal alanların, kadınların ve çocukların güvenliğini önceliklendirecek şekilde tasarlanması, şiddeti önlemeye yönelik bütüncül politikaların bir parçasıdır.

> **Merkezi hükümetin kadın ve çocuk güvenliğine yönelik politikalarının genel olarak yetersiz kaldığı kanaatindeyim. Önleyici tedbirlerin etkin uygulanmaması, kadın sığınma evlerinin kapasitesinin düşük olması, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin politika üretiminde yeterince yer almaması temeleksiklikler arasında. Ayrıca, kadına yönelik şiddetle mücadelede yasal çerçeve mevcut olsa da, uygulamada ciddi aksaklıklar bulunuyor. Kadınların şiddetten korunmasını sağlayan mekanizmalar kağıt üzerinde etkili görünse de, pratikte birçok mağdurun yeterli desteğe ulaşamadığı görüyoruz. En büyük eksiklik kadının ekonomik olarak desteklenmemesi. Yerel yönetimlerin kadın güvenliği konusunda merkezi hükümet tarafından desteklenmemesi de önemli bir sorundur. Öte yandan, kadın örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliğinin yetersiz olması, kadınların şiddete karşı dayanışma ağlarına erişimini sınırlandırmaktadır. Kadın ve çocuk güvenliği konusunda bütüncül ve kalıcı çözümler üretmek için toplumsal cinsiyet eşitliğini merkeze alan politika reformlarına ihtiyaç duyulmaktadır.**
>
> Av. Aslı Karataş
> **Sebuka**

> **Yerel yönetimlerin üzerine bu konuda önemli sorumluluk düşüyor. Yerel yönetimler, kadınlar şiddete uğradıklarında en kolay başvurabildikleri yerler. Çünkü yaşadığı yerde ve daha ulaşılabilir. Aynı zamanda yapabilecekleri ve imkanları da fazla. Kadınların 7/24 ulaşabileceği çağrı hattından, sığınaklara, kadın danışma merkezlerine kadar pek çok çalışma yapılabilir. Bunlar şiddet durumunda çok önemli. Ancak akut şiddet hali olmasa da kadınların toplumsal hayat içerisinde güçlendirilmesi ve yerel yönetimlerin bu konuda politika geliştirmeleri hayati. Örneğin kadın istihdamının artırılması kadınları güçlendirecek kritik alanlardan biri. Bununla birlikte kadınların sosyalleşebilecekleri alanların yaratılması, kentin bütünde kadınlar ve çocuklar da dikkate alınarak kurgulanması gerekir.**
>
> Esin İzel Uysal
> **Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu**

Ülke düzeyinde olduğu kadar, yerelde, kentte de güvenli, sağlıklı bir çevrede, rahatça dolaşma, sosyal faaliyetlerde bulunma, eğlenme, dinlenme, spor yapma, yani yerelde üretilen tüm mal ve hizmetlerden yararlanma, erkekler kadar kadınların da hakkıdır. Ancak bu hakların yaşama geçebilmesi, kadınların gündelik yaşam sorunlarının çözülmesine, bunun için somut önlemler alınmasına, destek mekanizmalarına, hizmet sunum modellerinin uygulanmasına bağlıdır. Kadınların kentsel haklarından yararlanmaları, farklı bir yerel politika ve stratejiyi gerektirir.

Siyaset, karar alma, öncelik belirleme, kaynak dağıtma, alınan kararları uygulamaya geçirme olarak tanımlanabilir. Bu kararları, toplumsal cinsiyet açısından değerlendirmek devlet düzeyinde önemli olduğu kadar belediyelerin de görevidir. Bu politikalardan ve dolayısıyla hizmetlerden en fazla etkilenenler kadınlar ve çocuklardır. Kentsel mal ve hizmetlerin kullanıcılarından biri olan kadınların bu hizmetlerin üretim, sunum ve dağıtımına ilişkin karar alma süreçlerine

katılmaları kadar, kadınların sorunlarının yansıtılması ve çözümü için uygun yollar bulmak, cinsiyet eşitsizliklerine ve farklılıklarına duyarlı bir kent yönetimi geliştirmekle mümkün olabilir.[44]

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin temel politikalara yerleştirilmesi bakışı; yasaların ve kurumsal yapıların cinsiyet farklılıklarıyla gereksinimlerine uygun hale getirilmesini, duyarlılığın artırılmasını, bu yönde planlama, izleme denetleme yapılmasını zorunlu kılar. Hayatın her alanında kadın erkek eşitliğini gerçekleştirecek merkezi ve yerel eşitlik politikaları oluşturmak ve bu politikaları kamusal ve yerel yönetim anlayışına yerleştirmek için kullanılacak olan somut yol haritaları hayati önem taşır. Böylelikle aşağıda sorulan sorulara doğru yanıt verme imkânı ortaya çıkabilir:

Belediyenin çalışmaları cinsiyetler açısından ayrıştırılmış mı? Bütçedeki paranın ne kadarı kadınlar için, ne kadarı erkekler için harcanıyor? Kadınlara hangi hizmetler veriliyor? Kadınlar kent konseylerine katılabiliyorlar mı? Kadın meclisleri kurulmuş mu? Toplumsal- kültürel mekanlara erişebiliyorlar mı? İmar planları ve alt düzenlemeler kadınları da kapsıyor mu? Kadınların ve çocukların ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş mi? Kadınlar kenti rahat kullanabiliyorlar mı? Kadınların evden çıkamamasının nedenleri araştırılıp çözümlere odaklanılmış mı? İmar planları ve alt düzenlemelerde kadınların güvenliği sorunu yer alıyor mu? Otobüs saatleri ayarlamaları, özel otobüslerde de kullanılan tek tip kart uygulamaları türünden kolaylıklar getirilmiş mi? Kadınların kentte güvenliği sağlanmış mı? Açık alanlar, caddeler, sokaklar, kamusal ve özel binaların girişleri iyi aydınlatılmış mı? Belediyeler kadınların yönetime katılmalarını sağlayacak önlemler almış mı? Belediyelerin eşitlik politikası var mı? Kadın ve erkeğin eşit temsilini sağlamak için düzenleme yapılmış mı? Belediye çalışanları cinsiyet duyarlılığı konusunda eğitim almışlar mı? Cinsiyete duyarlı farkındalık eğitimleri veriliyor mu? Belediyeler kadınlara yönelik hizmetleri belirlemişler mi? "Cinsiyete duyarlı stratejik plan" ve "cinsiyete duyarlı bütçeler" yapmışlar mı? Yerel yönetimler kadınları şiddetten korumak için ne yapıyor? Şiddet gören kadınlar için sığınma evi açmış mı? Kadın örgütleriyle yerel yönetimler arasında işbirliği yapıyor mu? Acil telefon hattı ve acil eylem birimleri kurmuş mu? Hizmet verecek kamu görevlilerini eğitmiş mi? Belediyeler kentte yaşayan kadınların eğitimi konusunda ne yapıyor? Kız çocuklarının her düzeyde eğitim imkanlarının sağlanması ve artırılması konusunda ne yapıyor? Zorla evlilik, erken evlilik ve akraba evliliğinin zararları konusunda ne yapıyor? Kadınların sağlığı konusunda ne yapıyor? Kadın sağlığı merkezleri açıyor mu? Mobil merkezler aracılığıyla hizmeti kadınların ayağına götürüyor mu? Kadınlar için açık ve kapalı spor alanları düzenleniyor mu? Özellikle de kurumsallaşma çalışmalarını yürütmek üzere Yerel Eşitlik Kurulu ve Yerel Eşitlik Komisyonu türünden kurumsal düzenlemeler yapıldı mı? Tüm bunları yapacak yeterli bütçe var mı?

Bu sorular akademide çeşitli çalışmalarla araştırıldı, kadın hareketinde, sivil toplum kuruluşlarında ve merkezi ve yerel birimlerde türlü çalışmalara konu edildi. Bu konuda son yıllarda uluslararası sözleşmelerde, ulusal yasalarda ve uygulamalarda çeşitli adımlar atıldı. **1979 tarihli**, kadınlara yönelik ayrımcılığı net bir şekilde tanımlayan, hükümetleri ayrımcılığa karşı etkili önlemler almakla yükümlü tutan, ihtiyari protokolle yaptırımlar getiren kadınların insan haklarını korumak üzere düzenlenmiş bir uluslararası sözleşme olan **"Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi"** kabul edildi. **1992**'de yerel yönetimlerin hizmetlerini bütün bireylere cinsiyet, yaş, köken, inanç, sosyal, ekonomik ve politik ayrım gözetmeden, fiziksel veya zihinsel engellere bakmadan, eşit olarak sunmakla yükümlü olduklarını ifade ederek kent hakkı kavramını cinsiyet boyutu ile birlikte ele alan ilk uluslararası belge olan **"Avrupa Kentsel Şartı"** imzalandı. 2006'de, yerel yönetimlere cinsiyet eşitliği alanında sorumluluklarını hatırlatan Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı, Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) tarafından hazırlandı. Bu şartı, **bugüne kadar Türkiye'de 68 belediye imzaladı. İstanbul'da ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Büyükçekmece, Beylikdüzü, Şişli, Kadıköy, Avcılar, Adalar, Kartal ve Beşiktaş belediyeleri imzaladı**.

[44] Pınarcıoğlu, N. Ş. (2011), Yerel Siyaset ve Kadın Katılımı: İstanbul ve Kocaeli'nde Niteliksel Bir Araştırma, Marmara Üniversitesi Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı, İstanbul.

Ulusal mevzuat açısından, 2005 tarihli "hemşehri hukuku" kavramı ile belediye hizmetlerinin muhatapları ve katılımcı yönünü vurgulayan, 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve İçişleri Bakanlığının 19 Şubat 2010 tarihli "Kadınların ve Kız Çocukların İnsan Hakları" konulu genelge türünden adımlar iç hukuktaki diğer düzenlemeler yanında dikkat çekti. Merkezi ve yerel düzeyde eşitlik eylem planları hazırlandı. Cinsiyetler arasındaki eşitliğin sağlanması için bütçelerde gelirler ile harcamaların cinsiyet temelinde yapılandırılması önerildi. Yerel Eşitlik Mekanizmaları ve Yerel Eşitlik Eylem/Stratejik Planları (YEEP) hazırlandı. Yerel Yönetimlerde Belediye Meclislerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonları, kent konseyi türünden birimler kuruldu. Kent konseyleri aracılığıyla politika yapıcılarla doğrudan iletişim kurma ve farklı grupların temsil edilme imkanı doğdu.[45]

Kentlerde eşitlik politikaları geliştirmek, kadınların gündelik yaşam koşullarını iyileştirmek, sorunları belirleyip çözüm araçlarını geliştirmek yolunda, Türkiye'deki önemli ve ilk çalışma Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun öncülüğünde, İçişleri Bakanlığı ile birlikte yürütülen, "Birleşmiş Milletler Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı (BMOP)", "Kadın Dostu Kentler Programı" kapsamında 2006-2010 yıllarında Trabzon, Van, İzmir, Kars, Şanlıurfa, Nevşehir olmak üzere 6 ilde yürütüldü. "Valilikler, belediyeler, il müdürlükleri, sivil toplum kuruluşları, odalar, birlikler ve meslek örgütleri, barolar, üniversiteler, kalkınma ajansları ve özel sektör, sorunların tanımlanması ve çözüm geliştirilmesi süreçlerine kurulan Yerel Eşitlik Mekanizmaları ve YEEP'ler üzerinden dâhil olurlar" hükmü getirildi.[46] Yerel yönetimlerin, kentlerin altyapı, ulaşım, kentsel planlama, sağlık hizmetleri, eğitim, istihdam gibi temel alanlarında kadınların ihtiyaçlarını ve güvenliklerini göz önünde bulunduran politikalar oluşturacağı ifade edildi.

Bu çalışmanın ara hedefi olarak Yerel Eşitlik Eylem Planları-(YEEP) ve kentsel hizmetlerin kadınların ihtiyaçlarını da dikkate alması için cinsiyete duyarlı bütçelerin (TCDB) yapılması bu amaçla ortaya çıktı. Kentteki kadınların, dezavantajlı diğer grupların sorun ve ihtiyaçlarının çözümünde tarafların katılımı önemsendi.[47]

Yerel çalışmalara rehberlik edecek, 7 genel kategori: Yerel Karar Mekanizmalarına Katılım; Kentsel Hizmetler; Kadına Yönelik Şiddet; Ekonomik Güçlenme ve Çalışma Hayatı; Eğitim ve Sağlık Hizmetleri; Göç ve Yoksulluk; Zihniyet Değişikliği ve Farkındalık Yaratma olarak saptanarak uygun hizmet modelleri geliştirildi. Ancak, bu planların kabul edilmiş olması yeterli bir kıstas değildir. Yerel eşitlik eylem planlarının nasıl oluşturulduğu, hangi politika ve stratejileri içerdiği, hazırlık ve uygulama süreçleri de çok önemlidir.

Bu modellerin başarısını irdeleyen araştırmalar, belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini bütüncül bir politika olarak ele almadığı, yalnızca projeler bazında uygulamalar yaptıkları, toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarının düzenli bir şekilde yürütülmediği ve toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını izlemek için kategorize edilmiş bir veri toplama sistemlerinin bulunmadığını açık eder. **Belediyelerin %31'i toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yapmakta ve belediyelerin yalnızca %3,4'ü bütçelerini şeffaf bir şekilde "çok dilli" ve herkesin anlayabileceği bir formatta paylaşmaktadır.**[48]

---

[45] Pınarcığlu, N., Ş. (2019), Belediyelerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifi: Stratejik Planlar Üzerinden Bir Değerlendirme, Journal of Current Debates in Social Sciences, 2/1, 78-91.

[46] Altay Baykan, D. (2025), Kadın Dostu Kent Planlaması ve Tasarım İlkeleri Rehberi, Ankara, 2015. Çevrimiçi: http://www.kadindostukentler.com/content/docs/kadin-dostu-kent- planlamasi.pdf. Erişim: 20.2.2025

[47] Alkan, A. (2005). Yerel Yönetimler ve Cinsiyet, Ankara: Dipnot Yayınları. Günlük Şenesen, G.,Yücel, Y, vd. (2017). Kadınsız Kentler Toplumsal Cinsiyet Açısından Belediyelerin Politika ve Bütçeleri, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. Akduran, Özgün, "Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme", Feminist Bellek, Çevrimiçi: https://feministbellek.org/toplumsal-cinsiyete-duyarli-butceleme/, 2021.Erişim: 19.2.2025.

[48] Kadın Koalisyonu (2022), Kadın Örgütlerinin Gözünden Belediyelerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi, 2021-2022. Özet Rapor. Erişim Adresi: https://kadinkoalisyonu.org/wp-content/uploads/2024/01/Kadin-Koalisyonu-belediye-izleme-rapor-ozeti.pdf Erişim Tarihi: 20.02.2025

Bir başka araştırma, yerel eşitlik eylem planlarının mevcut sıkıntılarını, katılımcı ve paydaş eksikliği olarak ortaya koyar.[49] Eylem planları tüm aşamalarıyla bütüncül olması gerekirken, hazırlık aşamasında olmasa da planın yürütülme aşamasında belediyeler diğer kurumları dışarıda bırakmış, yalnız hareket etmişlerdir.

İstanbul'da, **İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile birlikte var olan 39 İlçe belediyesi içerisinde 4 belediyede; Beylikdüzü, Avcılar, Büyükçekmece, Kadıköy Belediyelerinde Yerel Eşitlik Eylem Planı hazırlanmıştır. Eşitlik Birimleri ise yalnızca Beylikdüzü, Avcılar, Esenyurt, Ataşehir, Beşiktaş, Kadıköy, Kartal, Maltepe ve Şişli Belediyelerinde** vardır. Ataşehir, Beşiktaş, Esenyurt, Kartal ve Şişli Belediyelerinde eşitlik birimleri olsa da henüz eylem planı hazırlanmadığı bilinmektedir.

İstanbul'daki Belediyelerin eylem planlarındaki TCDB hedeflerine bakıldığında; Beylikdüzü, Büyükçekmece, Kadıköy Belediyeleri, üst yönetim ve meclis üyeleri ile belediye personellerine TCDB eğitiminin verilmesi hedefini planlarına koymuştur. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, bütçeleme süreci toplumsal cinsiyet farkındalığına sahip bir bakış açısıyla oluşturulmuş; yöneticilere toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme eğitimleri verilmesi hedeflenmiş, buna toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe analizinin belli periyotlarla raporlanması da eklenmiştir.[50]

Belediyelerde kadınlara yönelik olarak istihdam, şiddeti önleme, okul öncesi çocuk bakımı için destek türünden çeşitli birimler açılmış, etkinlikler planlanarak uygulamaya geçirilmiştir. Bunlar, kadın girişimcileri desteklemek için girişimcilik merkezleri; kadınların ekonomik hayata katılımlarını destek olmak için kurulan kadın el emeği satış noktaları; iş arayanlarla işverenleri bir araya getiren kariyer günleri etkinlikleri; kadın sığınma evleri ve şiddet mağduru kadınlara yönlendirme yapan kadın danışma merkezleri; okul öncesi çocuklar için kreş/çocuk evleri; yaşlılar ve engelliler için merkezler olarak sıralanabilir.

Sadece Beylikdüzü Belediyesi'nde eşitlik birimi direkt olarak belediye başkanına bağlanmış, böylece tüm müdürlükler üzerinde yaptırım gücü sağlanabilmiştir. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme eğitimleri, üst yönetim ve meclis üyeleri ile belediye personellerine sadece Beylikdüzü Belediyesi, Kadıköy Belediyesi ve Büyükçekmece Belediyesi'nde verilmiştir. İBB'de bu konuda eğitim verilirken, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe analizinin belli periyotlarla raporlanması da vardır. Yerel eşitlik eylem planı hazırlanırken toplumsal cinsiyete duyarlı veri toplama ve değerlendirme süreçlerinde sorun yaşanmaktadır. Belediyelerin YEEP hazırlama, uygulama ve izleme aşamalarında, izleme, en eksik işleyen alandır.[51]

Prof. Dr. Serpil Çakır

Çocuk Güvenliğini Sağlamak

İnsan hakları kapsamında **çocuk güvenliği**, çocukların fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal refahlarını korumayı amaçlar. Çocuk hakları da tıpkı kadın haklarında olduğu gibi çeşitli uluslararası belgeler ve sözleşmelerle güvence altına alınmıştır. Bu belgeler, çocukları şiddet, istismar, ihmal, sömürü ve çatışmalardan korumayı hedefleyen temel ilkeler ve yükümlülükler içermektedir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi 1989 yılında kabul edilmiştir. Türkiye'de ise 1990 yılında onaylanmasıyla çocuk haklarının korunmasına yönelik hukuki ve kurumsal reformların ilk adımları atılmıştır. 9 Aralık 1994'de 17, 29, 30. maddelerine Anayasa ve Lozan Antlaş-

[49] Kaşıkırık, A., Çil Arslan, I. (2023), Yerel Eşitlik Eylem Planı Hazırlama Rehberi, Yanındayız Derneği, Erişim Adresi: https://www.yanindayiz.org/Upload/Dosyalar/isvec-kraliyeti-kitap-1743532580.pdf Erişim: 19.2.2025.
[50] İBB (2021), Yerel Eşitlik Eylem Planı, 2021-2024. Erişim Adresi: https://uploads.ibb.istanbul/uploads/yerel_esitlik_eylem_plani_tr_85bf4ba251.pdf, Erişim Tarihi: 19.02.2025.
[51] Arslan Keleş, A. (2024). Kenti Kadınlar İçin Yeniden İnşa Etmek, Yerel Eşitlik Eylem Planları İstanbul Örneği, İstanbul Üniversitesi Kadın Çalışmaları Yüksek Lisans Tezi, s.120.

ması çerçevesinde çekince konarak TBMM'de onaylanmıştır. 27 Ocak 1995 tarihinde 22184 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 4058 sayılı yasa olarak yürürlüğe giren Sözleşme, çocuğun yüksek yararını temel ilke olarak kabul etmekte ve yaşama, hayatta kalma, gelişme ve katılım haklarını güvence altına almaktadır.

"Kentte Kadın ve Çocuk Güvenliği" başlığı altında çocuk özelinde kuramsal bir çerçeve çizmek istendiğinde akla hemen Çocuk Hakları Bildirgesi geliyor. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 6. maddesine göre, her çocuk yaşama hakkına sahiptir. Devlet, çocuğun yaşamını ve gelişimini güvence altına almakla yükümlüdür. Her ne kadar çocukların bebeklikte ölüm oranları dünyada oldukça başarılı bir şekilde azaltılmış olsa da, hayatta kalan çocukların insanca yaşam hakkını korumak öncelikli görevlerimiz arasındadır. Çocuk Hakları Bildirgesi'nin temelini de yaşam hakkını korumak oluşturmaktadır.

Yaşama hakkı nedir?

Yaşama hakkı, kişinin fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü koruyabilmesi ve varlığının çeşitli etkilerle bozulmasına engel olabilmesi hakkıdır. Bu tanıma göre, yaşama hakkı başlıca iki öğeden oluşmaktadır: Bunlardan birincisi, insanın bedeni içinde her türlü dış korkudan uzak olarak yaşayabilmesi hakkıdır. Yaşarken bireyin beden bütünlüğüne dokunulamaz. Çünkü, çocuğun yaşamasını sağlamanın en önemli koşullarından biri de, yaşamın maddî ve manevî bir acıya maruz kalmadan sürdürülmesidir. Kişinin bedenine karşı her türlü tecavüz bütün hukuk sistemlerinde suç sayılmıştır. Kişinin bir başkasına hangi sıfat ve amaçla olursa olsun maddi ve manevi işkence etmesi İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (m. 5) ve Çocuk Hakları Sözleşmesi ile yasaklanmıştır (ÇHS, m. 19, 35, 36, 37). Bu temel yasak, ilgili bütün uluslararası belgelere alındığı gibi, bütün iç hukukların da tartışılmaz ilkesi haline gelmiştir.

Çocuğun ruhsal yaşamına ilişkin hakları da yaşama hakkının önemli bir unsurudur. Bu nedenle manevi acılar vererek çocuğa ruhsal baskı yapılması, örneğin ana-baba, öğretmen, polis vb. tarafından çocuğa ruh sağlığını bozucu cezalar verilmesi, onun ruhsal bütünlüğüne ilişkin haklarının ihlali olarak nitelendirilmelidir.

Çocuğun onur ve saygınlığının korunması da en önemli haklarından biridir. Herkesin olduğu gibi çocuğun da içinde yaşadığı toplumda ve ilişkiler kurduğu çevrelerde (aile, okul vb.) kişisel bir onuru, şerefi ve saygınlığı vardır. Öğretmen ya da ana-baba, başkalarının yanında çocuğu küçük düşürmek, yanlış tanıtmak, gülünç ve zor duruma sokmak gibi, çocuğun onur ve saygınlığını zedeleyecek davranışlarda bulunamaz. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, hiçbir çocuğun insanlık dışı, aşağılayıcı muameleye ve cezaya tabi tutulamayacağını (m.38); okul disiplininin çocuğun insan olarak taşıdığı saygınlıkla bağdaşır biçimde yürütülmesini (m.28); çocukların ana-babalarının ya da başkalarının bakımında iken bedensel ve zihinsel şiddetin her türünden korunmalarını (m.19) öngören hükümleri ile çocuğun bedensel-ruhsal bütünlüğünü, onur ve saygınlığını korumak üzere kaleme alınmıştır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede temel yaşama hakkının ötesine geçilerek, devletlerden çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için "mümkün olan azami çabayı göstermeleri" öngörülmektedir. Sözleşme'ye göre devletler, çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal, psikolojik ve toplumsal gelişimini, insanın saygınlığı ile uyumlu biçimde gözetecekler, çocuğun toplumda özgür bir birey olarak yaşamını sürdürmesi için gerekli önlemleri alacaklardır.

Taraf devletler, "her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal ve toplumsal gelişimi açısından yeterli bir yaşam standardına ulaşma hakkını tanımak" durumundadır. Çocuğu şiddetten ve sömürüden koruyan sözleşme hükümleri de yaşaması ve azami gelişmesi açısından önemlidir. Çünkü, cinsel istismar ve sömürü dahil her türlü şiddet çocuğun gelişmesi üzerinde olumsuz etkilerde bulunur. Türkiye'de ise, çocuk haklarının ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin

yaşama geçirilmesi bakımından üç önemli uygulama sorunu vardır:

1. İç hukukumuzda Sözleşme ile bağdaşmayan hükümlerin kaldırılmaması ve Sözleşme'nin öngördüğü yeni yasal düzenlemelerin yapılmaması,
2. Kuralları yaşama geçirecek yapısal ve örgütsel önlemlerin alınmaması,
3. Sözleşme ile benimsenen hukuksal ve ahlâkî yaklaşımların ayrıntılı biçimde eğitim programlarına sokulmaması; çocuk haklarının çocuklar ve yetişkinlere öğretilmemesidir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi taraf devletlere, Sözleşme'nin 12, 13, 15. maddeleri ışığında, çocukların ailede, okulda ve toplumsal yaşamdaki aktif katılımlarını ve kendilerini ilgilendiren kararlarda yer almalarını sağlamak için çaba göstermeleri, bu amaçla yasalara kurallar koymaları, bu kuralların uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almaları önerisinde bulunmaktadır. Ancak, çocukların görüşlerini ifade etme haklarını kullanabilmeleri için ailelerin ve genel olarak kamuoyunun, çocuklarla ilgili kurumlarda çalışanların bilinç ve duyarlılık düzeyini geliştirmek önemlidir. Bu kişilerin çocukları bu yönde teşvik edecek ve çocukların görüşlerine gerekli ağırlığı tanıyacak biçimde eğitilmeleri gerekir. Bu hakların sağlanabilmesi için, her tür mesleki ve eğitimsel alandan kişi ve uzmanlara **gerekli ve yeterli bilgi verilmeli, eğitimler yapılmalıdır**. Bu eğitimler hem örgün hem yaygın eğitimde olmalıdır.

Aynı zamanda, Çocuk Hakları Bildirgesinin imzalanmasını takiben kanun ve yönetmeliklerin yeniden düzenlenecek ve uygulamaların takip edilecek olması önemliydi. Ancak geçen 30 senede bu adımlarda ilerleme kaydedilemediği görülmekte. Dolayısıyla, takip konusunun tarafsız grupların sorumluluğuna bırakılarak bu konuda biz uzmanların çalışması için alan açılması gerekmektedir.

Prof. Dr. Fatoş Erkman

2000'li yıllardan itibaren Türkiye'de çocuk haklarının korunması ve şiddetin önlenmesi amacıyla çeşitli yasal reformlar ve koruyucu politikalar geliştirilmiştir. 2005 yılında Medeni Kanun'da eşitlik ilkesine yönelik yapılan düzenlemelerle birlikte, çocuklara yönelik istismar ve sömürü suçları için Ceza Kanunu'na daha ağır cezai yaptırımlar eklenmiş ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu adım, çocukların korunmasına yönelik hukuki çerçevenin güçlendirilmesi yönünde önemli bir ilerleme sağlamıştır.

Türkiye'nin çocuk haklarına yönelik strateji belgeleri incelendiğinde 2013-2017 Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı belgesinin "çocuğun yüksek yararı" temel ilkesi etrafında çocukların yaşama, gelişme, korunma, katılım ve çocuğa karşı her tür ayrımcılığın önlenmesi hakları ekseninde şekillendiği görülmektedir. Planda belirlenen amaç altında şiddetin farklı biçimlerine yönelik önleme ve koruma faaliyetleri yer almaktadır.[52] Belgedeki uygulamaların sorumlu kurum ve kuruluşlarca hazırlanan 6 aylık periyodik raporlar aracılığıyla izlemelerinin gerçekleştirildiği belirtilmektedir.

Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu toplantılarında çocuk hakları uygulamalarına yönelik durum analizleri yapılarak hazırlanan **2023-2028 Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı**'ndaki temel öncelik alanlarının ise **katılım, adalet, koruma, afet, bilgi teknolojileri ve bakım hizmetleri** üzerinden şekillendirildiği görülmektedir.[53]

[52] T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2013). Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2013-2017.
[53] T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2013). 2023-2028 Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı

> **Türkiye'de çocuk haklarına yönelik yasal düzenlemeler genel anlamda kapsamlı ve güçlü bir çerçeve sunmaktadır. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Lanzarote Sözleşmesi, Çocuk Koruma Kanunu, 6284 sayılı Kanun ve diğer ilgili mevzuatlar, çocukların fiziksel, psikolojik ve cinsel istismardan korunmasını amaçlamaktadır. Ancak bu yasaların uygulanması sürecinde denetim eksikliği ve uygulama aksaklıkları göze çarpmaktadır. Özellikle çocuk istismarı vakalarında adalete erişim sorunları ve çocuklarla doğru iletişim kurma noktasında eğitimsiz personelin müdahaleleri, sorunları daha da derinleştirebilmektedir.**
>
> Av. Ayşegül Ağur ve Dilek Aydın
> **ÇAÇAv**

KÜRESELDE VE YERELDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Kadınlara ve çocuklara yönelik şiddet münferit vakalar değil, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden beslenen yapısal bir sorundur ve bu nedenle de küresel ölçekte ortak bir mücadeleyi gerektirir. Veri eksikliğinin, etkili politikaların geliştirilmesi önündeki en büyük engellerden biri olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda, sorunun tüm boyutlarıyla tespit edilebilmesi ve şiddetle mücadelenin etkin bir şekilde yürütülebilmesi için güvenilir verilerin sistematik olarak toplanması, analiz edilmesi ve kamuoyuyla paylaşılması önemlidir.

Verilerle Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Cinayetleri

1992 yılında UNODC tüm kadın cinayeti kavramlarını kapsayan, kadın *(female)*, cinayet (homicide) kavramlarını bir araya getirmiş ve böylece **kadın cinayeti** *(femicide)* bu konuda yeni bir kavram olarak kullanılmaya başlanmıştır. 2021 yılında UN Women tarafından yayımlanan raporlarla kadın cinayetlerinin kapsamı da daha etkin bir şekilde belirlenmiştir. Buna göre, kadının eşi, partneri veya aile üyelerinden birisi tarafından hayatına son verilmesi temel kriter olarak alınmıştır. Kadın cinayetleri konusunda herhangi bir yaş kısıtı sunulmamış ve **18 yaşın altındaki kız çocukları da bu tanımlamaya dahil** edilmiştir.[54] Türkiye'de ise 6284 Sayılı Kanun kapsamında aile içi ve kadına karşı şiddetle ilgili düzenlemeler yapılarak aile içerisinde ölümcül şiddete maruz bırakılan kız çocukları da kadın cinayetleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.[55]

UN Women, kadın cinayeti kavramının yalnızca failin kimliğiyle değil, cinayetin ardındaki motivasyonlarla da tanımlandığını belirtmektedir. Bu bağlamda cinayet öncesi maktul hakkında kadına yönelik şiddet vaka kaydının bulunması, özgürlüğün yasadışı kısıtlanmasıyla ölüm, fiziksel şiddet kaynaklı ölüm, cesedin kamusal alana atılmış olması, nefret suçu, cinsel taciz, tecavüz sonucu öldürülme, fuhuş esnasında/sonrasında öldürülme, istismar esnasında öldürülme şeklinde gerçekleşen tüm cinayetler kadın cinayeti olarak ele alınmaktadır.[56]

---

[54] Seda Öz Yıldız, Halide Nur Özüdoğru Erdoğan, İstatistiklerle Türkiye'de Kadın Cinayetleri 2019-2022, Polis Akademisi Yayınları, 2023.
[55] Coşkun Taştan, Aslıhan Küçüker Yıldız, Kadına Yönelik Ölümcül Şiddet, Polis Akademisi Yayınları, 2021.
[56] UN Women(2024), Femicides in 2023: Global Estimates of Intimate Partner/Family Member Femicides, Erişim Adresi:https://www.unwomen.org/sites/default/files/2024-11/femicides-in-2023-global-estimates-of-intimate-partner-family-member-femicides-en.pdf, Erişim Tarihi:10.02.2025.

Tahminlere göre dünyada her yıl 100 bine yakın kadın, kadın olduğu için öldürülüyor. dünyada her yıl işlenen cinayetlerin %17'sini kadın cinayetleri oluşturuyor.

Kadın cinayetlerinin belirlenmesi konusunda ülkeler bazında ortak bir yaklaşım bulunmamaktadır. Çoğu ülkenin mevzuatında kadın cinayetlerinin yer almadığı, hayatını kaybeden kadınlar hakkındaki bilgilerin kayıt altına alınmadığı görülmektedir. **Tahminlere göre dünyada her yıl 100 bine yakın kadın, cinsiyet temelli nedenlerle erkekler tarafından öldürülmektedir**. Kadın cinayetleri dünyada her yıl işlenen cinayetlerin **%17'sini** oluşturmaktadır.[57] UN Women tarafından hazırlanan rapora göre, 2023 yılında **her 10 dakikada 1 kadının** partneri veya aile üyeleri tarafından yaşam hakkı elinden alınmıştır.[58] Yine UN Women tarafından 2024 yılında yayımlanan Femicidesin 2023 adlı rapora göre ise 2023 yılında 1 günde ortalama 140 kadının/ kız çocuğunun yaşamına ailesinin bir üyesi tarafından son verilmiştir.[59]

> **Bizim Mor Çatı deneyiminden de gördüğümüz üzere eğilimimiz kesinlikle "aile"yi mutlak bir destek olarak görmemek yönünde olmalı. Deneyimler maalesef şiddetin bazen doğrudan aileden geldiğini, bazen de kadınların aileleri tarafından şiddet karşısında desteksiz bırakıldığını gösteriyor. Zaman zaman ailenin şiddet uygulayanla işbirliği yaptığı deneyimler de var.**
>
> Leyla Soydinç
> **Mor Çatı**

Türkiye'de kadın cinayetlerine ilişkin resmi veriler kamuoyuyla düzenli ve kapsamlı bir şekilde paylaşılmamaktadır. Bu nedenle, ancak farklı kurum ve kuruluşlar tarafından derlenen verilere dayalı değerlendirmeler yapılabilmektedir. Emniyet verilerine göre Türkiye'de 2016-2018 yılları arasındaki dönemde 932 kadın cinayeti, 2019 - 2022 yılları arasında ise 1165 kadın cinayeti tespit edilmiştir.[60] 2019-2022 yılları arasında Türkiye'de kadın cinayetlerinden yaşamını yitiren kadınların büyük kısmı 30-39 yaş aralığında olmuştur. Bu yıllar aralığında kadın cinayeti nedeniyle hayatını kaybeden 0-18 yaş arasındaki kadınların oranı ise %6,2'dir. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun medya raporlarına dayanarak derlediği verilere göre 2023 yılında 315 kadın, erkek şiddeti sonucu yaşamını yitirmiştir. 248 kadının ise şüpheli bir şekilde hayatını kaybetmiştir.[61]

---

[57] Seda Öz Yıldız, Halide Nur Özüdoğru Erdoğan, İstatistiklerle Türkiye'de Kadın Cinayetleri 2019-2022, Polis Akademisi Yayınları, 2023.

[58] UN Women(2023), Five Essential Facts to Know About Femicide, Erişim Adresi: https://www.unwomen.org/en/articles/explainer/five-essential-facts-to-know-about-femicide, Erişim Tarihi:10.02.2025

[59] UN Women(2024), Femicides in 2023: Global Estimates of Intimate Partner/Family Member Femicides, Erişim Adresi: https://www.unwomen.org/sites/default/files/2024-11/femicides-in-2023-global-estimates-of-intimate-partner-family-member-femicides-en.pdf, Erişim Tarihi:10.02.2025.

[60] 2016 yılında 301, 2017 yılında 350, 2018 yılında 281, 2019 yılında 329, 2020 yılında 255, 2021 yılında 307, 2022 yılında 274 kadın cinayeti meydana gelmiştir. Bkz. Seda Öz Yıldız, Halide Nur Özüdoğru Erdoğan, İstatistiklerle Türkiye'de Kadın Cinayetleri 2019-2022, Polis Akademisi Yayınları, 2023.

[61] Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2024), 2023 Yıllık Veri Raporu, Erişim Adresi: https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/3088/2023-yillik-veri-raporu, Erişim Tarihi:06.02.2025.

> **Mor Çatı 35 senedir 40.000 kadar kadınla birebir dayanışma kurdu. Kadınların deneyimleri açısından fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik şiddetin çok büyük oranda evlerin içinde, kadınların en yakınlarındaki erkeklerden geldiğini ve genellikle birden fazla şiddet türünün bir arada yaşandığını görüyoruz. Erkekler kadınlar üzerinde kontrolü kurmak ve sürdürmek için bu şiddet türlerini sistematik şekilde uyguluyorlar. Son yıllarda başvurularda gördüğümüz önemli durumlardan biri genç kadınların artan şiddet başvuruları. Bu elbette şiddetin arttığını değil, genç kadınların çoğunlukla kendi ailelerinden kaynaklı şiddeti tanımlayabildikleri ve destek kanallarına erişerek kendi hayatlarına dair karar almak için adım attıklarını gösteriyor.[62]**
>
> Leyla Soydinç
> **Mor Çatı**

OECD tarafından 2023 yılında yapılan Kadına Yönelik Şiddet Araştırması'nda Türkiye'de hayatı boyunca en az bir defa partner şiddetine uğramış 15-49 yaş aralığındaki kadınların oranının **%32** olduğu görülmektedir. **Her 10 kadından 3'ünün** en az bir defa partner şiddetine maruz kaldığı Türkiye'nin OECD ülkeleri arasında yapılan sıralamada **birinci sırada olduğu** görülmektedir.[63]

Anıt Sayaç tarafından haberler üzerinden derlenen veriler ışığında 2020-2024 yıllarında beş yılda;

- Türkiye genelinde **en az 2.104 kadın öldürüldü**,
- Cinayetlerin **%41,2'si eş/nişanlı/partner; %16,4'ü aile/akraba** üyeleri; **%8,9'u eski eş/nişanlı/partner** tarafından gerçekleştirildi,
- Cinayetlerin **%17'si İstanbul**; %6,4'ü İzmir ve %5,4'ü Ankara'da gerçekleşti,
- Öldürülenlerin **%93,7'si reşit**, **%6,2'si reşit yaşta değil**.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun, Anıt Sayaç'tan[64] derlediği verilere göre en çok kadın cinayeti ve şüpheli ölümün **2024 yılında** gerçekleştiği görülmüştür. Buna göre, 2024 yılında **394 kadın cinayeti** meydana gelmiş, **258 kadının ölümü ise şüpheli bir şekilde** gerçekleşmiştir. 394 kadının 111'inin boşanmayı istemesi, barışmayı veya evlenmeyi reddetmesi, ilişkiyi reddetmesi gibi kendi hayatına dair karar almak istemesi bahanesi ile, 21'inin ekonomik bahanelerle, 2'sinin nefret bahanesi, 27'sinin ise diğer bahaneler nedeniyle yaşam hakkının elinden alındığı görülmektedir. Kadınların %57'sinin kendi evinde katledildiği görülürken **280 kadının yaşam hakkının evli olduğu erkek, baba, oğul veya bir akrabası** tarafından elinden alındığı bulgusuna ulaşılmıştır. 2024 yılında 228 kadının ateşli silahlarla, 88 kadının kesici aletlerle, 61 ka-

[62] Mor Çatı'nın her yıl düzenli yayınlanan faaliyet raporlarından kadınların şiddetle ilgili deneyimlerine ve Mor Çatı'nın bu dayanışmadan doğru biriktirdiği tanıklıklara erişebilirsiniz.
[63] OECD (2023), Violence Against Women: Data and Indicators, Erişim Tairihi: 28.01.2025, Erişim Adresi: https://www.oecd.org/en/data/indicators/violence-against-women.html.
[64] Anıt Sayaç (2024), 2024 Yılı Kadın Cinayetleri Verileri, Erişim Adresi: https://anitsayac.com/?year=2024, Erişim Tarihi:29.01.2025.

dının boğularak, 17 kadının yüksekten düşürülerek, 27 kadının ise diğer nedenlerle hayatlarına son verildiği verilere yansımıştır. Öldürülen **368 kadının tedbir kararı durumu tespit edilemezken, 20 kadının koruma kararı olduğu halde katledildiği** belirtilmiştir.[65]

> **Koruma kararları teoride güçlü bir araç olsa da, pratikte yeterince uygulanmadığında etkisini kaybediyor. Şiddet faillerinin uzaklaştırma kararlarını ihlal etmesine rağmen cezai yaptırım uygulanmaması, elektronik kelepçe sistemlerinin yeterince yaygınlaşmaması ve polislerin şikayetleri ciddiye almaması en sık karşılaşılan ihlallerdir. İlaveten yaşadığımız ekonomik kriz ortamında uzaklaştırılan faillerin gidecek yerlerinin olmaması, şiddeti tırmandıran bir başka etmen olarak karşımıza çıkıyor.**
>
> Av. Aslı Karataş
> **Sebuka**

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu'nun kadın cinayetleri konusunda yaptığı 1 Ocak 2024 - 31 Aralık 2024 tarihli araştırmada, 2024 yılında Türkiye'de **66 şehirde** kadın cinayetleri işlendiği görülmektedir. Araştırmaya göre en fazla kadın cinayeti **İstanbul'da (65 vaka)** işlenmiştir. İstanbul'u İzmir (26 vaka), Ankara (25 vaka), Antalya (20 vaka), Mersin (18 vaka), Adana (17 vaka), Gaziantep (17 vaka), Kocaeli (10 vaka), Sakarya (10 vaka) ve Samsun (10 vaka) takip etmiştir.[66] Basına yansıyan haberlere göre **2025 yılının ilk 28 gününde 29 kadın, erkek şiddeti sonucu yaşamını yitirmiştir**.[67] 2016-2022 yılları arasında Türkiye'de gerçekleşen kadın cinayetleri incelendiğinde de %15,2'sinin İstanbul'da gerçekleştiği, bu yıllar arasında **kadın cinayetlerinin en fazla işlendiği kentin İstanbul** olduğu görülmektedir.[68]

İstanbul %17'lik oranla kadın cinayetlerinde olduğu gibi **kadına şiddet olaylarının da en fazla yaşandığı kent** olmaktadır. Sosyopolitik Saha Araştırmaları Merkezi raporuna göre Türkiye'de kadına yönelik şiddet vakaları cinayet, cinsel saldırı/tecavüz, seks işçiliğine zorlama, şiddet/yaralama, şüpheli ölüm, taciz, tehdit/hakaret fiilleriyle yaşanmaktadır. Raporda yer verilen verilere göre, kentte kadına yönelik şiddet vakalarının %15,7'si cinayet, %20,7'si cinsel saldırı veya tecavüz, %25,7'si seks işçiliğine zorlama, %14,6'sı yaralama, %11'i şüpheli ölüm, %29,4'ü taciz, %8,2'si ise tehdit veya hakaret olarak kaydedilmiştir.[69]

---

[65] Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2024), 2024 Yılında Erkekler Tarafından En Az 394 Kadın Öldürüldü, 259 Kadın Şüpheli Şekilde Ölü Bulundu, Erişim Adresi: https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/3129/2024-yilinda-erkekler-tarafindan-en-az-394-kadin-olduruldu-259-kadin-supheli-sekilde-olu-bulundu, Erişim Tarihi:27.01.2025.

[66] Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (2024), 2024'te Türkiye'de 421 Kadın Katledildi, 77 Kadının Ölümü Şüpheli Erişim Adresi: https://www.tkdf.org.tr/bizden-haberler/2024-1-ocak-31-aralik-kadin-cinayetleri-verileri-yayinda

[67] Anıt Sayaç (2025), 2025 Yılı Kadın Cinayetleri Verileri, Erişim Adresi: https://anitsayac.com/?year=2025, Erişim Tarihi:29.01.2025.

[68] Seda Öz Yıldız, Halide Nur Özüdoğru Erdoğan, İstatistiklerle Türkiye'de Kadın Cinayetleri 2019-2022, Polis Akademisi Yayınları, 2023.

[69] Sosyopolitik Saha Araştırmaları Merkezi (2025), 1 Ocak -29 Aralık 2024 Tarihleri Arasında Basına Yansıyan Kadına Şiddet Vakaları İncelemesi, Erişim Adresi: https://sahamerkezi.org/wp-content/uploads/2024/12/1_ocak_29_aralik_2024_yillik_kadina_yonelik_siddet_vakalari.pdf, Erişim Tarihi: 29.01.2025

Kadınlar, karşı karşıya kaldıkları şiddet vakalarında çoğunlukla ilk başvuru noktası olan kolluk kuvvetlerine yönelmektedir. Ancak, hem aile içi şiddetin gizli kaldığı durumların hem de herhangi bir resmi kuruma başvuru yapılmayan veya başvuru yapmaktan çekinilen vakaların sayısının oldukça fazla olduğu bilinmektedir.[70] Bu nedenle kayıtlara geçen şiddet vakalarının birimlere gelen şikayetlerden çok daha fazla olabileceği düşünülmektedir.

> **Kadınlar eskiye oranla, haklarının çok daha fazla farkında. Şiddete uğradıklarında hangi merciye başvurmaları gerekiyor, ne söylemeleri gerekiyor hepsini biliyorlar. Ancak ne yazık ki özellikle kollukta kadınlar ciddi anlamda hak kaybına uğruyor, başvuruları alınmıyor ya da yanlış yönlendiriliyorlar. Bize gelen başvurularda bunu görüyoruz. Bu nedenle kadınlar resmi kurumlara başvurmakla birlikte onlara güvenmiyorlar.**
>
> Esin İzel Uysal
> **Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu**

Türkiye'de tekrarlayan şiddetin söz konusu olduğu kadın cinayeti vakalarında **kadınların özellikle çocuklarını korumak amacıyla zorlayıcı koşullarla karşı karşıya kaldıkları görülmektedir**. Özellikle evli ve çocuklu kadınların uğradıkları şiddete rağmen çocuklarının güvenliğinden endişe ettikleri için evlerinden uzaklaşamadıkları bilinmektedir. Nitekim bazı kadın cinayeti vakalarında, erkeğin devam eden veya sona eren evlilik bağı çerçevesinde hem eşini hem de kız çocuğunu öldürerek birden fazla kadının yaşamına son verdiği bilinmektedir.[71] 2024 yılı içinde katledilen kadınların **72'sinin 18 yaşından küçük olduğu** görülmüştür. **19 kız çocuğunun** yaşamına babası tarafından son verilmiş, bu çocukların **9'u ise anneleriyle birlikte** katledilmiştir.[72]

Tekrarlayan şiddetin söz konusu olduğu bazı kadın cinayeti vakalarında, eşinden ayrı yaşamaya başlayan veya boşanma süreci başlatan kadınların, eşleri tarafından evlerine dönmedikleri takdirde öldürülmekle tehdit edildiği görülmüştür.

Verilerle Çocuğa Yönelik Şiddet

Çocuğun sağlığına, gelişimine, onuruna veya yaşam hakkına zarar veren her türlü fiziksel, duygusal, cinsel veya ihmal edici eylem ya da ihmal çocuğa karşı şiddet olarak tanımlanmaktadır. Çocuğa karşı en çok uygulanan şiddet biçimi istismardır. Çocuk istismarı, sorumluluk, güven veya güç ilişkilerinin kötüye kullanılmasıyla gerçekleşen; çocuğa zarar veren tüm fiziksel ve duygusal türdeki sömürüyü kapsar. Çocukların çoğunlukla fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar yoluyla şiddete maruz kaldıkları görülmektedir.[73]

Son yıllarda çocuğa yönelik şiddet küresel bir kriz haline gelmiştir. Öte yandan araştırmalar, eşitsizlik ve ayrımcılığın yaygın olduğu yerlerde çocuklara yönelik şiddetin daha sık yaşandığını göstermektedir.[74]

---

[70] Coşkun Taştan, Aslıhan Küçüker Yıldız, Kadına Yönelik Ölümcül Şiddet, Polis Akademisi Yayınları, 2021.
[71] Seda Öz Yıldız, Halide Nur Özüdoğru Erdoğan, İstatistiklerle Türkiye'de Kadın Cinayetleri 2019-2022, Polis Akademisi Yayınları, 2023
[72] Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2024), 2024 Yılında Erkekler Tarafından En Az 394 Kadın Öldürüldü, 259 Kadın Şüpheli Şekilde Ölü Bulundu, Erişim Adresi: https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/3129/2024-yilinda-erkekler-tarafindan-en-az-394-kadin-olduruldu-259-kadin-supheli-sekilde-olu-bulundu, Erişim Tarihi:27.01.2025.
[73] Önce Çocuklar ve Kadınlar Derneği, Çocuğa Yönelik Şiddet, Erişim Adresi: https://www.once.org.tr/cocuga-yonelik-siddet/, Erişim Tarihi:07.02.2025.
[74] Akbaş, E. (2020), Türkiye'de Çocuğa Karşı Şiddet Durum Raporu 2020, Uluslararası Çocuk Merkezi, Erişim Adresi: https://www.cocukhaklariizleme.org/storage/app/uploads/public/5fc/746/7d5/5fc7467d5fc0c660761537.pdf, Erişim Tarihi:11.02.2025.

> **Kalabalık nüfuslu bir ülke olmak, çocukları korumak için bütüncül nitelikte politikalar geliştirmek için büyük oranda kaynak ayırmayı gerektiriyor olabilir. Bugün dünyada ABD dışında tüm ülkelerin taraf ve imzacı olduğu Çocuk Haklarına Dair Sözleşme çocukları korumak için çok ciddi ve kapsamlı yükümlülükler gerektiriyor ancak bu korumanın hayata etkili bir şekilde geçirilemediğini görmekteyiz. Çalışma alanımız bakımından adalet sistemi ile ister mağdur ister suça sürüklenen çocuk olarak temas etmiş olsun, çocukların büsbütün bir şekilde korunduğunu söyleyemiyoruz ne yazık ki, çoğu zaman yüzeysel ve neredeyse "el yordamı" ile ilerliyor süreçler.**
>
> Av. Ayşegül Ağur ve Dilek Aydın
> **ÇAÇAv**

Fiziksel, duygusal ve cinsel şiddet; evlerde, okullarda, topluluklarda ve çevrimiçi ortamlarda her geçen gün yayılmaya devam ederken, çocuklarda hem fiziksel rahatsızlıklara hem de ruh sağlığı sorunlarına yol açmaktadır. Çocuklarda gelişen ruh sağlığı problemleri, bazen ölümle sonuçlanacak kadar ağır sonuçlar doğurabilmektedir. Yanı sıra şiddete maruz kalan çocuklarda stresin artmasıyla beyin gelişimi de olumsuz etkilenebilmektedir. İstismar ve şiddet tehdidi altında yaşayan çocuklar düşük yaşam kalitesi, zayıf okul performansı, psikolojik bozukluklar, kendine zarar verme gibi stres faktörlerine daha açık hale gelmektedir. Bu etkiler, çocukların ilerleyen dönemlerinde saldırganlık, madde bağımlılığı ve suça eğilim gibi çeşitli davranışları tetikleyebilmektedir. Bununla birlikte travma ve şiddet döngüsünden fazlasıyla etkilenen çocuklar yetişkinliklerinde davranış bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu, obezite gibi problemlerle karşı karşıya kalabilmektedir.[75]

> **Ev içi ihmal ve istismar ile kamusal alanda şiddet arasında güçlü bir bağlantı vardır. Ev içinde ihmal ve istismara uğrayan çocuklar, kamusal alanda da benzer durumlarla karşılaşma riski taşır. İhmal istismardaki ilk basamaktır.**
>
> Ayça Bolak
> **UCİM Hukuk Müşaviri**

UNICEF 2024 Kasım ayı verilerine göre dünyada **her 4 dakikada 1 çocuk uğradığı şiddet sonucu hayatını kaybetmektedir**. Aynı verilere göre, cinsel şiddete maruz bırakılmış olan çocuk sayısı **yaklaşık 90 milyondur**. Aynı zamanda kırılganlık bağlamında kız çocuklarının daha yüksek risk grubunda olduğu, bugün hayatta olan **650 milyon kız çocuğu ve kadının (toplam kadın nüfusunun 5'te 1'i)** çocukluk çağında cinsel şiddete maruz kaldığı, bunlardan 370 milyondan fazlasının (toplam kadın nüfusunun 8'de 1'i) cinsel saldırı /tecavüze uğradığı aktarılmıştır. Yanı sıra tıpkı kız çocukları gibi erkek çocukları da şiddete maruz bırakılmaktadır. Yine UNICEF verilerine göre **410 ile 530 milyon erkek çocuğu (toplam erkek nüfusunun yaklaşık 7'de 1'i)** çocukluk

[75] UNICEF Türkiye (2024), Haber Notu, Erişim Adresi: https://www.unicef.org/turkiye/bas%C4%B1n-b%C3%BClteni leri/%C3%B6zet-bi%CC%87lgi%CC%87ler-%C3%A7ocuklara-y%C3%B6nelik-%C5%9Fiddet-artmaya-devam-ederken-bu-durum-d%C3%BCnya, Erişim Tarihi:10.02.2025.;Akbaş, E. (2020), Türkiye'de Çocuğa Karşı Şiddet Durum Raporu 2020, Uluslararası Çocuk Merkezi, Erişim Adresi: https://www.cocukhaklariizleme.org/storage/app/uploads/public/5fc/746/7d5/5fc7467d5fc0c660761537.pdf, Erişim Tarihi:11.02.2025

çağında cinsel şiddete uğradığını ifade etmiş, bu çocukların 240 ila 310 milyonu ise (toplam erkek nüfusunun yaklaşık 11'de 1'i) cinsel saldırıya maruz kaldığını belirtmiştir. Bununla birlikte dünya üzerindeki **toplam çocuk nüfusunun üçte ikisinin (yaklaşık 1.6 milyar çocuk) yaşamını sürdürdüğü evde** düzenli olarak şiddet içeren cezalara maruz bırakıldığı verilere yansımıştır. Bu çocukların üçte ikisinden fazlasının ise hem fiziksel ceza aldığı hem de psikolojik saldırıya uğradığı belirtilmiştir. **Araştırma kapsamında her yıl ortalama 130.000 çocuğun ve 20 yaş altı gencin şiddet nedeniyle hayatını kaybettiği, yaklaşık 550 milyon çocuğun ise** şiddete maruz bırakılan anneleri ile aynı evde yaşadıkları belirlenmiştir.[76]

Türkiye'de her yıl mağdur, suça sürüklenen, kabahat sebepli getirilen, kayıp ve diğer sebeplerle ortalama 500 binin üzerinde çocuk güvenlik birimlerine gelmekte veya getirilmektedir. 2023 yılı TÜİK verilerine göre **güvenlik birimlerine gelen veya getirilen mağdur çocuk sayısı 242.875'tir**. Birimlere gelen/getirilen 242.875 çocuğun %89,7'sinin suçtan, %10,2'sinin takibi gereken olaylardan dolayı mağdur olduğu belirtilmiştir. Çocukların mağdur edildiği suç türlerinin başında dolandırıcılık, cinayet ve cinsel suçlar gelmektedir. Yine TÜİK verilerine göre, 2014-2023 yılları arasında cinsel suç mağduru çocuk sayısının 227.287 olduğu görülmüştür.[77]

İstatistiklere göre yaralama ve öldürme gibi vakalara daha çok erkek çocukları maruz bırakılmaktadır. Cinsel suçlar, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, tehdit olaylarına ise daha çok kız çocukları maruz kalmaktadır. TÜİK verilerine göre 2023 yılında toplam **3.676 çocuk uğradığı şiddet sonucu hayatını kaybetmiş, 133.626 çocuk ise yaralanmıştır**. Aynı yıl içinde **9.618 çocuk** tehdite maruz kalmış, çoğunluğunu kız çocuklarının oluşturduğu **6.626 çocuk** ise hürriyetinden yoksun bırakılmıştır. **3.626'sı erkek, 22.059'u kız olmak** üzere **25.685 çocuk** cinsel şiddete maruz bırakılmıştır.[78]

Adalet Bakanlığı tarafından açıklanan Cumhuriyet Başsavcılıklarında Dosya Açılma Endekslerine göre ise **Türkiye'de çocuklara yönelik cinsel istismar 2015 yılından bu yana iki kat yükselmiştir**.[79] Sosyopolitik Saha Araştırmaları Merkezi'nin Basına Yansıyan Kadına Şiddet Vakaları İncelemesi verilerine göre ise 2024'te Türkiye'de **0-17 yaş aralığındaki çocukların maruz bırakıldığı şiddet türlerinin oranları incelendiğinde %34,8 çocuk istismarı, %26,7 cinayet, %17,6 şüpheli ölüm, %10,2 taciz vakası** yaşandığı görülmektedir.

FİSA 2024 Çocuğun Yaşam Hakkı Raporu'na göre Türkiye'de 2024 yılında **777 çocuk** önlenebilir sebeplerle yaşamını kaybetmiştir. Yaşam kayıpları ihmallerden, yetersizliklerden ve ihlallerden kaynaklanmıştır. Buna göre 473 çocuk çeşitli ihmaller nedeniyle hayatını kaybetmiştir. 249 çocuk trafik kazası, 62 çocuk ev içi fiziksel güvenlik/ ev kazası, 98 çocuk kentsel ve kırsal alanlarda yaşanan olaylar, 29 çocuk yangın, 11 çocuk soba ve doğalgaz zehirlenmesi, 1 çocuk gıda zehirlenmesi, 7 çocuk elektrik ve yüksek gerilim çarpması nedeniyle, 16 çocuk ise bunların dışında yer alan farklı diğer nedenlerden dolayı yaşamını yitirmiştir. 2024 yılında en az **78 çocuğun iş cinayetleri, en az 56 çocuğun şiddetin farklı türleri nedeniyle** hayatını kaybettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Şiddete maruz kalan çocuklardan **en az 16'sının çocuk cinayeti, en az 12'sinin ev içi şiddet, en az 15'inin toplumsal cinsiyet temelli şiddet, en az 13'ünün akran şiddeti** sonucu hayatını kaybettiği belirlenmiştir.[80]

---

[76] UNICEF Türkiye (2024), Haber Notu, Erişim Adresi: https://www.unicef.org/turkiye/bas%C4%B1n-b%C3%BClten leri/%C3%B6zet-bi%CC%87lgi%CC%87ler-%C3%A7ocuklara-y%C3%B6nelik-%C5%9Fiddet-artmaya-devam-eder ken-bu-durum-d%C3%BCnya, Erişim Tarihi:10.02.2025.

[77] TÜİK (2024). Güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk istatistikleri 2023. TÜİK. Erişim Adresi: https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Guvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2023-53674 Erişim tarihi: 26.02.2025.

[78] TÜİK (2024), Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri, 2023, Erişim Adresi: https://data.tuik.gov.tr/ Bulten/Index?p=Guvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2023-53674, Erişim Tarihi:11.02.2025

[79] T.C. Adalet Bakanlığı. (2024). Adalet istatistikleri 2023. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü. Erşim Adresi: https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1042024101742Adalet%20İstatistikleri%202023.pdf Erişim Tarihi: 26.02.2025

[80] FİSA Çocuk Hakları Merkezi. (2024), Türkiye'de Çocuğun Yaşam Hakkı 2024 Yılı Raporu, Erişim Adresi: https://chm.fisa.org.tr/wp-content/uploads/2025/01/FISA_CHM_2024_Cocugun_Yasam_Hakki_Raporu.pdf, Erişim Tarihi:07.02.2025.

Türkiye'de güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocuk sayısı bilinse de çocuğa yönelik şiddetle ilgili net verilere ulaşmanın önünde bir takım engeller bulunmaktadır. Bu engellerin başında, aile içinde yaşanan şiddetin dışarıya yansıtılmaması gelmektedir. Aynı zamanda çocuğa yönelik şiddet türleri arasında yer alan duygusal şiddet de çoğunlukla fark edilmediği ve yeterince önemsenmediği için tespit edilememekte, yaygınlığı ve gerçekleşme oranları tam olarak bilinmemektedir.[81]

Ayrıca, bazı şiddet türlerinin kültürel nedenler ve toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle normalleştirildiği de bilinmektedir. Öyle ki, çocuklar hem normalleştirme hem de hakları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarından maruz bırakıldıkları durumun şiddet olduğunu dahi algılayamamaktadır.

> **Çocuklar, fiziksel veya psikolojik bir tehditle karşılaştıklarında genellikle duygularını karıştırabilmektedir. Güvenli bir aile içerisinde yetişen çocuklar duygularını tanıyıp, paylaşabilmektedir. Çocuklar genellikle istismar sonrası; korku, endişe, çaresizlik ve kendini suçlama eğiliminde bulundukları duygular yaşarlar. Bu durumlarda tepkileri gelişim düzeylerine, kişiliklerine, yaşadıkları bölgeye ve maruz kalınan şiddetin türüne göre değişir. Bazı çocuklar karşılaştıkları ve yaşadıkları duruma göre değişmekle birlikte içe kapanırken, bazıları agresif davranışlar sergileyebilir. Çocuklar, genellikle güvendikleri bir yetişkine (anne, baba, öğretmen) danışırlar, ancak aile içi istismar söz konusu olduğunda bu durum değişebilir.**
>
> Ayşa Bolak
> **UCİM Hukuk Müşaviri**

Şiddetin Görünürlüğü: Siyaset, Medya ve Dijital Mecralar

Siyasi söylemlerin toplumsal dinamikler üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Özellikle sosyal medya ile çeşitlenen iletişim kanalları, siyasi liderlerin ve politik aktörlerin söylemlerini topluma daha hızlı ulaştırmakta, bu da toplumsal algıyı etkileme potansiyelini artırmaktadır. Bu durum siyasetin, kadının toplumdaki yeri ve toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde nasıl bir etki yarattığını tartışmaya açık bir konu haline getirmektedir. **Siyasetçilerin kadına ve çocuğa yönelik şiddeti görünmez kılan, meşrulaştıran, şiddeti besleyen söylemleri şiddetin toplumda algılanış biçimi üzerinde etkili olma, bu tür eylemlere karşı duyarlılığı azaltma ve hatta failleri cesaretlendirme riski taşımaktadır**. Diğer yandan siyasi iradenin şiddet konusundaki tutumu, şiddeti önlemeye yönelik yasaların oluşturulmasının yanı sıra, yasaların olması gerektiği biçimde uygulanması ve etkinliği açısından da belirleyici kritik bir role sahiptir.

[81] Akbaş, E. (2020), Türkiye'de Çocuğa Karşı Şiddet Durum Raporu 2020, Uluslararası Çocuk Merkezi, Erişim Adresi: https://www.cocukhaklariizleme.org/storage/app/uploads/public/5fc/746/7d5/5fc7467d5fc0c660761537.pdf, Erişim Tarihi:11.02.2025

"Kadına yönelik şiddet abartılıyor."
"Ben zaten kadın erkek eşitliğine inanmıyorum."
"Medya olayları abartıyor. Kadına yönelik şiddet algıda seçicilik."
"Bir kereden bir şey olmaz."
"Tecavüze uğrayan doğursun, gerekirse devlet bakar."
"Çocuk istismarı, çocuğa yönelik istismar vakaları siyasetin konusu değildir.
Bunlar son derece insani ve her zeminde, her toplumda karşılaşılabilecek meseleler"
"Küçüğün de rızasıyla."

Siyaset gibi medya da toplumun genel görüşleri üzerinde etkilidir. Bu kapsamda yarattığı algı nedeniyle özellikle kadına yönelik şiddet konusunda **etkili bir araç** olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadına ve çocuğa yönelik şiddeti ciddiye alan ve bununla mücadele etmeye odaklanan yayınlar ve söylemler şiddeti önleyici politikaların geliştirilmesini teşvik edebilmektedir.

Televizyon dizileri, haber programları ve sosyal medya platformlarında yayımlanan içeriklerin, kadına yönelik şiddeti normalleştirdiği ve meşru gösterdiği durumlarla karşılaşılmaktadır. Bu tür içerikler, toplumda kadına yönelik şiddetin kabul edilebilir bir olgu olarak algılanmasına yol açabilmektedir. Özellikle televizyon dizilerinde, kadın karakterlerin yaşadığı şiddet olaylarının dramatize edilmesi, şiddetin olağanlaştırılmasına neden olmaktadır. Ayrıca, çeşitli platformlarda yayımlanan haberlerde, şiddete maruz bırakılan kadınların özel hayatlarına ilişkin paylaşımlar yapılmakta, bu süreçte özel hayatın gizliliği ilkesi ihmal edilmektedir. Diğer yandan Türkiye'de bazı dizilerde kadına şiddetin topluma komik bir olay gibi lanse edildiği de görülmektedir. Bu tür yayınlar, şiddetin meşrulaştırılmasına ve toplumsal algıda yerleşmesine neden olabilmektedir.[82] Bu nedenle medya kuruluşlarının sorumlu yayıncılık anlayışı benimsemesi, şiddet içeren içeriklerin denetlenmesi ve kadına yönelik şiddeti önleyici bilinçlendirme çalışmaları yapmak oldukça önem taşımaktadır.

Çocuklar açısından bakıldığında, sürekli çaresiz ve mağdur bireyler olarak haberleştirilmeleri, yaşadıklarına daha duyarlı bir çerçeveden yaklaşılmasını ve uğradıkları hak ihlallerinin önlenmesini zorlaştırmaktadır.[83] Öte yandan çocukların çocuklar haber programları, diziler ve hatta çizgi filmler aracılığıyla sıklıkla şiddet içerikleriyle karşılaştıkları bilinmektedir. Özellikle gerçek ile kurguyu ayırt edemeyen yaş grubundaki çocuklar için tekrarlanan şiddet sahneleri derin etkiler yaratmakta, bu sahnelerdeki karakterlerle özdeşleşmelerine yol açmaktadır.[84] Bu durum, ailesinde şiddetle karşılaşmamış çocuklar için bile medyanın, şiddetle karşılaşma riski oluşturduğunu göstermektedir.[85]

Ayrıca, haberlerin sunuluş biçimi de büyük önem taşımaktadır. Şiddet içeren olayların işlendiği haberler bazı durumlarda toplumda farkındalık yaratmak yerine failleri cesaretlendirebilmektedir. Bu nedenle, medya organlarının çocuk haklarını gözeten ve şiddeti olağanlaştırmayan bir dil benimsemesi, sorumlu habercilik anlayışını güçlendirmesi gerekmektedir.

> **Bir avukat olarak özellikle baro tarafından yapılan görevlendirmelerle dahil olduğum dosyalarda çocuklar ve kadınlara yönelik her türlü şiddet içerikli eyleme yönelik (tehdit, şantaj vs dahil) eylemin tereddüte yer vermeyecek şekilde tutuklama tedbirine başvurmak için yeterli olduğu, son dönemlerde özellikle çocuk istismarı dosyalarında alt sınırdan uzaklaşılarak ve takdiren indirim uygulanmayan dosyaların bir hayli fazla olduğunu hem kendi görevli olduğum dosyalarda hem de İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi olarak takip edilen dosyalar bakımından gözlemliyorum. Basına genellikle artık uç nitelikte denilebilecek ihlal barındıran durumlar yansıdığı için bu istisnai durumların sanki farklı bir etki yaratarak yaygın ve hakim durum bu şekildeymiş gibi bir yanlış ve olumsuz algı yarattığını düşünmekteyim. Bu şekilde potansiyel failler "bana bir şey olmaz nasıl olsa" şeklinde güç buluyor ve özneler ise daha güvensiz hissediyorlar. Böylece bir şekilde medyanın bu etkisi adeta 'kendini gerçekleştiren kehanet' sonucu yaratıyor.**
>
> Av. Ayşegül Ağur ve Dilek Aydın
> **ÇAÇAv**

[82] Ceyhan, S, Kadına Yönelik Şiddet Raporu, T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Erişim Adresi: https://www.aile.gov.tr/media/2517/sametceyhan.pdf, Erişim Tarihi:30.01.2025.
[83] Arslan, H., Topal, A. (2021), Çocuk Odaklı Habercilik Üzerine Yeni medyaya şiddet, taciz, Tecavüz, Cinayet Haberleri Üzerinden Eleştirel Bakış: Leyla Aydemir Örneği, IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, (11), 132-159
[84] Türkoğlu, S. (2014), Kadına Yönelik Şiddeti Özendiren Diziler Üzerine Etki Araştırması, Atatürk İletişim Dergisi, S. 7,ss. 143-159
[85] Başkent Üniversitesi (2016), Medyada Şiddet, İnternet ve Sosyal Medyada Şiddet, Sağlıkta Adres Başkent Dergisi, 24, 9.

İnternet kullanımının artmasıyla sanal mecralarda kadına yönelik **dijital şiddet** vakalarının da arttığı görülmektedir. Kadına yönelik dijital şiddet bir kadına sadece kadın olduğu için tamamen veya kısmen cep telefonu, akıllı telefon, internet, sosyal medya platformları ve çeşitli bilgi iletişim teknolojisi yöntemlerinin kullanılmasıyla gerçekleştirilen şiddet türü olarak tanımlanmaktadır.[86] Akademik literatürde dijital şiddet olgusu siber şiddet, siber zorbalık, çevrimiçi taciz, çevrimiçi şiddet gibi terimlerle de ifade edilmektedir. Şiddetin diğer türlerinde olduğu gibi dijital şiddet vakalarında da failin şiddet uyguladığı kişi üzerinde güç uygulama ve kontrol etme amacında olduğu görülmektedir. **Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ekseninden kadınlar, dijital şiddet ile daha fazla karşı karşıya gelen ve bu durumdan daha fazla olumsuz etkilenen** taraf olmaktadır. Dijital şiddetin kadınların güvenliği üzerinde yıkıcı etkileri bulunmaktadır. Kadınların toplumdan izole olmasına, sosyal hayata katılımının azalmasına ve fiziksel rahatsızlıklar yaşamasına neden olabilmektedir. Bunun yanı sıra, itibar kaybı, eğitim hayatında performans düşüşü, stres, depresyon, öfke, korku, panik atak, intihar düşüncesi gibi çeşitli psikolojik sorunlara yol açabilmektedir. Dijital şiddet nedeniyle bazı kadınlar tayin, istifa veya emeklilik gibi zorunlu kararlara sürüklenirken, bazıları ise madde kullanımına başlayabilmektedir.[87]

Sosyal medyanın kullanımının gün geçtikçe artması ve sosyal medyaya erişimin kolaylaşmasıyla kadınlar sözel ve psikolojik şiddeti daha fazla yaşamaya başlamıştır. UNFPA tarafından 2021 yılında yapılan Türkiye'de Dijital Şiddet Araştırması'na göre dijital platformlarda kadınların **cinsiyetlerinden ve fiziksel görünümlerinden** kaynaklı dijital şiddete uğradıkları sonucuna varılmıştır. Araştırmada **Türkiye'de kadınların %51'inin dijital ortamlarda görüntülü, sesli, yazılı taciz mesajları aldığı %46'sının ısrarla takibe uğradığı belirtilmektedir**.[88]

Sosyal medya kullanımında yaşanan artış, bir yanıyla dijital şiddet vakalarını artırırken diğer yanıyla kadınlar için önemli bir dayanışma alanı sunmaktadır. Kadınların bilinçlenmesini, hak arayışlarını güçlendirmesini ve daha hızlı biçimde örgütlenmesini sağlayarak toplumsal farkındalık yaratma açısından önemli bir araç haline gelmektedir.

> **Son yıllarda artan sosyal medya araçları elbette kadınların bilgiye, desteğe erişimlerini kolaylaştırıyor. Ayrıca kadınlar şiddetten uzaklaşma mücadelelerine dair deneyimleri birbirileriyle bu araçlar sayesinde paylaşıyor ve dayanışma kurabiliyorlar. Ancak tabii ki dijital okuryazarlık ya da teknolojik araçlara erişim her kadın için eşit imkanda olamıyor. Ayrıca bu araçların kullanımı elbette kadınların bilgiye ve desteklere erişimini kolaylaştırsa da şiddete maruz kalma riski altında oldukları başka bir mecrayı da açmış oldu.**
>
> Leyla Soydinç
> **Mor Çatı**

[86] UN Women(2020), COVID-19 Döneminde Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Dijital Şiddet ve BİT Yoluyla Şiddet, Erişim Adresi: https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2020/Brief-Online-and-ICT-facilitated-violence-against-women-and-girls-during-COVID-19-tr.pdf, Erişim Tarihi:31.01.2025.

[87] Seçgin, L. (2023), Sanal Ağların Distopyası: Kadına Yönelik Dijital Şiddet, Dünya İnsan Bilimleri Dergisi. 2023 (1), 203-217.

[88] UNFPA Türkiye (2021), Türkiye'de Dijital Şiddet Araştırması 2021, Erişim Adresi: https://turkiye.unfpa.org/tr/publications/t%C3%BCrkiyede-dijital-%C5%9Fiddet-ara%C5%9Ft%C4%B1rmas%C4%B1-2021, Erişim Tarihi:31.01.2025.

> **Sosyal medya, kadınların maruz kaldıkları şiddeti duyurabildikleri, hukuki süreçler hakkında bilgi alabilecekleri ve dayanışma ağları kurabilecekleri önemli bir araç. Ben özellikle farkındalık kazanma, hukuki haklarını öğrenme ve en önemlisi dayanışma ağları kurma konusunda çok önemli faydaları olduğunu düşünüyorum. Öte yandan, maruz kalanların kişisel bilgilerinin yayılması ve dijital şiddetin artması gibi riskler de barındırıyor.**
>
> Av. Aslı Karataş
> **Sebuka**

Sosyal medya kullanımının artması ile çocuklar evlerindeyken de dış tehditlere açık hale gelmektedir. Bu alanda erişimin ve içerik üretiminin gün geçtikçe artmasıyla çocuğa yönelik şiddet öğelerinin de arttığı görülmektedir.[89] Sosyal medya kullanımının denetimsizliği ile çocuklar yabancılarla ve şiddet içeren içeriklerle karşılaşabilmektedir. Şiddet içeren içerikler çocukların sıklıkla dikkatini çekmekte ve çocuklar tarafından tekrar edilebilmektedir. Diğer yandan sosyal medya, çocukları tanımadığı kişilerin veya akranlarının **şiddetine maruz** bırakabilmektedir.[90]

> **Çocuklar için teknoloji çağında dijital platformlar istismar, cinsel istismar, kişisel bilgilerin kötüye kullanılması ve uygunsuz içeriklere maruz kalma gibi risklere neden olabiliyor. Ebeveynlerin çocukların dijital aktivitelerini takip etmesi, dijital ayak izi ve güvenli internet kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi; çocuklara dijital okuryazarlık ve siber güvenlik eğitimleri verilmesi; çocukların dijital ortamda korunmasına yönelik yasal tedbirlerin artırılması; platformların çocuklar için güvenli içerikler sunması ve zararlı içeriklerin gerçek anlamda filtrelenmesi ve engellenmesi gibi pek çok adım çocukları dijital platformlarda oluşan risklere karşı koruyabilir.**
>
> Ayça Bolak
> **UCİM Hukuk Müşaviri**

[89] Kor, İ., & Uygur, M. (2018). Yeni Medya ve Çocuğa Karşı Şiddet: Politika Belgesi. Çocuğa Karşı Şiddeti Önlemek İçin Ortaklık Ağı, Erişim Adresi: https://www.cocugasiddetionluyoruz.net/storage/app/uploads/public/5d1/f34/9b0/5d1f349b0764e987738150.pdf, Erişim Tarihi:12.02.2025.

[90] Başkent Üniversitesi (2016), Medyada Şiddet, İnternet ve Sosyal Medyada Şiddet, Sağlıkta Adres Başkent Dergisi, 24, 9.92 Başkent Üniversitesi (2016), Medyada Şiddet, İnternet ve Sosyal Medyada Şiddet, Sağlıkta Adres Başkent Dergisi, 24, 9.

Dijital ortamda çocuklar pek çok riskle karşı karşıya kalabilirler. En yaygın riskler arasında dijital zorbalık, dolandırıcılık ve dijital ortamda gerçekleşen cinsel suçlar bulunmaktadır. Çocuklar, dijital ortamda tanımadıkları kişilerle kolayca iletişim kurabilmekte ve bu durum onları manipülasyona açık hale getirebilmektedir. Dijital suç türlerini ortaokul döneminde daha yoğun görmekteyiz. Lise döneminde belki çocukların dijital okur yazarlıkları arttığı için bu tür durumlara maruz kalma riskleri de buna bağlı olarak azalıyor olabilir. Ancak dijitalde gerçekleşen suç tipleri başka suçların da işlenmesine zemin hazırlayabildiği için konunun bu boyutunun da üzerinde durmakta yarar var. Dijital ortamda gerçekleşen cinsel suçlar gibi hususlar akranlar arasında da yaygın bir şekilde gerçekleştiriliyor ne yazık ki.

Çocukların dijital güvenliğinin sağlanması ve dijital haklarının korunması için daha spesifik ve kapsamlı yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır. Yasal düzenlemeler kâğıt üzerinde güçlü gözükse de, bu düzenlemelerin hayata geçirilmesi ve uygulamada etkinliğinin sağlanması için daha fazla denetime ve uygulama sürecinde iyileştirmelere gereksinim var.

Av. Ayşegül Ağur ve Dilek Aydın
ÇAÇAv

Sosyal medya, kadınlarda dayanışma alanı olarak değerlendirilebildiği gibi, çocuklar için de farkındalıklarının oluşmasını sağlayabilecek ve kendilerini ifade edebilecekleri bir alan olarak değerlendirmek mümkündür.

Sosyal medya, çocuklar için riskler taşımasının yanı sıra farkındalık yaratabilecek bir araçtır. Çocuklar, sosyal medya aracılığıyla seslerini duyurabilir ve kendilerini ifade edebilirler. Özellikle güvenilir kaynaklara yönlendirildiklerinde, sosyal medya onların bilgi edinme süreçlerini destekleyebilir. Ancak bu alan, denetim altına alındığında çocuklar için güvenli bir platform haline gelebilir. Sosyal medya ayrıca, çocukların yaşadığı ihlalleri daha geniş kitlelere duyurabilmelerini ve gereken desteği alabilmelerini sağlar.

Av. Ayşegül Ağur ve Dilek Aydın
ÇAÇAv

İSTANBUL'DA KADIN VE ÇOCUK GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN ARAŞTIRMA BULGULARI

28 Ocak - 7 Şubat 2025 tarihleri arasında İ**stanbul'un 39 ilçesinde ikamet eden 600 kadınla**, kadın ve çocukların güvenliğe dair algısını değerlendirmek amacıyla anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde CATI (Bilgisayar Destekli Telefon Anketi) yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kadınların kentte güvende hissetme algısına ilişkin sorular tüm katılımcılara sorulurken, çocuk güvenliğine yönelik sorular yalnızca 0-15 yaş aralığında çocuğu olduğunu belirten 200 kadına yöneltilmiştir. Bu nedenle, çocukların kent güvenliğine dair araştırma bulguları, daha sınırlı bir veri setine dayanmaktadır.

Anket çalışması kapsamında görüşülen kadınların %19,2'si 18-29 yaş aralığında, %23,8'i 30-39 yaş aralığında, %18'i 40-49 yaş aralığında, %20,3'ü 50-59 yaş aralığında, %18,7'si ise 60 yaş ve üzerindedir. Bununla birlikte kadınların %43,3'ü ilköğretim ve altı, %24'ü lise, %32,7'si üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir. Kadınların %30,6'sı bekarken, %69,3'ü evlidir. Bekar kadınların %6'sı eşlerinin vefat ettiğini, %8,6'sı ise boşandığını belirtmiştir.

Görüşmecilerin sosyoekonomik statüleri (SES) üst (A,B), orta (C+, C), ve alt (D ve E) düzeylerde olmak üzere kategorilendirilmiştir. Buna göre kadınların %26,2'sinin A ve B, %50,2'sinin C+ ve C, %23,3'ünün ise D ve E sosyoekonomik statüde olduğu belirlenmiştir. Kadınların %65'i çalışmadığını belirtirken, %28,5'i tam zamanlı, %6,5'i ise yarı zamanlı çalıştığını ifade etmiştir. Kendine ait banka hesabı veya kredi kartı olan kadınların oranı %48,8'dir. Kadınların %74,7'si genel sağlık sigortasına sahipken, sosyal güvencesi olanların %47,3'ü eşinden, %38,9'u işinden, %7,3'ü kendisi dışarıdan ödeyerek, %6,3'ü ise ailesi aracılığıyla bu güvenceden yararlanmaktadır.

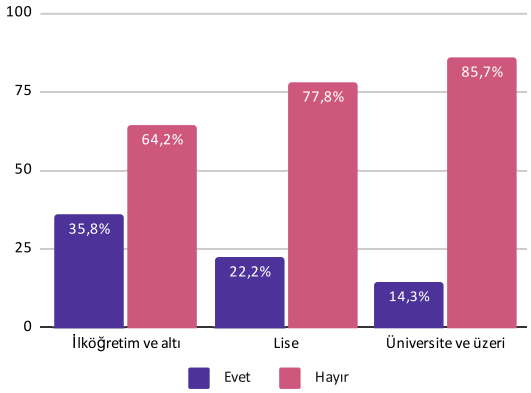
Kadınların %28'inin 1-2 kişilik, %26,7'sinin 3 kişilik, %28'inin 4 kişilik, %17,3'ünün ise 5'ten fazla kişiden oluşan hanelerde yaşadığı görülmektedir. Bununla birlikte haneler ağırlıklı olarak eş ve çocuktan oluşan çekirdek ailelerden oluşmaktadır. Çekirdek aile haricinde katılımcıların %28,3'ü anne veya babalarıyla, %11,4'ü kardeşleriyle, %4,3'ü akrabalarıyla, %4,1'i ise ev arkadaşlarıyla yaşamaktadır.

Mekâna ve Koşullara Göre Değişen Güvenlik Algısı

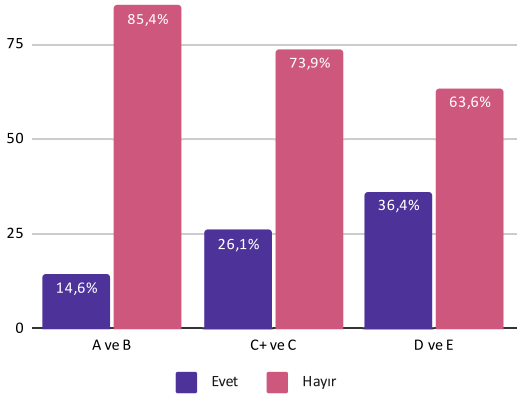
İstanbul'da kadınların güvenlik algısını ölçmeye yönelik yapılan araştırma, kentte kadınların kendilerini güvende hissetme konusunda ciddi endişeler taşıdığını ortaya koymaktadır. Buna göre **katılımcıların %74,5'i İstanbul'u güvenli bir şehir olarak görmemektedir**. Üniversite mezunu ve sosyoekonomik olarak daha avantajlı konumda bulunan kadınlarda ise bu oran **%85'in üzerine** çıkmaktadır. Bu sonucu, eğitim ve gelir seviyesi yükseldikçe kadınların güvenlik tehditlerine dair farkındalıklarının artması ve kamusal alanda daha fazla yer almaları nedeniyle riskleri daha açık bir şekilde gözlemleyebilmeleri veya deneyimleyebilmeleri ile ilişkilendirmek mümkündür.

> **Son zamanlarda yaşanan olaylar, sosyal medyada ve televizyonda gördüklerim beni çok etkiledi hani, İkbal'in olayı mesela... Kadınların başına gelenleri duydukça iyice korkar oldum.**
>
> (Sultangazi, 24 yaşında)

Grafik 1. Eğitim Durumuna Göre İstanbul'daki Kadınların İstanbul'u Güvenli Bir Şehir Olarak Algılama Oranları (%)

Grafik 2: Sosyoekonomik Statüye Göre İstanbul'daki Kadınların İstanbul'u Güvenli Bir Şehir Olarak Algılama Oranları[91] (%)

Yanı sıra, araştırmaya katılan **her 10 kadından 3'ü günlük hayatlarında kendilerini güvende hissetmediklerini ifade etmiştir**. Yine, eğitim seviyesi ve sosyoekonomik statünün artması ile gündelik yaşamda güvende hissetme oranlarının azaldığı görülmektedir. Kadınların gündelik yaşamdaki güvensizlik hissinin temel nedenleri arasında yargı mekanizmasının yavaş işlemesi ve cezaların caydırıcı olmaması gibi adalet sistemine dair söylemler (%62,4), ekonomik eşitsizlikler, yoksulluk (%58,1), toplumda şiddet ve eşitsizlikle mücadelede bilinç eksikliği (%56,6) yetersiz güvenlik önlemleri (%51,6), toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri (%50,1) ve hükümet politikaları (%49,9) öne çıkmaktadır.

> **Eskiden bu kadar değildi, Şimdi kadın cinayetleri arttı, her önüne gelene şiddet uygulanıyor. Gereken cezalar verilmiyor, herkes elini kolunu sallayarak geziyor.**
>
> (Beşiktaş, 41 yaşında)

> **Kadınların şiddet görmesini kadınlar dışında kimse dert etmiyor, böyle gelmiş böyle gider diye düşünülüyor herhalde. Devlet de bir şey yapmıyor, herkes susuyor**
>
> (Şişli, 36 yaşında)

[91] Sosyoekonomik statü(SES) değerlerinde A ve B üst, C+ ve C orta, D ve E ise alt gelir durumunu ifade etmektedir.

Araştırmaya katılan her 10 kadından 2'si, evde yalnızken kendini güvende hissetmediğini belirtmiştir. **Gündüz dışarıda yürürken güvende hissetmediğini ifade eden kadınların oranı %43,2 iken, akşam için bu oran %75,2'ye çıkmaktadır**. Görüşme yapılan kadınların %90'ı akşam geç saatlerde dışarıya nadiren çıkmakta veya hiç çıkmamaktadır.

> **Akşam 9'dan sonra rahat bir şekilde, kaygılanmadan, endişelenmeden dışarı çıkamıyorum.**
>
> (Tuzla, 39 yaşında)

Kadınların kamusal alanda yaşadığı güvenlik kaygılarının belirginleştiği mekanlardan biri de toplu taşıma araçlarıdır. Yapılan araştırmada, toplu taşıma araçlarında güvende hissetmeyen kadınların oranı **%55,2** olarak ölçülmüştür. Bu oran, özellikle 18-29 yaş aralığında dikkat çekici bir biçimde yükselmekte; bu yaş grubundaki **her 4 kadından 3'ü** toplu taşımada kendini güvende hissetmediğini ifade etmektedir. Sosyoekonomik statü ve eğitim seviyesi arttıkça, toplu taşımada güvensizlik hissinin de yükseldiği görülmektedir. Alınan yanıtlardan hareketle, ekonomik açıdan daha avantajlı olan kadınların toplu taşımada güvende hissetmemeleri nedeniyle özel araç kullanımına daha fazla yöneldiği görülmektedir.

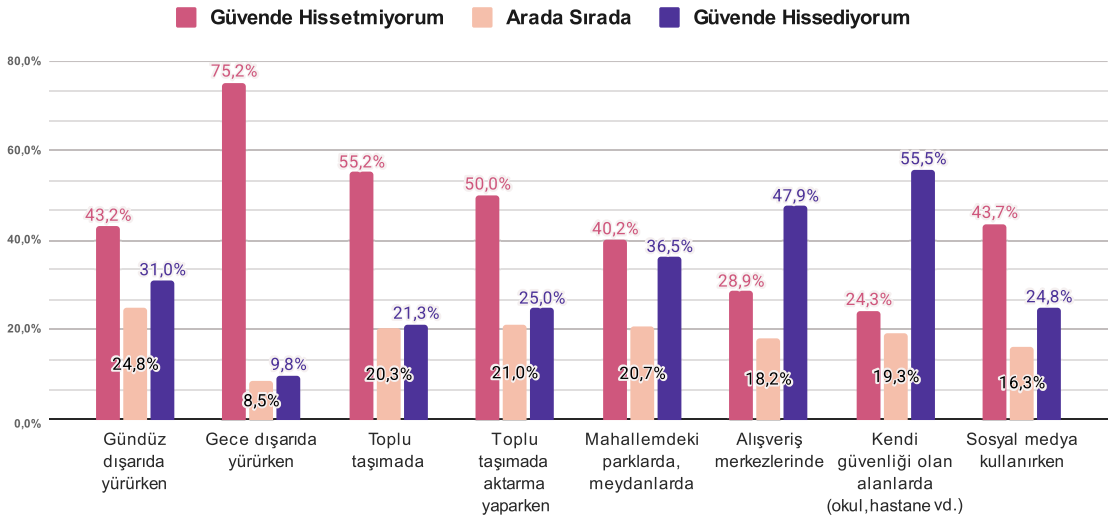
Bununla birlikte, araştırma kapsamında görüşülen **kadınların yarısı**, toplu taşımada aktarma yaparken güvensizlik hissettiğini belirtmiştir. En fazla güvensizlik hisseden grup ise 18-29 yaş aralığında yer almaktadır. Bu yaş grubundaki kadınların güvensizlik hissinin daha fazla olmasını çalışma hayatında ve eğitim süreçlerinde aktif rol almaları nedeniyle toplu taşımayı daha yoğun kullanmaları olarak değerlendirmek mümkündür.

Kadınlar yaşadıkları çevrede dahi kendini güvende olarak tanımlayamıyor.

Katılımcıların **%40,2'si** kendi mahallelerindeki park, meydan gibi kamusal alanlarda güvende hissetmediklerini ifade etmiştir. Buna karşılık, araştırmaya katılan kadınların %47,9'u güvenlik unsurlarını içeren alışveriş merkezlerinde, **yarısından fazlası ise (%55,5)** okul, hastane gibi güvenlik önlemlerinin bulunduğu kamusal alanlarda kendilerini daha güvende hissettiklerini belirtmiştir. Bu eğilim, güvenliğin kamusal ve özel alanlardaki denetim ve koruma mekanizmalarıyla sağlanmasının, kadınların güvenlik algısını güçlendirdiğini göstermektedir.

Kadınların fiziksel alanlarda karşılaştıkları güvenlik sorunları, dijital dünyada da benzer biçimde kendini göstermekte ve güvensizlik hissine yol açmaktadır. Görüşme yapılan kadınların %77,8'inin internet erişimine sahip olduğu, %69,6'sının ise **sosyal medya hesabı bulunduğu belirlenirken sosyal medya kullanan kadınların %43,7'si, bu platformlarda kendilerini güvende hissetmediklerini ifade etmiştir**. Yine, sosyoekonomik statü ve eğitim seviyesi yükseldikçe, dijital alandaki güvensizlik hissinin de arttığı görülmektedir. Bu durumu, çevrimiçi ortamlarda maruz kalınan taciz, tehdit ve hak ihlallerine dair farkındalığın artmasının, kadınların dijital dünyadaki güvenlik algısını etkilediği şeklinde değerlendirmek mümkündür.

Grafik 3: İstanbul'daki Kadınların Farklı Mekanlarda ve Koşullarda Güvende Hissetme Oranları (%)

Öte yandan görüşmecilerin %41,7'si güvenlik kaygıları nedeniyle gündelik hayatta yapmak istediği halde yapamadığı aktiviteler olduğunu ifade etmiştir. Kadınların büyük çoğunluğu kentsel mekanda rahatça gezemediğini, tedirgin hissetmesi nedeniyle toplu taşımayı geç saatlerde kullanamadığını, rahatça dışarı çıkamadığını, istediği şekilde giyinemediğini ve kalabalıklarda tedirgin olmadan yer alamadığını belirtmiştir.

> **Uzak mesafeden döneceksem veya akşam, gece saatlerinde eve döneceksem toplu taşıma kullanmaktan çekiniyorum. Güvenli hissetmiyorum.**
>
> (Beylikdüzü, 36 yaşında)

> **Bazen yemekten sonra akşam bir yürüsem diyorum mesela ama korkuyorum işte**
>
> (Üsküdar, 43 yaşında)

Mahallede başlayan güvenlik algısı kadınların mekânsal hareketliliğini, sosyal etkileşimlerini ve kamusal alanları kullanma biçimlerini etkiliyor.

Sosyal hayatta var olabilmek, günlük rutinleri kentsel mekanda güvensiz hissetmeden yapabilmekle mümkündür. Mahalle ölçeğinde suç ve şiddet gibi güvensizlik unsurlarının varlığı, kadınların mekânsal hareketliliğini, sosyal etkileşimlerini ve kamusal alanları kullanma biçimlerini belirlemektedir. Bu doğrultuda görüşme yapılan kadınlara, günlük yaşamlarının güvenlik algılarına etkisini değerlendirebilmek adına mahallelerinde karşılaştıkları olumsuz durumlar sorulmuştur.

Kadınların büyük çoğunluğu mahallelerinde hırsızlık/soygun olayları ile madde ve uyuşturucu satışı gibi güvenliği tehdit eden olaylarla karşılaşmadıklarını aktarmıştır. Buna karşılık görüşme gerçekleştirilen **her 3 kadından 1'i** mahallelerindeki sokaklarda veya parklarda alkol tüketimi ve uyuşturucu kullanımı gerçekleştiğini belirtmektedir.

Kadınların mahallelerinde sözlü veya fiziksel tacizle karşılaşma oranları ise oldukça çarpıcıdır. Her **10 kadından 2'si** mahallelerinde **sözlü taciz, 10 kadından 1'i** de fiziksel taciz olaylarının yaşandığını ifade etmiştir. Sözlü taciz ve fiziksel tacizle karşılaşan kadınlar ağırlıklı olarak 18-29 ve 30-39 yaş aralığındadır.

Kadınlar için güvenli bir kentsel çevrenin sağlanması fiziksel mekân düzenlemelerine ek olarak sosyal politikalar ve istihdam olanaklarıyla yakından ilişkilidir.

Güvenli bir kentsel çevrenin sağlanması, yalnızca fiziksel mekân düzenlemeleriyle değil, aynı zamanda sosyal politikalar ve istihdam olanaklarıyla da yakından ilişkilidir. Bu bağlamda mahallelerdeki sosyal dinamikler, kamusal alanın nasıl deneyimlendiğini ve kadınların gündelik yaşam pratiklerini farklı şekillerde etkileyebilmektedir. Araştırma bulgularına göre, kadınların yaklaşık %40'ı mahallelerinde çok sayıda ne eğitimde ne istihdamda olan genç erkek bulunduğunu belirtmiştir.

Kadınların kamusal alandaki hareketliliği güvenlik kaygılarının yanı sıra, toplumsal cinsiyet rollerinin çizdiği görünmez sınırlarla da kısıtlanıyor.

Kadınların sosyalleşme biçimleri, yalnızca bireysel tercihlerle değil, aynı zamanda mekânın sunduğu güvenlik koşullarıyla da belirlenmektedir. Kadınların gündelik rutinlerini ve sosyalleşme biçimlerini anlamak adına yöneltilen soruda, akraba ziyareti (%44,3), arkadaşlarla dışarıda buluşma veya kafede oturma (%43,8), aileyle dışarıda yemek yeme (%40,2), AVM'ye gitme (%38,7) parklara gitme (%31,8), arkadaşlarla ev içi gün buluşmaları yapma (%30,5), çocuk/yaşlı ve hasta bakımı (%27,7) yanıtları alınmıştır. Bu bulgular, kadınların sosyalleşme pratiklerinin büyük ölçüde tanıdık mekânlar etrafında şekillendiğini ortaya koymaktadır. **Kadınların önemli bir kısmı, sosyalleşmek için akraba ziyaretleri yaparak veya arkadaşlarıyla ev içi buluşmalar düzenleyerek yine özel alanlarda vakit geçirmeyi tercih etmektedir**. Kamusal alanda sosyalleşme söz konusu olduğunda ise bireysel katılımdan çok, aile üyeleriyle birlikte dışarıda zaman geçirmek öne çıkmaktadır. Görüşülen kadınların önemli bir kısmının günlük rutinlerinde bakım sorumluluklarının yer tuttuğunu belirtmesi, kadınların kamusal alanı kullanımının yalnızca güvenlik kaygılarıyla değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerinin getirdiği sorumluluklarla da sınırlandığını göstermektedir.

Bireysel Stratejiler, Temel Talepler ve Destek Mekanizmalarına Yönelim

Görüşmecilere, güvenliklerini tehdit eden bir durumla karşılaştıklarında kimlerden destek aldıkları, güvende hissetmek için geliştirdikleri bireysel stratejiler ve kentin güvenliğini artırmaya yönelik hangi önlemlerin etkili olabileceği sorulduğunda alınan yanıtlar, kadınların kamusal alanlarda güvende hissetme koşullarına dair önemli bir çerçeve sunmaktadır.

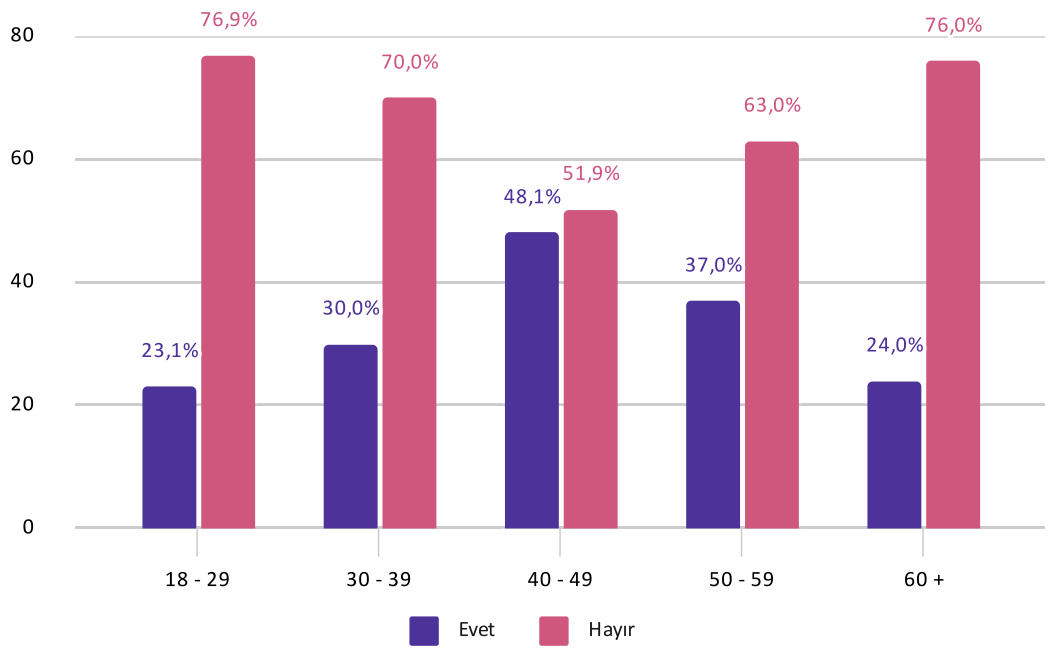
Yetkili mercilere duyulan güven, kadınların başvuru eğilimlerini etkiliyor.

Kadınların büyük bölümü, güvenliklerini tehdit eden bir durumla karşılaştıklarında **doğrudan resmi destek mekanizmalarına yönelmek yerine öncelikle kendi çevrelerine danıştıklarını** belirtmiştir. Buna göre kadınların %71,2'si böyle bir durumda hane üyeleri, aile büyükleri veya arkadaşlarından birine danıştıklarını ifade etmiştir.

> **Kadınlar en çok yakın çevrelerinden (aile, arkadaşlar), kadın dayanışma örgütlerinden ve hukuki destek sağlayan kurumlar ile belediyelerin kadın danışma merkezlerinden destek almayı tercih ediyor. Ancak bu mekanizmalara erişim, kadının ekonomik bağımsızlığı, bulunduğu şehir ve bilinç düzeyi gibi faktörlere bağlı olarak değişiklik gösteriyor.**
>
> Av. Aslı Karataş
> **Sebuka**

Yanı sıra, görüşülen kadınların %86,7'si, şiddet veya taciz gibi güvenliklerini tehdit eden bir durumla karşılaştıklarında yetkili mercilere başvurmak konusunda çekinceleri olmadığını belirtse de pratikte bu mekanizmalara yönelme oranlarının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Görüşülen **her 10 kadından 3'ü** hayatlarında en az bir kez **fiziksel şiddet, sözlü veya cinsel taciz, ısrarlı takip vb. bir durum yaşadığını** belirtmiştir. Bu oran genç kadınlar arasında daha yüksektir. **18-29 yaş aralığındaki kadınların neredeyse yarısı (%45,2) en az bir kez benzer bir durumla karşılaştığını** ifade etmiştir. Ancak bu tür durumları yaşayan kadınların **%69,1'i kolluk kuvvetlerine veya savcılığa başvurmadıklarını** belirtmiştir. 18-29 yaş aralığında bu oranın **%76,9'a** çıktığı görülmektedir. Alınan yanıtlardan hareketle, başvuruların sonuçsuz kalacağına dair kaygıların ve ilgili yapılara duyulan sınırlı güvenin, kadınların güvenlik güçlerine veya adli makamlara başvurmayı tercih etmeme yaklaşımı üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Grafik 4: Şiddet veya Tacize Maruz Bırakılan Kadınların Yetkili Mercilere Başvurma Oranları (%)

> **Başvurduğumda gerçekten bir şey değişeceğine inanmıyorum. Adalet sağlanmıyor. Kaç kişi şikayet etti de gerçekten bir şey değişti? Sonuç böyle oldukça cezaları da kimse umursamıyor.**
>
> (Küçükçekmece, 40 yaşında)

> **Başvursam ne olacak biliyor musun? Kimse ilgilenmeyecek. Kendimi yorduğumla kalacağım.**
>
> (Çekmeköy, 29 yaşında)

Bununla birlikte resmi mercilere başvurmaktan çekindiğini belirten kadınlardan alınan yanıtlar; **toplumsal normlar, mağdur suçlayıcı yaklaşımlar, şiddet döngüsünden çıkamayacağına inanma ve çocuklarını koruma kaygısı gibi nedenlerin yetkili birimlere ulaşmayı önemli ölçüde sınırladığını göstermektedir**.

> **Ataerkil normlar, kadınların kamusal alandaki varlığını sınırlandırarak "evde kalmalarının daha güvenli olduğu" algısını pekiştiriyor. Bu normlar, kadınları toplumsal hayattan soyutlarken, kadınlar için tehlikeyi kamusal alan ile sınırlı tutup hane içi şiddetin adı üstünde zaten hanede gerçekleştiği bilgisini de görünmez kılıyor. Ayrıca, mağdur suçlayıcı yaklaşımlar kadınların yaşadıkları güvenlik sorunlarını yetkililere bildirmelerini zorlaştırıyor. "O saatte orada ne işi varmış" yaftası kadınları güvende olmaları konusunda tek sorumlu haline getiriyor.**
>
> Av. Aslı Karataş
> **Sebuka**

> **Suçlu çıkacağımı düşündüm, hani daha çok sen ne yaptın da böyle oldu derler. Kendimi ispat edememekten korktum.**
>
> (Silivri, 54 yaşında)

> **Eşimden korkuyorum kavga çıkar. Çocuklar küçük, onlara zarar gelsin istemiyorum.**
>
> (Bağcılar, 32 yaşında)

Kadınların güvenlik güçlerine ve adli makamlara başvurmaları halinde sürecin **etkin bir şekilde işlemediğine dair deneyimleri, resmi mekanizmalara olan güvenin sarsılmasına** yol açmaktadır. Araştırmadan elde edilen verilere göre, **resmi mercilere başvurduğunu belirten kadınların %56'sı** yaptıkları başvuruların sonuçsuz kaldığını ve kendileriyle yeterince ilgilenilmediğini aktarmıştır.

> **Kadınlar şiddete maruz kaldıklarında mekanizmalara duydukları güvensizlik nedeniyle bir kuruma gitmekte haklı olarak çok zorlanıyorlar. Yine de tabii ki özellikle akut bir şiddet durumunda en erişilebilir olan ve yaygın bilinen kolluk kuvvetlerine başvuruyorlar. Ancak en çok kötü uygulama da maalesef buralarda oluyor. Buralarda kadınları bekletme, bezdirme, yargılama, kötü davranma, yanlış bilgi verme, hak kaybına uğratma, şiddet uygulayanla buluşturma gibi birçok kötü uygulama söz konusu. Kadınlar bu gibi ciddi ihlaller ve hak kayıpları yaşadıktan sonra kamu mekanizmalarına güvenlerini yitirebiliyorlar. Zaman zaman bu gibi durumlarda Mor Çatı gibi şiddet başvurusu alan kadın örgütlerine başvuruda bulunabiliyorlar.**
>
> Leyla Soydinç
> **Mor Çatı**

> **Karakol bana çok yakın olduğu halde aradım ama polis gelmedi. Çok çaresiz hissettim.**
>
> (Bahçelievler, 60 yaşında)

> **Başvuruyorum ama beklediğim tepkiyi alamıyorum. Polis geç geliyor, geldiğinde de pek ilgilenmiyor.**
>
> (Beylikdüzü, 22 yaşında)

Alınan yanıtlarda, kadınların destek mekanizmalarına dair büyük ölçüde bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Buna göre bir tehdit anında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı KADES uygulamasından destek alabileceğini düşünen kadınların oranı %77,3 iken, Şiddetle Mücadele Hattı olan ALO 183 için bu oran %59,8'dir. Diğer mekanizmalar için oranlara bakıldığında kadınların %59,7'si sivil toplum kuruluşlarından, %58,3'ü İBB Kadın Destek Hattı'ndan, %52,5'i barodan destek alabileceğini düşünmektedir. Buna karşın kadınların neredeyse yarısı (%48,5), Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi'nden (ŞÖNİM) haberdar değildir. Destek alabileceğini düşünen kadınların oranı ise yalnızca %38,5'dir.

Kadınlar güvenliklerini tehlikeyi sezme kaslarını geliştirerek ve sınırlar içerisinde hareket ederek sağlamaya çalışıyor.

Kentte kadın güvenliğini sağlamaya yönelik önlemler kamusal düzeyde tartışılırken, kadınların bireysel olarak geliştirdiği stratejiler, güvenlik endişelerinin günlük yaşam alışkanlıklarını doğrudan şekillendirdiğini göstermektedir. Görüşülen kadınlar güvenlik endişeleri nedeniyle **geç saatlerde veya tek başına dışarı çıkmamaya çalışmak, biber gazı taşımak, savunma sporları öğrenmek, kalabalık alanları seçmek, belirli güzergâhları kullanmak, kıyafet tercihlerini güvenlik kaygısına göre şekillendirmek ve konum paylaşmak gibi çeşitli bireysel önlemler** almaktadır.

> **Kadınlar kentlerde kendilerini güvende hissedebilmek için birçok strateji geliştiriyor. Açıkçası biz zaten bu deneyimin içine doğuyoruz ve maalesef bir erkeğin hiç sahip olmak zorunda kalmadığı kaygılara, geliştirmemiz gereken becerilere sahip oluyoruz. Kentlerde kadınlar olarak riskli gördüğümüz durumlarda yalnız olmamaya çalışmak, telefonla konuşuyor gibi yapmak, bindiğimiz taksinin plakasını arkadaşımıza yazmak, canlı konum paylaşmak, KADES gibi uygulamaları kullanmak gibi stratejiler geliştiriyoruz. Tabii bunun yanı sıra çoğu zamanda riskli olacağını düşündüğümüz alanlardan kaçınıyor, çekiliyoruz.**
>
> Leyla Soydinç
> **Mor Çatı**

> **Bir şeyden şüphelensem hemen birini arıyorum, bazen biriyle konuşuyormuş gibi yapıyorum. Konumumu paylaşıyorum. Ne bileyim, ara sokaklara girmemeye çalışıyorum mesela. Bir de sürekli arkama bakıyorum.**
>
> (Arnavutköy, 43 yaşında)

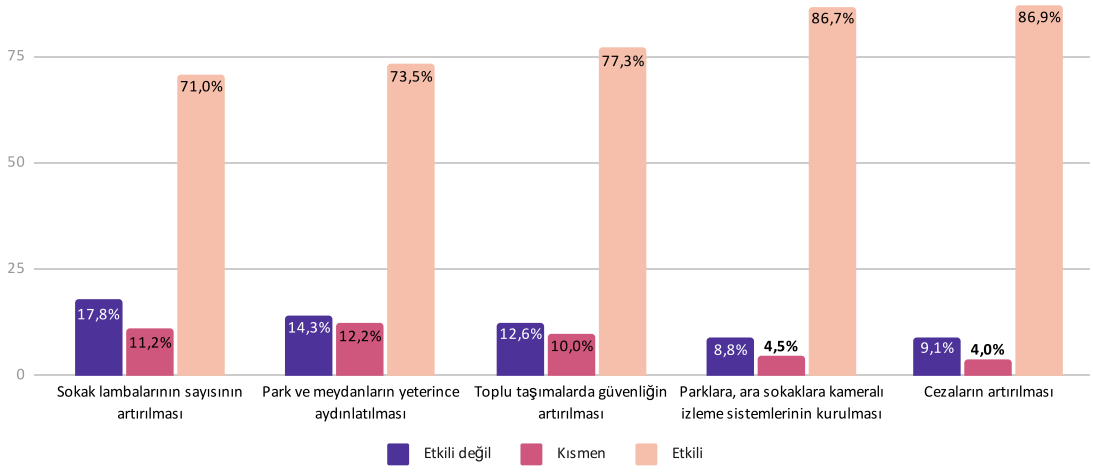
> **Yanımda kendimi koruyacak bir şeyler taşırım, biber gazı falan. Savunma sporlarına da başladım.**
>
> (Ataşehir, 21 yaşında)

> **İşimi gücümü mümkünse gündüz halletmeye çalışıyorum, akşam çıkmak zorunda kalmamak için.**
>
> (Sancaktepe, 36 yaşında)

**Kadınlar büyük beklentiler içerisinde değil,
öncelikle temel güvenlik önlemlerinin uygulanmasını istiyor.**

Araştırma kapsamında görüşülen **kadınların %86,9'u, caydırıcılığı artıracak daha ağır yaptırımların güvenliği sağlamada kritik bir rol oynadığını** düşünmektedir. Parklara ve ara sokaklara kameralı izleme sistemlerinin kurulması ise kadınların **%86,7'si** tarafından etkili bir önlem olarak görülmektedir. 60 yaş üzeri kadınlar ile düşük sosyoekonomik statüye sahip kadınlarda bu oran **%90'ı** aşmaktadır. Sokak, park ve meydanlarda aydınlatmanın artırılmasının güvenliği güçlendireceğini belirten kadınların oranı **%71'in** üzerindedir. Bu oran, sosyoekonomik açıdan daha kırılgan gruplarda **%74'ü** geçmektedir. Görüşülen kadınların **%77,3'ü** toplu taşımalarda güvenliğin artırılması gerektiğini düşünürken çalışmayan ve dolayısıyla toplu taşımayı daha seyrek kullandığı düşünülen kadınların dahi %78,7'si, toplu taşıma güvenliğinin artırılmasının önemli bir gereklilik olduğunu ifade etmektedir.

**Grafik 5: İstanbul'daki Kadınlar Tarafından
Güvenliği Sağlamada Etkili Görülen Önlemler (%)**

Görüşme gerçekleştirilen kadınlar, kadınlar ve çocuklar için daha güvenli bir kent inşa edilebilmesi için cezaların ve yaptırımların artırılması, güvenlik önlemlerinin artırılması ve toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığını artıracak eğitimlerin verilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

> **Cezalar caydırıcı olsa kimse bu kadar rahat hareket edemez. Adalet sistemi düzgün çalışsa, suç işleyen gerçekten ceza alsa, belki o zaman kadınlar bu kadar korkmazdı.**
>
> (Ataşehir, 48 yaşında)

> **İnsanları eğitmeliler, bu konuların okullarda ders olarak anlatılması lazım. Küçük yaşta öğrenmezlerse hiçbir şey değişmez.**
>
> (Bağcılar, 54 yaşında)

Çocuk Güvenliğine Dair Algılar, Kaygılar ve Beklentiler

Araştırmada, İstanbul'da çocuklara yönelik güvenlik algısını daha somut bir şekilde değerlendirmek amacıyla genel sorular tüm katılımcılara yöneltilmiştir. Çocuk güvenliğiyle ilgili deneyimlere odaklanan daha detaylı sorular ise 0-15 yaş aralığında çocuğu olan kadınlara sorulmuştur.

Bu kapsamda, kadınların **%87,7'si** "Genel olarak çocukların geleceğine dair kaygılıyım." ifadesine katıldığını belirtmiştir. Kadınların bu kaygılarının temelinde güvenlik açıkları, eğitim sistemindeki sorunlar, ekonomik zorluklar ve geçim sıkıntısı ve adalet sistemine duyulan güvensizlik gibi faktörlerin yer aldığı görülmüştür.

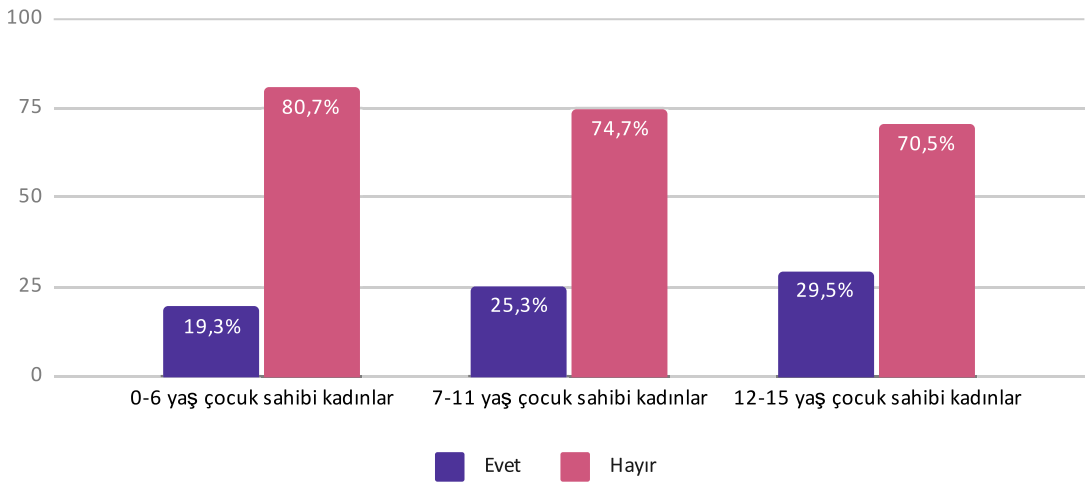
Araştırmanın çocuk güvenliğiyle ilgili deneyimlere odaklanan bölümüne, 0-15 yaş aralığında çocuğu olduğunu belirten 200 kadın katılmıştır. Katılımcıların %32'sinin 0-6 yaş, %37,1'inin 7-11 yaş ve %30,5'inin ise 12-15 yaş aralığında çocuğu olduğu tespit edilmiştir.

Buna göre kadınların **%84,4'ü çocuğunun geleceğiyle ilgili kaygı duyduğunu belirtmiştir**. Belirtilen oran erkek çocuğu olanlarda %85,8, kız çocuğu olanlarda %83,2 olarak tespit edilmiştir. Özellikle **0-6 yaş grubunda çocuğu olan annelerin daha fazla kaygı hissettiği** görülmüştür. Kaygının en önemli nedenleri arasında eğitimde fırsat eşitsizliği (%29,2), güvenlik önlemlerinin yetersizliği (%27,5), çocukların sağlıklı bir sosyal çevrede büyümesini engelleyen koşullar (%18,5), ekonomik sorunlar (%14,2) ve genel gelecek belirsizliği (%9,9) yer almaktadır.

Kadınların %76,2'si kentte çocukları için güvensiz alanlar bulunduğunu ifade etmiştir. En fazla risk taşıyan yerler sokaklar (%71,8), parklar (%64,1) ve okul çevreleri (%52,8) olarak öne çıkarken, eğlence ve oyun merkezleri (%31,3) ile spor alanları (%22,1) da güvenlik açısından endişe duyulan noktalar arasında gösterilmiştir. Kadınların %39,8'i çocuklarının okula gidip gelirken güvende olmadığını düşünmektedir. Erkek çocuğu sahibi kadınların %43,4'ü, kız çocuğu sahibi kadınların ise %37,1'i bu konuda kaygı duyduğunu ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların %75.4'ü çocuğunun mahallede güvenle oyun oynayamadığını düşünmektedir. Bu durum, özellikle kız çocuğu olan kadınlar arasında daha yüksek oranda dile getirilirken, **en fazla 0-6 yaş grubunda çocuğu olan annelerin bu kaygıyı taşıdığı (%80,7)** görülmektedir.

Grafik 6: Kadınların Çocukları İçin Mahalledeki Güvenli Oyun Alanlarını Yeterli Bulma Oranı (%)

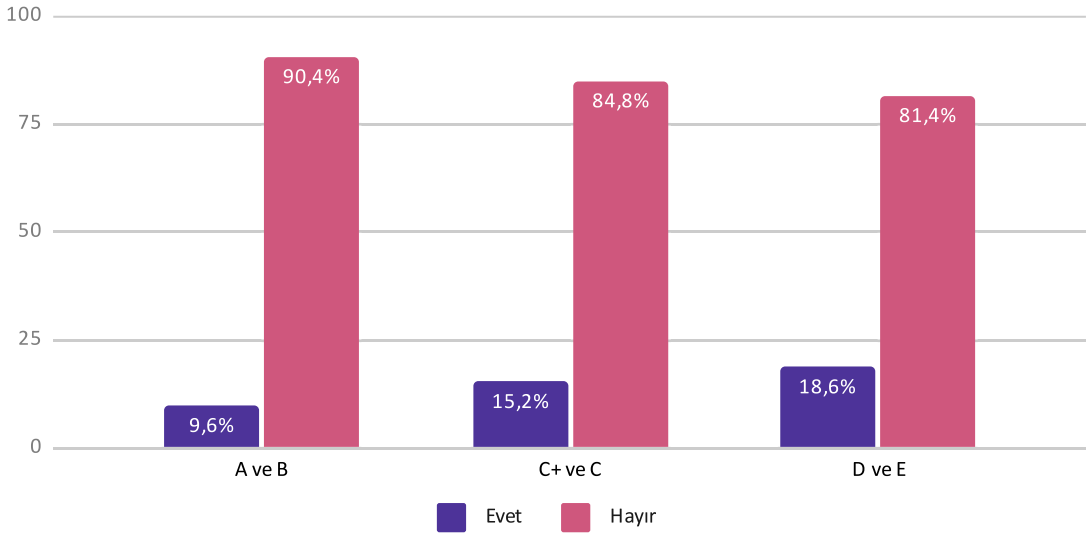
Öte yandan güvenlik eksikliği, yalnızca fiziksel alanlarla sınırlı kalmamakta, çocukların sosyal çevreleri içinde de riskler barındırmaktadır. Görüşülen her **4 kadından 1'i çocuklarının okullarında veya mahallelerinde zorbalık veya şiddet içeren bir durumla karşılaştığını belirtmiştir**. Bu oran, erkek çocuğu olan ve 12-15 yaş aralığında çocuğu bulunan kadınlarda daha da yükselmektedir.

Ankete katılan 0-15 yaş aralığında çocuğu olan kadınların **%73,8'i** çocuklarının **internet kullanımını tamamen kontrol ettiğini**, %10,2'si ise kısmen kontrol ettiğini ifade etmiştir. Bu oran kadınların çocuklarının dijital ortamda karşılaşabileceği riskler konusunda endişe duyduklarını göstermektedir. Kadınların %77,3'ü zararlı içeriklere erişim, %71,9'u çocuk istismarı, %71,9'u kişisel bilgilerin kötüye kullanılması, %69,9'u ise akran zorbalığı, şantaj ve intihara cesaretlendirme gibi siber zorbalık türleri nedeniyle kaygı duyduklarını belirtmiştir. Özellikle kız çocuğu olan kadınların, çocuklarının internet kullanımını daha sıkı kontrol ettikleri görülmüştür.

Kadınlar çocuklarının güvenliği için farklı yöntemleri ve alışkanlıkları benimsediklerini de aktarmıştır. Kadınların **%80,9'u**, çocuklarına olası bir tehlike anında nasıl hareket etmeleri gerektiğini öğrettiklerini belirtmiştir. Bu kapsamda katılımcılar; telefon numarası ezberletmek, belirli bir yerde beklemelerini sağlamak gibi yöntemler uyguladıklarını belirtmiştir. Kadınların **%66,4'ü**, çocuklarının kendilerini ifade edebilme güvenini artırmak ve bedensel sınırlarını korumayı öğretmek amacıyla birebir iletişimi güçlendirdiğini ifade etmiştir.

Katılımcıların çocuklarına yönelik güvenlik önlemleri arasında fiziksel ortam tercihleri de önemli bir yer tutmaktadır. Buna göre kadınların %54,4'ü çocukları için güvenli oyun alanlarını tercih ettiğini, %50,4'ü ise güvenlik konusunda diğer velilerle iletişim ağı oluşturduklarını belirtmiştir. %47,3 oranında kadın, çocuğunun güvenliği nedeniyle semt değişikliği yapma, güvenlikli sitelere taşınma gibi farklı yerleşim alanlarına yöneldiğini ifade etmiştir. Ayrıca, %37,9'u çocuklarının takibini sağlamak amacıyla akıllı saat, AirTag gibi konum belirleyici cihazlar kullandığını dile getirmiştir.

Grafik 7: Sosyoekonomik Statü Değerlerine Göre Kadınların Çocuklarının Güvenliği ile İlgili Mevcut Hizmetleri Yeterli Bulma Oranı (%)[92]

[92] Sosyoekonomik statü (SES) değerlerinde A ve B üst, C+, C orta, D ve E ise alt gelir durumunu ifade etmektedir.

Kadınların **%85,5'i çocukların güvenliğini sağlamaya yönelik hizmetleri yetersiz bulduğunu belirtmiştir**. Bu oran yüksek sosyoekonomik statüdeki kadınlarda %90,4'e yükselmektedir. Kadınlar, çocuklarının güvenliği konusunda en büyük eksiklikleri; okullardaki yetersiz güvenlik önlemleri, madde bağımlılığının artmasına karşı önlem alınmaması, denetim eksikliği ve kolluk kuvvetlerinin etkili müdahalelerde bulunamaması olarak ifade etmiştir. Ayrıca, parkların güvensiz olması, toplumun konuyla ilgili yeterince bilinçlendirilmemesi, adalet sistemindeki aksaklıklar ve cezaların caydırıcı olmaması da çocuk güvenliğini doğrudan etkileyen önemli sorunlar arasında gösterilmiştir.

> **Uyuşturucu ve kesici aletler için daha çok denetim gelmesi gerekiyor. Bizim çocuklar da buna bulaşacak diye korkuyorum.**
>
> (Sultanbeyli, 35 yaşında)

Kadınların, çocukları için şehrin daha güvenli hale getirilmesi konusunda merkezi hükümet, bakanlıklar, yerel yönetimler ve emniyet güçlerinden çeşitli beklentilere sahip oldukları görülmektedir. Bu kapsamda, merkezi hükümet ve ilgili bakanlıklardan caydırıcı cezaların uygulanması, okullarda güvenlik önlemlerinin artırılması, denetimlerin sıklaştırılması, çocuklar ve aileler için bilinçlendirici eğitim programları düzenlenmesi ve çocuklar için güvenli internet filtrelerinin uygulanması gibi adımlar atılması beklenmektedir. Emniyet güçlerinden ise denetimlerin sıklaştırılması, devriyelerin artırılması, güvenlik önlemlerinin güçlendirilmesi ve görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmeleri beklenmektedir. Son olarak yerel yönetimlerden güvenlik önlemlerinin güçlendirilmesi için güvenlik kameralarının artırılması, aydınlatma sistemlerinin iyileştirilmesi ve park alanlarının daha güvenli hale getirilmesi talep edilmektedir.

> **Eğitim düzeyi artırılmalı, güvenlik ve denetim artırılmalı, cezalar caydırıcı olmalı.**
>
> (Ataşehir, 34 yaşında)

> **Polis daha sık devriye gezsin, suçluların yakalandığını ve cezalandırıldığını bilelim ki içimiz rahat etsin.**
>
> (Zeytinburnu, 41 yaşında)

GENEL DEĞERLENDİRME

Araştırmada, kamu kurumları ve uluslararası organizasyonların Türkiye'de ve İstanbul'da kadın ve çocuk güvenliğine ilişkin paylaştıkları veriler, uluslararası sözleşmeler ve Türkiye'deki yasal düzenlemeler analiz edilerek kadın ve çocukların kent güvenliğine dair temel unsurlar kesişimsel bir yaklaşımla sunulmuştur. Aynı zamanda, araştırmanın anket çalışması bölümünde CATI yöntemiyle gerçekleştirilen görüşmeler ile İstanbul'da yaşayan kadınların güvende hissetme algılarına dair veriler elde edilmiş, konuda uzman sivil toplum kuruluşları, inisiyatifler ve akademisyenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Böylece, İstanbul'da kadınların ve çocukların kendilerini güvende hissetme algısı, bu algının fiziksel ve toplumsal belirleyicileri ve şiddetle ilişkisi kapsamlı bir çerçevede ele alınmıştır.

Bu kapsamda hem yapılan saha çalışması hem de yapılan görüşmeler neticesinde kentte kadın ve çocuk güvenliğini güçlendirmeye yönelik öneriler aşağıda özetlenmiştir:

- Kadın ve çocukların kent güvenliğinin sağlanması konusunun kentsel tasarımdan hukuki düzenlemelere kadar tüm boyutlarıyla kamu ve sivil toplum iş birliği içinde bütüncül bir yaklaşımla güçlendirilmesi.
- Kentte kadın ve çocukların güvenliğini sağlamak için güvenli kamusal alan düzenlemelerinin hayata geçirilmesi. Bu düzenlemelere iyi aydınlatılmış kamusal alanlar, güvenlik kameraları ve güvenli ulaşım sistemleri gibi kent güvenliğini doğrudan artıran temel adımlardan başlanması.
- Kentsel mekanın farklı ölçeklerde güvende kullanımını mümkün kılmak için farklı disiplinlerin birlikte çalışması ve katılımcı bir süreç yürütülerek kadınların bu kentsel politikaların gelişim sürecine dahil edilmesi.
- Kadın ve çocukların güvenliğinin, ailenin korunmasından ziyade, kadın ve çocukların hak ve ihtiyaçları temel alınarak sağlanması.
- Sorunun tespiti ve çözümü için kadına ve çocuğa yönelik şiddet ve taciz olaylarının toplumsal cinsiyet eşitsizliği kökenine dayanan toplumsal ve yapısal bir sorun olduğunun kabul edilmesi ve geliştirilecek tüm politikaların bu eksende şekillendirilmesi.
- Geliştirilecek politikaları destekleyecek, kadın ve çocuğa yönelik şiddet verilerinin sistematik olarak toplanması, analiz edilmesi ve şeffaf biçimde kamuoyuyla paylaşılması.
- Şiddete maruz bırakılan veya şiddete maruz bırakılma tehlikesi olan kadınların ve çocukların korunması için 6284 Sayılı Kanun'un eksiksiz bir biçimde uygulanması.
- Yapılacak yeni yasal düzenlemelerle şiddeti caydırıcı cezaların artırılması.
- Kadın sığınaklarının sayısının ve niteliğinin artırılması, sığınak sonrası geçiş sürecine yönelik etkili destek mekanizmalarının oluşturulması.
- Şiddete maruz bırakılan kadınlar ve çocuklar için psikolojik ve hukuki destek hizmetlerinin artırılması ve erişilebilir hale getirilmesi.
- Şiddete maruz bırakılan kadınlar için mesleki eğitim ve ekonomik güçlendirme programlarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, kadın istihdamının artırılması.
- Toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin yaygınlaştırılması için özellikle uygulayıcılar (kolluk kuvvetleri, yargı mensupları vb.) başta olmak üzere tüm kamu görevlilerinin zorunlu toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleriyle desteklenmesi.
- Kadınların hakları, hukuki destek mekanizmaları ve şiddet veya taciz durumlarında izlenmesi gereken yollar hakkında bilinçlendirilmesi adına kapsamlı bilgilendirme çalışmalarının yürütülmesi.

- Çocuk güvenliği için doğumdan başlayarak 18 yaşına kadar devam edecek kapsamlı bir sosyal hizmet çocuk takip sistemi kurulması.
- Çocuklar için güvenli kentlerin, çocukların kaygı ve beklentilerinin birinci ağızdan duyulmasını mümkün kılan ve onların aktif katılımını sağlayan karar alma mekanizmalarıyla oluşturulması.
- Çocukların güvenle oyun oynayabileceği ortamların oluşturulması ve parklar başta olmak üzere mevcut oyun alanlarının güvenli ve erişilebilir hale getirilmesi.
- Çocukların dijital güvenliğinin sağlanması ve dijital haklarının korunması için daha spesifik ve kapsamlı yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesi, uygulama etkinliğinin sağlanması için daha fazla denetim gerçekleştirilmesi ve uygulama süreçlerinin iyileştirilmesi.
- Şiddet kültürüne karşı barış kültürünü yaygınlaştırmak ve çatışma çözme becerilerini teşvik etmek için, okul öncesi dönemden itibaren tüm eğitim sistemine ve öğretim programlarına barış kültürü eğitimlerinin entegre edilmesi.
- Çocukları hakları konusunda bilinçlendirecek eğitimlerin kamu, sivil toplum kuruluşları ve barolar iş birliğinde müfredat içerisinde verilmesi, bu eğitimlerde hem kentteki hem de dijital ortamdaki tehlikelerin tanıtılması.
- Çocukların görüşlerini ifade etme haklarını kullanabilmelerini teşvik etmek için özellikle ailelerin ve çocuklarla ilgili kurumlarda çalışanların bilinç ve duyarlılık düzeyinin geliştirilmesi amacıyla eğitimler düzenlenmesi.

İstanbul Planlama Ajansı

ipa.istanbul ipaistanbul ipa.istanbulplanlamaajansi